

Plats och tid: Fullriggaren, Strömsvik, 2026-05-06, 08:15:00

Distansdeltagande

För att delta på distans ska den enskilda anmäla detta till ordföranden och sekreteraren. Ordförande avgör om distansdeltagande får ske. Anmälan ska senast ske tisdag den 5 maj klockan 12.

- Upprop
- Val av protokollsjusterare

Sammanträdet inleds med följande föredragningar:

Carina Magnusson, *HR-chef kl. 8.15-8.30*

- Aktuella personalärenden

Sven Stengard, *ekonomichef kl. 8.30-8.50*

- Ekonomisk uppföljning per mars 2026
- Internkontroll 2026
- Mål & budget 2026-2028 - fördelning av anslag för ökade kapitalkostnader och löneökningsspott
- Mål och budget 2027-2029 - planeringsramar

Dennis Gidlund, *kanslichef kl. 8.50-9.10*

- Revidering riktlinjer skolskjuts och elevresor

Gun Töllefsen, *kulturchef kl. 9.10-9.30*

- Kulturpris 2025

Gustav Eriksson, *kommunikatör kl. 9.45-10.00*

- Platsvarumärke

Elin Asklöf, *renhållningschef kl. 10.00-10.20*

- Avfallsplan 2026-2028

Klas Svensson, *samhällsbyggnadschef kl. 10.00*

- Utredning/inventering lekplatser
- Vattentjänstplan för samråd
- Detaljplaneområde Hagaborg
- Allmän information från samhällsbyggnad

Nr	Dnr	Ärende	Anmärkning
1	KS-SHB.2026.6	Ekonomisk uppföljning per mars 2026	
2	KLK.2025.54	Mål & Budget 2026-2028: fördelning av anslag för ökade kapitalkostnader och löneökningsspott	

3	KLK.2026.59	Mål & Budget 2027-2029: planeringsramar	
4	KLK.2025.74	Revidering riktlinjer skolskjuts och elevresor	
5	KS- SHB.2026.88	Detaljprojektering och fördjupad förstudie för Detaljplaneområdet Hagaborg, Valdemarsvik	
6	KS- TEK.2024.117	Vattentjänstplan - för samråd	
7	KS- SHB.2026.75	Avfallsplan 2026-2028	
8	KLK.2025.58	Platsvarumärket Valdemarsvik	
9	KLK.2026.63	Vision Valdemarsviks kommun	
10	KLK.2026.60	Internkontroll 2026	
11	Nämnd.2026.1	Information	

Per Hollertz
Ordförande

Olivia Amundsson Kvick
Sekreterare

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Kommunledningskontoret

Sven Stengard

Ekonomichef

Tel: 0123-191 24

E-post: sven.stengard@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsen

Mål & Budget 2026-2028, fördelning av anslag för ökade kapitalkostnader och löneökningsspott.

Förslag till beslut i Kommunstyrelsen

Budgetramarna för verksamheterna utökas med 1,1 mnkr 2026 för ökade kapitalkostnader. Anslaget för ökade kapitalkostnader minskas med motsvarande belopp. Fördelning sker enligt förvaltningens förslag.

Budgetramarna för verksamheterna utökas med 11,1 mnkr avseende löneökningar för befintlig personal 2026. Anslaget för löneökningsspott minskas med motsvarande belopp. Fördelning sker enligt förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige fastställde Mål och Budget 2026 – 2028, 2025-11-10, § 106. I budgeten finns ej fördelade anslag för ökade kapitalkostnader och löneökningsspott på 2,5 mnkr respektive 13,0 mnkr. Anslagen föreslås fördelas till sektorerna enligt följande

Sektor, mnkr	Kapitalkostnader	Löneökning
Utbildning Kultur och fritid	0,0	3,6
Stöd och omsorg	0,0	6,1
Kommunledningskontor	0,3	0,8
Samhällsbyggnad	0,8	0,6
Summa	1,1	11,1
Anslag för ökade kapitalkostnader	2,5	
Löneökningsspott		13,0
Summa resultatpåverkande	1,4	1,9

Kapitalkostnaderna har fördelats genom att jämföra 2025 års kostnader med 2026 års kostnader på befintliga anläggningstillgångar samt att ett pålägg har gjorts för investeringar beslutade i budget 2028. Det sista pålägget har beräknats utifrån att investeringarna genomförs vid halvåret. Orsakerna till att ökningen blivit betydligt lägre än budgetantagandet är förseningar i investeringsprojekt. Därtill har den avgiftsfinansierade verksamheten justerade taxor vilket gör att va-verksamhetens och

avfallsverksamhetens ökade kapitalkostnader kan rymmas inom verksamhetens ordinarie intäkter.

Löneökningsspotten har fördelats efter utfall 2026 jämfört med bokslut 2025. Därtill har personalomkostnaderna lagts på. För kost/städ har 510 tkr fördelats med 50% vardera till sektorerna Utbildning, kultur och fritid samt Stöd och omsorg. Detta innebär att löneökningen inom verksamheterna kost/städ ökar sektorernas avgifter och att de blir kompenserade i motsvarande grad.

Ekonomiska konsekvenser

Av totalt avsatt i budgeten att fördela i detta ärende finns 15,5 mnkr. Förslaget innebär att 12,2 mnkr fördelas. Konsekvensen blir att 3,3 mnkr inte fördelas utan tillförs resultatet.

Beslutet skickas till

Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Sven Stengard
Ekonomichef

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Kommunledningskontoret

Sven Stengard

Ekonomichef

Tel: 0123-191 24

E-post: sven.stengard@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsen

Mål & Budget 2027-2029, Planeringsramar

Förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen får i uppdrag att inkomma med förslag till Mål & Budget 2027-2029 inkluderat en femårig investeringsplan inom följande ramar:

- Utgångspunkt Mål & Budget 2026.
- Oförändrad skattesats 22:48
- Resultatmål omfattande minst 2,0% av skatteintäkter och generella statsbidrag.
- Investeringarna ska egenfinansieras intill minst 50%
- Inriktningsmålen ska aktualiseras.
- De åtta punkterna i förvaltningens skrivelse ska särskilt beaktas.

Ärendebeskrivning

Enligt gällande styrmodell, KF 2020-05-25, §51 ska Kommunfullmäktige besluta om planeringsförutsättningar inför det kommande budgetarbetet.

Kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning (KF §69 2024-09-23) anger att: *"Det övergripande finansiella målen för Valdemarsviks kommun är att soliditeten ska vara oförändrad och att resultatet ska uppgå till minst 2% av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunal fastighetsavgift över en rullande tioårsperiod."*

Med utgångspunkt från ovanstående och kommunfullmäktiges beslut om Mål & budget 2026-2028 (KF §106, 2025-11-10) föreslår förvaltningen att kommunstyrelsen får nedanstående ramar inför arbetet med Mål & Budget 2027-2029:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att inkomma med förslag till Mål & Budget 2027-2029 inkluderat en femårig investeringsplan inom följande ramar:

- Utgångspunkt Mål & Budget 2026.
- Oförändrad skattesats 22:48

- Resultatmål omfattande minst 2,0% av skatteintäkter och generella statsbidrag.
- Investeringarna ska egenfinansieras intill minst 50%
- Inriktningsmålen ska aktualiseras.
- De åtta punkterna i förvaltningens skrivelse ska särskilt beaktas.

Utifrån senaste skatteunderlagsprognosen ger oförändrade ramar och i övrigt oförändrade förutsättningar ett resultat om 10,3 mnkr 2027, 9,1 mnkr 2028 och 10,5 mnkr 2029. Detta är förvisso starkare resultat än i gällande budget men de uppfyller inte 2% målet som fordrar resultat mellan 12,8 och 13,5 mnkr. Därtill kommer de demografiska förändringarna och förändringar i lagstiftning och statsbidrag att påverka verksamheternas ekonomiska förutsättningar. Generella kostnadsökningar bör också beaktas i arbetet.

Med ett resultat på 2,0% av skatteintäkter och generella statsbidrag och avskrivningar på 28,0 mnkr kan ramen med målsättningen 50% egenfinansiering sättas till maximalt 78 mnkr per år under planperioden. Därtill kommer 2,0 mnkr som aktieägartillskott till de kommunala bolagen.

Särskilt att beakta i budgetarbetet är:

- Framtidens socialtjänst – främjande och förebyggande fokus.
- Strategisk samhällsplanering för attraktiva bostadsområden och verksamhetsmark.
- Ökade kostnader för bränsle och energi.
- Stora investeringsbehov bland annat inom VA och skolbyggnader.
- Ökat antal elever med godkända betyg kräver kvalitativ utbildning.
- Ambitionshöjande reformer inom skolan.
- Demografiska förändringar.
- Beredskapsfrågorna

Ekonomiska ramar

Med utgångspunkt från ovanstående blir de ekonomiska ramarna följande för perioden utifrån senaste skatteunderlagsprognosen:

Ramar fördelat per nämnd, mnkr	2025	2026	2027	2028
Kommunstyrelsen	587,5	602,5	620,9	637,5
Miljö- och byggnämnd	0,3	0,3	0,3	0,3
Social myndighetsnämnd	0,3	0,3	0,3	0,3
Valnämnd		0,2		
Överförmyndare	1,3	1,3	1,3	1,3
Revision	0,8	0,9	0,9	0,9
Räddningstjänsten Östra Götaland	7,3	8,3	8,4	8,5
Summa anslag	597,5	613,8	632,1	648,8
Finansiering	1,4	0,9	-0,1	-0,1
Summa netto i resultaträkningen	-598,9	-614,7	-632,0	-648,7
Skatteintäkter och finansnetto	603,6	627,5	645,2	662,2
Årets resultat	4,7	12,8	13,2	13,5

Ärendet föredrogs vid budgetberedningen 2026-04-21.

Beslutet skickas till

Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Sven Stengard
Ekonomichef

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Kommunledningskontoret
Caroline Starkås
Arbetsledare Växel och reception
Tel: 0123-193 88
E-post: caroline.starkas@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Revidering riktlinjer skolskjuts och elevresor 2026

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar riktlinjer för skolskjuts och elevresor i enlighet med förvaltningens förslag att gälla från och med läsåret 2026-2027.

Beslutspunkten gäller under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver gällande skolskjutsreglemente.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige upphäver tidigare beslut 2021-02-08 §14 gällande antagandet av skolskjutsreglemente.

Ärendebeskrivning

Förvaltningen har identifierat ett behov av att revidera det gällande skolskjutsreglemente med korrekta benämningar samt uppdaterade hänvisningar till gällande lagstiftning. Dokumentet har även förtydligats i syfte att göra det mer lättförståeligt och tydligt.

Vidare har förvaltningen identifierat ett nytt behov inom skolskjutsen, varav självskjuts lagts till.

Självskjuts ska ses som ett komplement till ordinarie skolskjuts och kan erbjudas i de fall kommunen har svårigheter att anordna skolskjuts på annat sätt. Självskjuts innebär att vårdnadshavare tar över det dagliga ansvaret för att barnet tar sig till och från skolan, mot en viss ersättning från kommunen. Ersättningen för självskjuts motsvarar Skatteverkets schablonbelopp för skattefri ersättning vid tjänsteresor med egen bil. Ersättning lämnas för aktuell sträcka enligt skriftlig överenskommelse och omfattar maximalt två resor per skoldag.

Grundläggande bestämmelser för skolskjuts, såsom avståndskraven, kvarstår oförändrade.

Ärendet bereds formellt i kommunstyrelsens arbetsutskott eftersom det avser trafikfrågor. Utbildningschef och handläggare inom

verksamhetsområde utbildning, kultur och fritid har varit delaktiga i framtagande av underlaget i ärendet.

Förslaget innebär att detta framåt regleras i en riktlinje som fastställs i kommunstyrelsen. Nuvarande reglering avser ett reglemente. Kommunstyrelsen är trafiknämnd enligt kommunstyrelsens reglemente. Därmed blir styrningen otydlig om kommunfullmäktige antar bestämmelserna i form av ett reglemente.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några omedelbara kostnadsförändringar och påverkar inte fastställd budget. Om självskjuts i vissa fall behöver erbjudas kan kostnader tillkomma. Dessa bedöms dock vara begränsade och avse enstaka elever, där kommunen i annat fall skulle ha haft motsvarande kostnader för ordinarie skolskjuts.

Beslutet skickas till

Arbetsledare
Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Dennis Gidlund
Kanslichef

Riktlinjer för skolskjuts och elevresor

Dokumentnamn Riktlinjer för skolskjuts och elevresor		Diarienummer KLK.2025.74
Dokumentansvarig Kommundirektör	Fastställt av Kommunstyrelsen 2026-xx-xx § XX	Giltig till och med Tillsvidare

Riktlinjer skolskjuts och elevresor

Allmänt

Kommunen är ansvarig för att skolskjuts erbjuds enligt kommunens regler nedan. Kommunen, skolan, **Regionens trafiknämnd**, entreprenören, vårdnadshavare och elever har alla del i ansvaret under resan mellan hemmet och skolan. Vårdnadshavaren har ansvar för ~~barnet~~   **eleven** fram till och vid påstigningsplats på väg till skolan och på avstigningsplats samt på väg hem från skolskjuts. Samt för att ordningsregler för skolskjuts följs. **Regionens Trafiknämnd genom** skolskjutsentreprenören har ansvar för ~~barnen~~   **eleverna** under transporten. Rektor har ansvaret för ~~barnen/~~   **eleverna** under skoldagen samt i direkt anslutning till skoldagen.

Vårdnadshavarna förutsätts svara för att ~~barn~~   **elever** förbereds och tränas på att klara sin skolväg på ett så säkert sätt som möjligt. Det kan innebära att ~~barnet~~   **eleven** måste följas till skolan eller hållplatsen under så lång tid som behövs för att ~~barnet~~   **eleven** så småningom skall klara att gå till skolan/hållplatsen på egen hand. Kommunen anordnar skolskjuts till elever som har rätt till och behov av skolskjuts. Om behovet av skolskjuts ej finns, upphör eller förändras ansvarar vårdnadshavarna för att meddela detta till skolskjutshandläggaren.

Skolskjuts sker från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka. Kommunen anordnar skolskjuts till och från den av skolskjutsplaneringen fastställda på- och avstigningsplatsen. Skolskjuts sker framförallt med linjetrafik eller upphandlad skolskjuts. Skolskjuts anordnas i anslutning till skoldagens början och slut, skolskjuts utgår inte till och från fritidshem.

~~Barn~~   **Elever** i förskola, förskoleklass eller årskurs 1-3 som åker med skärgårdstrafiken (båt eller svävare) får inte lämnas ensamma på kajen i väntan på anslutande skolskjuts. Respektive entreprenör ska följa **uppdraget från Regionens trafiknämnd** och ansvarar för att så inte sker.

1. Rätt till skolskjuts för grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola

Elever som går i den kommunala skolan i hemkommunen som kommunen placerat eleven i har rätt till kostnadsfri skolskjuts vid behov utifrån följande bestämmelser:

- Skollagen 9 kap. 15b § 15c §, 21a § för elever i förskoleklass
- Skollagen 10 kap. 32, 33 och 40 § för elever i grundskolan
- Skollagen 11 kap. 31, 32 och 39 § för elever i anpassad grundskola
- Skollagen 18 kap. 30, 31 och 35 § för elever i anpassad gymnasieskola
- Skolskjutsförordningen (SFS 1970:340)

Kommunen ska ta hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller annan särskild omständighet vid bedömningen av behov av skolskjuts.

Vid behov av skolskjuts på grund av funktionsnedsättning behöver kommunen ett läkarintyg som bekräftar funktionsnedsättningen. För rörelsehindrad elev anordnas skolskjuts oavsett avstånd.

Byte av skola påverkar rätten till skolskjuts oavsett skäl till bytet. Elever som går i annan kommuns grundskola har inte rätt till skolskjuts. I dessa fall beviljas endast skolskjuts om det kan ske utan ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen.

Elever i anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola har rätt till skolskjuts till den skola som kommunen placerat eleven i. Rätten till skolskjuts gäller endast för den skola kommunen väljer att placera eleven i, om vårdnadshavarna väljer en annan skola påverkas rätten till skolskjuts. I dessa fall beviljas endast skolskjuts om det kan ske utan ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen.

2. Definitioner

Med skolväg avses kortaste gångvägen från barnets folkbokföringsadress till skolan.

Begreppet boendeadress eller elevens hem, som används i viss lagstiftning, innebär folkbokföringsadress i Valdemarsviks kommuns riktlinjer för skolskjuts.

Med skolskjuts avses resa till och från skolan med linjetrafik eller särskilt för ändamålet anordnad buss- eller skolbil (taxi) från barnets folkbokföringsadress alternativt en vårdnadshavares folkbokföringsadress vid växelvis skolskjuts

3. Giltighet

Beslut om skolskjuts gäller som standard per läsår. Ny ansökan och prövning görs inför varje nytt läsår.

Ett beslut kan även vara tidsbegränsat, datum för giltighetstid anges då i beslutet. Ny ansökan och prövning görs vid behov i god tid innan beslutet upphör att gälla.

Vårdnadshavare förväntas anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till skolskjuts till kommunen. Ändras förutsättningarna under beslutets giltighetstid omprövas beslutet utifrån de nya förutsättningarna.

4. Avståndsregler

Avståndet (närmaste väg att gå eller cykla) mäts från adresspunkt vid aktuell folkbokföringsadress till skolan eller aktuell av/påstigningsplats, mätning sker med stöd av geografiska informationssystem.

Av/påstigningsplats kan ändras över tid beroende på elevens ålder och skolskjutsens sträckning eller på grund av andra elevers behov av skolskjuts.

Avstånd (närmaste väg att gå eller cykla) mellan bostad och hänvisad skola som ger rättighet till skolskjuts:

Elever i årskurs 1-3 inklusive förskoleklass	Minst 2 km
Elever i årskurs 4-6	Minst 3 km
Elever i årskurs 7-9	Minst 4 km
Elever i anpassad gymnasieskola	Minst 4 km

Avstånd mellan bostad och på- eller avstigningsplats för skolskjuts ska inte överstiga:

Elever i årskurs 1-3 inklusive förskoleklass	2 km
Elever i årskurs 4-6	3 km
Elever i årskurs 7-9	4 km
Elever i anpassad gymnasieskola	Minst 4 km

5. Väntetid

Kommunen samordnar skolskjutsarna som styrs av skolans ramtider det vill säga skolans start och sluttid för respektive årskurs, vilket kan leda till väntetider för vissa elever. Väntetiden bör inte överstiga 60 minuter per dag 30 minuter per skolskjutstillfälle. I

undantagsfall kan dock längre väntetider förekomma, vad som kan vara en rimlig väntetid för en elev bedöms i varje enskilt fall.

6. Försenade elever

Om en elev missat skolskjuts till skolan är det vårdnadshavare som har ansvar för att eleven kommer till skolan. Endast i de fall eleven på grund av undervisning missat skolskjuts hem, är det kommunens skyldighet att ordna hemtransport för eleven.

7. Medåkande elev (**skolskjuts i mån av plats**)

~~Elev som ej är skolskjutsberättigad kan få åka med i mån av plats. Detta får inte medföra extra kostnader för kommunen. Begreppet "i mån av plats" är osäkert och tillgång kan variera under terminen. Ansökan prövas i varje enskilt fall.~~

Elev som inte har rätt till skolskjuts, men bor längs en skolskjutslinje, kan få åka med skolskjutsen under förutsättning att alla elever utmed linjen som har laglig rätt till skolskjuts får plats. Om det utmed en skolskjutslinje finns flera elever som ansöker om att få åka skolskjuts i mån av plats, kommer eventuella platser fördelas av skolskjutssamordnaren. För att resa med skolskjuts i mån av plats behövs ett beslut från skolskjutssamordnaren, ansökan sker skriftligen.

Om en skolskjutslinje upphör eller färdväg ändras upphör möjligheten för elever som reser i mån av plats, detta meddelas senast 10 skoldagar i förväg.

8. Självskjuts

Självskjutsning kan i undantagsfall erbjudas då det finns svårigheter för kommunen att anordna skolskjuts på annat sätt. Självskjuts innebär att vårdnadshavare tar över det dagliga ansvaret för att barnet tar sig till och från skolan, mot en viss ersättning från kommunen. Ersättningen för självskjuts motsvarar Skatteverkets schablonbelopp för skattefri ersättning vid tjänsteresor med egen bil. Ersättning utgår för aktuell sträcka enligt skriftlig överenskommelse och omfattar maximalt två resor per skoldag

9. Vinterskolskjuts

Under den mörka årstiden (november-mars) kan barn i *förskoleklass*, *lågstadiet* och *mellanstadiet* ha rätt till skolskjuts utifrån trafikförhållanden i kombination med mörker. Ansökan prövas i varje enskilt fall.

Bedömning av trafikförhållanden utifrån skollagen görs av handläggare för skolskjuts med stöd av SKR:s skolskjutshandbok. Bedömning görs utifrån om det föreligger någon form av förhöjd risk mot vad generellt är godtagbar trafikmiljö för en elev.

10. Växelvis boende

Skolskjuts kan beviljas för elev som är folkbokförd i kommunen med växelvis boende under förutsättning att eleven bor regelbundet på två adresser inom kommunen och att kriterier för skolskjuts är uppfyllda.

11. Behov av transport på grund av olycksfall/tillfällig funktionsnedsättning kortare än 3 månader

Elev som behöver transport med anledning av skada innebär en tillfällig funktionsnedsättning som är kortare än 3 månader, kompenseras av det försäkringsbolag där samtliga förskole- och grundskoleelever är försäkrade. Vid skada ansvarar vårdnadshavaren själv för att göra en anmälan till försäkringsbolaget som beslutar om eventuell transport till och från skolan. Förälder beställer själv taxitransport efter kontakt med försäkringsbolaget.

12. Inställd skolskjuts, Force Majeure

Om entreprenören av ett skolskjutsfordon bedömer att transporten på grund av väderlek, vägens beskaffenhet eller andra liknande skäl inte kan genomföras på ett trafiksäkert sätt, kan transporten ställas in.

De vårdnadshavare som har möjlighet att skjutsa sitt barn sådana gånger kan göra det. Ersättning utgår inte. Som vårdnadshavare bör du alltid vara uppmärksam på aktuella väderförhållanden och trafikstörningar/inställd skolskjuts. Det finns ingen möjlighet att skicka extra taxibilar till eller från skolan om det är så att en personbil, men inte buss, kan ta sig fram till olika områden.

Vid inställd skolskjuts informeras skolans rektor och eleverna bör därför inte noteras för ogiltig frånvaro

13. Gymnasieelevers resor och resebidrag

Rätt till elevresor för gymnasieskolan

~~Elever folkbokförda i Valdemarsviks kommun är berättigade till ett busskort av den typ som beslutas inför varje läsår. Förutsatt att eleven har rätt till studiehjälp och studerar på gymnasieskolan. Avbryter eleven sina studier förloras rätten till busskort helt. Gymnasieelever kan även ha rätt till resebidrag om färdvägen mellan bostad och skola alternativt närmaste busshållplats är längre än 6 km (SFS 1991:1110).~~

Reglerna om elevresor för gymnasieskolan grundar sig på följande bestämmelser:

- Lag (1991:1110) om kommunens skyldighet att svara för vissa elevresor

- Förordning (1991:1120) om kommunens skyldighet att svara för vissa elevresor

Elever folkbokförda i Valdemarsviks kommun som studerar på gymnasienivå har till och med vårterminen de fyller 20 år rätt till elevresor om de har en resväg över sex (6) kilometer eller studerar på annan ort.

Elever som är folkbokförda i Valdemarsviks kommun och studerar på lärlingsprogram har rätt till läsårsbusskort som behövs för utbildningen.

Elever som studerar inom Östergötland med mer än sex (6) kilometers resväg beviljas i första hand läsårsbusskort. Busskortet är personligt och aktiveras inför varje nytt läsår om eleven är beviljad elevresor. Skulle eleven tappa bort sitt busskort eller busskortet blir oanvändbart kan eleven få ett ersättande busskort. Detta ska anmälas till kommunens handläggare för elevresor. Om en elev upprepade gånger förlorar sitt busskort eller att busskortet på grund av oaktsamhet slutar att fungera, så har kommunen rätt att ta ut en administrativ avgift till en lägre kostnad. Kommunen ersätter inte resekostnader eller böter som uppstår i samband med ett förlorat busskort. Avbryter eleven sina studier förloras rätten till busskort helt.

För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), ska den kommun som enligt 29 kap. 6 § skollagen (2010:800) är elevens hemkommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan.

Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex (6) kilometer. Stödet för elevresorna ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt som kommunen bestämmer. Kommunen får bestämma hur resorna ska ske. Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att ge högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan. Lag (2010:1250).

14. Reseersättning för elever i gymnasieskolan

Gymnasieelever kan även ha rätt till reseersättning/kilometerersättning om färdvägen mellan bostad och närmaste busshållplats är längre än sex (6) kilometer. Den ekonomiska ersättning som betalas ut är densamma som för resa med egen bil/fordon enligt Skatteverket. Ansökan gällande aktuellt läsår eller gällande endast höstterminen ska göras senast 20 september innevarande läsår. Ansökan som

endast gäller vårterminen görs senast 31 mars innevarande läsår.
Ansökan kan ej göras i efterhand.

15. Individuell prövning och överklagan

Det är kommunen som utifrån elevens förutsättningar och lokala förhållanden bedömer när skolskjuts ska anordnas och vilka elever som har behov av skolskjuts. Riktlinjerna för skolskjuts är kommunens generella riktlinjer för beslut om skolskjuts.

Kommunen prövar förutsättningarna individuellt i varje enskilt fall efter att ansökan inkommit.

Beslut om skolskjuts till placeringsskola kan överklagas genom förvaltningsbesvär till allmän förvaltningsdomstol enligt 28 kap 5 § 5 p skollagen (2010:800).

Skolskjuts till fristående skola eller andra kommunala skolor, än den som kommunen skulle ha placerat eleven i, kan endast överklagas genom laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Information om hur man överklagar bifogas besluten.

Skolskjutsreglemente

Antagen av kommunfullmäktige:2021-02-08

Senast reviderad: 2021-02-08

Giltig från och med: 2021-02-08

Dokumentansvarig: Kommunchef alt. Sektorschef

Skolskjutsreglemente

Allmänt

Kommunen är ansvarig för att skolskjuts erbjuds enligt kommunens regler nedan. Kommunen, skolan, entreprenören, vårdnadshavare och elever har alla del i ansvaret under resan mellan hemmet och skolan. Vårdnadshavaren har ansvar för barnet fram till och vid påstigningsplats på väg till skolan och på avstigningsplats samt på väg hem från skolskjuts. Samt för att ordningsregler för skolskjuts följs. Skolskjutsentreprenören har ansvar för barnen under transporten. Rektor har ansvaret för barnen/eleverna under samt i direkt anslutning till skoldagen.

Vårdnadshavarna förutsätts svara för att barn förbereds och tränas på att klara sin skolväg på ett så säkert sätt som möjligt. Det kan innebära att barnet måste följas till skolan eller hållplatsen under så lång tid som behövs för att barnet så småningom skall klara att gå till skolan/hållplatsen på egen hand. Kommunen anordnar skolskjuts till elever som har rätt till och behov av skolskjuts. Om behovet av skolskjuts ej finns, upphör eller förändras ansvarar vårdnadshavarna för att meddela detta till skolskjutshandläggaren.

Skolskjuts sker från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka. Kommunen anordnar skolskjuts till och från den av skolskjutsplaneringen fastställda på- och avstigningsplatsen. Skolskjuts sker framförallt med linjetrafik eller upphandlad skolskjuts. Skolskjuts anordnas i anslutning till skoldagens början och slut, skolskjuts utgår inte till och från fritidshem.

Barn i förskola, förskoleklass eller årskurs 1-3 som åker med skärgårdstrafiken (båt eller svävare) får inte lämnas ensamma på kajen i väntan på anslutande skolskjuts. Respektive entreprenör ska följa avtalet och ansvarar för att så inte sker.

1. Rätt till skolskjuts

Elever som går i den kommunala skolan i hemkommunen som kommunen placerat eleven i har rätt till kostnadsfri skolskjuts vid behov (Skollagen 10 kap 32 §, 11 kap 31 §, 18 kap 30§). Kommunen ska ta hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller annan särskild omständighet vid bedömningen av behov av skolskjuts. Vid behov av skolskjuts på grund av funktionsnedsättning behöver kommunen ett läkarintyg som bekräftar funktionsnedsättningen. För rörelsehindrad elev anordnas skolskjuts oavsett avstånd.

Byte av skola påverkar rätten till skolskjuts oavsett skäl till bytet. Elever som går i annan kommuns grundskola har inte rätt till skolskjuts. I dessa fall beviljas endast skolskjuts om det kan ske utan ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen. Elever i grund- och gymnasiesärskolan har rätt till skolskjuts till den skola kommunen placerat eleven i.

Avstånd (närmaste väg att gå eller cykla) mellan bostad och hänvisad skola som ger rättighet till skolskjuts:

Elever i årskurs 1-3 inkl förskoleklass	Min st 2 km
Elever i årskurs 4-6	Min st 3 km
Elever i årskurs 7-9	Min st 4 km

Avstånd mellan bostad och på- eller avstigningsplats för skolskjuts ska inte överstiga:

Elever i årskurs 1-3 inkl förskoleklass	2 km
Elever i årskurs 4-6	3 km
Elever i årskurs 7-9	4 km

2. Väntetid

Kommunen samordnar skolskjutsarna vilket kan leda till väntetider för vissa elever. Väntetiden bör inte överstiga 60 minuter per dag.

3. Försenade elever

Om elev missat skolskjuts till skolan är det vårdnadshavare som har ansvar för att eleven kommer till skolan. Endast i de fall eleven på grund av undervisning missat skolskjuts hem, är det kommunens skyldighet att ordna hemtransport för eleven.

4. Medåkande elev

Elev som ej är skolskjutsberättigad kan få åka med i mån av plats. Detta får inte medföra extra kostnader för kommunen. Begreppet "i mån av plats" är osäkert och tillgång kan variera från dag till dag. Ansökan prövas i varje enskilt fall.

5. Vinterskolskjuts

Under den mörka årstiden (november-mars) kan barn i *förskoleklass*, *lågstadiet* och *mellanstadiet* ha rätt till skolskjuts utifrån trafikförhållanden i kombination med mörker. Ansökan prövas i varje enskilt fall.

6. Växelvis boende

Skolskjuts kan beviljas för elev som är folkbokförd i kommunen med växelvis boende under förutsättning att eleven bor regelbundet på två adresser inom kommunen och att kriterier för skolskjuts är uppfyllda.

7. Transport på grund av olycksfall

Elev som behöver transport med anledning av skada som uppstått under eller efter skoltid, kompenseras av det försäkringsbolag där samtliga förskole- och grundskoleelever är försäkrade. *Förälder beställer själv taxitransport efter kontakt med försäkringsbolaget.*

8. Gymnasieelevers resor och resebidrag

Elever folkbokförda i Valdemarsviks kommun är berättigade till ett busskort av den typ som beslutas inför varje läsår. Förutsatt att eleven har rätt till studiehjälp och studerar på gymnasieskolan. Avbryter eleven sina studier förloras rätten till busskort helt. Gymnasieelever kan även ha rätt till resebidrag om färdvägen mellan bostad och skola alternativt närmaste busshållplats är längre än 6 km (SFS 1991:1110).

9. Individuell prövning och överklagan

Det är kommunen som utifrån elevens förutsättningar och lokala förhållanden bedömer när skolskjuts ska anordnas och vilka elever som har behov av skolskjuts. Skolskjutsreglementet är kommunens generella riktlinjer för beslut om skolskjuts. Individuell prövning görs efter ansökan. Beslut om skolskjuts kan överklagas. Överklagandet ska ha inkommit till kommunen inom tre veckor från den dag då ni fick del av beslutet. Om kommunen efter överklagan ej omprövar sitt beslut skickar kommunen det vidare till förvaltningsrätten.

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Samhällsbyggnad
Klas Svensson
Samhällsbyggnadschef
Tel: 0123-191 00
E-post: klas.svensson@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Detaljprojektering och fördjupad förstudie för Detaljplaneområdet Hagaborg, Valdemarsvik

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen ger förvaltning i uppdrag att genomföra direktupphandling av detaljprojektering för detaljplan Hagaborg i Valdemarsvik.

Ärendebeskrivning

Detaljplan Hagaborg i Valdemarsvik utgör ett strategiskt utvecklingsområde för kommunen. För att skapa goda förutsättningar inför en framtida exploatering behöver Valdemarsviks kommun ta fram detaljprojektering som redovisar vilka åtaganden, investeringar och risker kommunen kan komma att stå inför vid en fullständig utbyggnad av området.

Detaljprojekteringen ska behandla tidplan, ekonomi och genomförandeförutsättningar samt belysa möjliga etappindelningar vid exploatering.

Ett centralt syfte är att tydliggöra vilket ansvar och vilka åtaganden Valdemarsviks kommun bör äga inför en kommande exploatering.

Ett förslag på juridiskt gränsdragnings-PM avseende ägande och finansiering av infrastruktur kommer att tas fram av exploitören parallellt med denna utredning.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnaden för uppdraget bedöms rymmas inom kommunstyrelsens befintliga investeringsbudget och föreslås finansieras genom omfördelning av investeringsmedel. Detaljprojekteringen bedöms minska framtida ekonomiska risker genom att ge ett tydligt och samlat beslutsunderlag inför eventuella genomförandebeslut.

Beslutet skickas till

Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Klas Svensson
Samhällsbyggnadschef

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Samhällsbyggnad
Gunilla Halldén
Administrativ handläggare

Tel:

E-post: gunilla.hallden@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Vattentjänstplan – för samråd

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen att godkänna att vattentjänstplanen går ut på samråd.

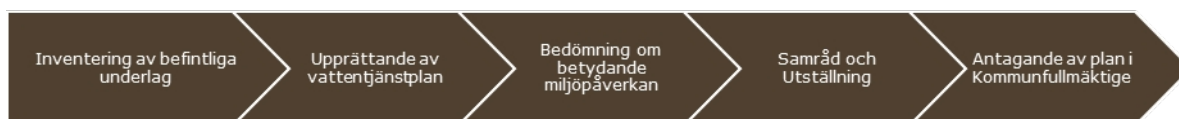
Ärendebeskrivning

Enligt ändringar i vattentjänstlagen ska varje kommun sedan den 1 januari 2024 ha en beslutad vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster.

Avdelningen samhällsbyggnad har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan, därefter har förslaget bearbetats av AFRY. Arbetet med planen är nu framme i den del i processen som innebär att vattentjänstplanen ska samrådas med länsstyrelsen, andra aktörer samt närliggande kommuner.

Arbetet har utgått från Svenskt Vattens ”Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan (M152)”. Arbetet har genomförts enligt stegen i *Figur 1*.

Övergripande arbetsprocess för framtagande av vattentjänstplanen.

Ekonomiska konsekvenser

Samrådsskedet innebär inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Beslutet skickas till

Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
kommundirektör

Klas Svensson
sambhällsbyggnadschef

Bilagor:
Vattentjänstplan
Miljöbedömning

Vattentjänstplan för Valdemarsviks kommun

Innehållsförteckning

1	Begreppslista	3
2	Inledning.....	5
2.1	Syfte	5
2.2	Arbetsprocess	5
2.3	Kopplingar till befintliga planer.....	5
2.4	Avgränsningar	6
3	Planeringsförutsättningar.....	6
3.1	Invånare och bebyggelseplanering	6
3.2	Vattenförekomster och status	7
3.3	Ett förändrat klimat	7
4	Nuläge och framtida behov för VA-försörjning	8
4.1	Kommunal dricksvattenförsörjning	9
4.2	Kommunal spillvattenhantering	10
4.3	Kommunal dagvattenhantering	11
4.4	Ledningsnät.....	11
5	VA-anläggningens påverkan vid skyfall.....	12
5.1	Definition av skyfall	12
5.2	Påverkan och åtgärder på VA-anläggningen vid skyfall.....	12
6	Utökning av verksamhetsområden	13
6.1	Befintlig bebyggelse	14
6.1.1	Modell för bedömning av behov och prioritering	14
6.1.2	Resultat från behovsbedömning	15
6.2	Nyexploatering.....	17
6.3	Hantering av enskilt VA i väntan på VA-utbyggnad	17
6.4	Ersättning av onyttigbliven anläggning.....	18
7	VA-taxa.....	18
8	Enskild VA-försörjning.....	19
8.1	Tillsyn av enskilda avloppsanläggningar	19
9	Miljöbedömning.....	19
10	Referenser.....	20
Bilaga 1 Miljöbedömning		

1 Begreppslista

Allmän VA-anläggning

De anläggningar som krävs för den allmänna VA-försörjningen. Det kan vara vattenverk, reningsverk, ledningsnät med mera.

Allmän vatten- och avloppsförsörjning

Försörjning av vatten eller avlopp med anläggningar som kommunen äger eller har rättsligt bestämmande över och som har anordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Avloppsvatten

Ett gemensamt namn och samlingsbegrepp för dagvatten och spillvatten.

Behovsbedömning

Enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412) har kommunen en skyldighet att ordna allmänna vattentjänster för befintlig eller blivande bebyggelse i ett större sammanhang som har behov utifrån ett hälso- och/eller miljöperspektiv. För att veta om en bebyggelse har behov görs en behovsbedömning som utgår från ett antal hälso- och miljöparametrar.

Bräddning

Ett tillfälligt utsläpp av orenat avloppsvatten som görs när ett ledningsnät eller ett reningsverk blir överbelastat. Det kan ske om stora mängder vatten kommer in i ledningsnätet på kort tid, till exempel vid kraftiga regn, snösmältning, höjda vattennivåer, hydraulisk överbelastning samt driftavbrott.

Dagvatten

Regn och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan.

Dricksvatten

Vatten avsett att drickas av människor. Är ett livsmedel enligt livsmedelslagstiftningen.

Enskild VA-försörjning

VA-försörjningen ombesörjs av fastighetsägaren eller en samfällighetsförening. De anläggningar som anordnas för vatten- och/eller avloppsförsörjningen ingår inte i den allmänna VA-anläggningen.

Kombinerade ledningar

Ledningar där dagvatten och spillvatten leds bort i samma ledning.

Kommunal VA-försörjning

Ett vardagligt uttryck för allmän VA-försörjning, se *Allmän vatten- och avloppsförsörjning*.

Personekvivalent (PE)

Används vid dimensionering av avloppsanläggningar. Med en personekvivalent menas den mängd föroreningar som motsvarar det genomsnittliga utsläppet per person och dag.

Recipient

Det vattendrag, sjö eller hav som tar emot dagvatten och renat spillvatten.

Råvatten

Grund- eller ytvatten som efter beredning kan användas till dricksvatten.

Skyfall

Skyfall innebär att stora mängder nederbörd kommer på kort tid. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm nederbörd på en minut. Det motsvarar ett regn så kraftigt att sannolikheten att det inträffar under ett givet år är 1 %.

Spillvatten

Vatten från toalett, dusch, disk, tvätt och bad.

Tillskottsvatten

Samlingsbegrepp för vatten som utöver spillvatten avleds i spillvattenförande avloppsledning. Tillskottsvatten kan vara dagvatten, dränvatten, inläckande sjö- och havsvatten eller dricksvatten. Inkluderar även medvetet inkopplat vatten, som till exempel i kombinerade system eller tillåtna dräneringsanslutningar.

VA

Förkortning av "vatten och avlopp".

VA-försörjning

Leverans av dricksvatten samt bortledning och omhändertagande av spillvatten och dagvatten.

VA-huvudman

VA-huvudman är den som äger och ansvarar för den allmänna VA-anläggningen.

VA-taxa

Anger vilken avgift fastighetsägare ska betala för att få använda allmänna VA-tjänster. Taxan beslutas av kommunfullmäktige.

Vattenförekomst

I princip allt vatten i Sverige, förutom det öppna havet, är indelat i mindre enheter som kallas vattenförekomster. Detta görs för att kunna beskriva tillståndet i vattnet och bedöma vilka mål (miljökvalitetsnormer) som ska gälla för varje vattenförekomst.

Vattenförvaltningen

Vattenförvaltning är ett samlingsord för det arbete som görs med vatten av svenska myndigheter för att uppfylla EU:s vattendirektiv.

Vattentjänster

Sammanfattande benämning på de vattentjänster som finns; leverans av dricksvatten, omhändertagande av spillvatten och dagvatten.

Verksamhetsområde

Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.

2 Inledning

Att planera för vatten och avlopp (VA) är en nödvändighet för att få en hållbar VA-försörjning som främjar god hälsa och en bra miljö. Detta kräver ett nära samarbete mellan VA-huvudmannen och kommunens övriga förvaltningar för att säkerställa att de kommunala utvecklingsplanerna gällande till exempel bebyggelse och klimatanpassning går hand i hand med VA-huvudmannens planer gällande förnyelse, utbyggnation och andra åtgärder i den allmänna VA-anläggningen. Det är också viktigt att ha en långsiktig plan som tydliggör var kommunal respektive enskild VA-försörjning planeras så att medborgarna får kännedom om vilka förutsättningar som gäller för den egna fastigheten.

Riksdagen fattade i juni 2022 beslut om ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Ändringen innebär att det ställs krav på att alla kommuner ska ha en antagen vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska redogöra för kommunens långsiktiga planering för hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Vattentjänstplanen ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vattentjänstplanerna vänder sig till kommunens invånare, beslutsfattare och myndigheter.

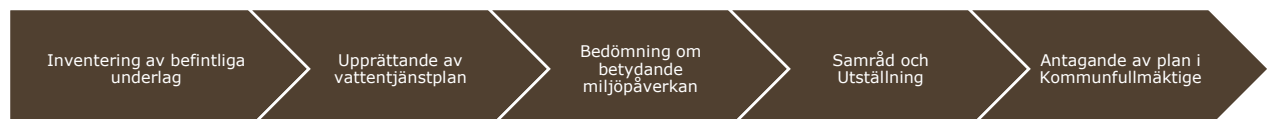
Vattentjänstplanen antas av Valdemarsviks kommunfullmäktige och ska sedan ses över minst vart fjärde år. Vattentjänstplanen sträcker sig över tre mandatperioder och innefattar därför 12 år. Ansvarig för uppföljning och revidering är Valdemarsviks kommun. Planen är inte juridiskt bindande.

2.1 Syfte

Vattentjänstplanen, tillika VA-plan, visar Valdemarsviks kommuns långsiktiga planering avseende att tillgodose behovet av kommunalt vatten och avlopp samt vilka åtgärder som ska vidtas för att den allmänna vatten- och avloppsanläggningen ska fungera vid skyfall. Planen innehåller även en miljöbedömning för de åtgärder som föreslås.

2.2 Arbetsprocess

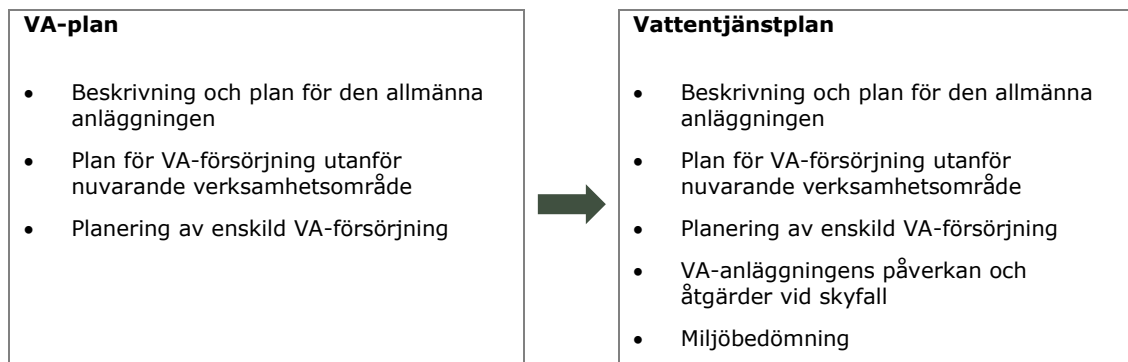
Arbetet med att ta fram, samråda och besluta om vattentjänstplanen för Valdemarsviks kommun har utgått från Svenskt Vattens "Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan (M152)". Arbetet har genomförts enligt stegen i Figur 1:

Figur 1. Övergripande arbetsprocess för framtagande av vattentjänstplanen.

2.3 Kopplingar till befintliga planer

Vattentjänstplanen kommer att ersätta Valdemarsviks kommuns nuvarande utkast till VA-plan från 2016, vilken inte har fastställts. Innehållet i VA-planen har inarbetats och uppdaterats i denna vattentjänstplan samt kompletterats med påverkan och åtgärder för den allmänna VA-anläggningen vid skyfall samt en miljöbedömning, se Figur 2.

Figur 2. VA-planen ersätts av vattentjänstplanen.

Vattentjänstplanens innehåll bygger främst på det tidigare utkastet till VA-plan med tillhörande VA-översikt samt på gällande översiktsplan. Detta för att säkerställa att innehållet i planerna överensstämmer med varandra.

Åtgärdsprogrammet för södra Östersjöns vattendistrikt 2022-2027 beskriver de orsaker och problem som finns i vattendistriktets vatten samt vilka åtgärder som myndigheter och kommuner ska sätta in för att komma tillrätta med problemen. En åtgärd är att kommunerna i samverkan med länsstyrelserna ska utveckla vatten- och avloppsvattenplaner. Vattentjänstplanen ersätter den befintliga VA-planen i detta avseende.

2.4 Avgränsningar

Vattentjänstplanen redovisar kommunens ställning till nuvarande och framtida verksamhetsområden för kommunalt vatten och avlopp. Den behandlar endast översiktligt hur kommunen ska hantera enskilda VA-lösningar.

Gällande skyfall beskriver planen påverkan och åtgärder för hur den allmänna VA-anläggningen behöver anpassas för att fungera vid en ökad belastning. Övriga åtgärder som planeras i kommunen kopplade till skyfall omfattas inte av denna plan.

3 Planeringsförutsättningar

3.1 Invånare och bebyggelseplanering

Antalet permanentboende i Valdemarsviks kommun i december 2024 var 7 525 personer enligt SCB. Enligt en befolkningsprognos för 2025-2034 (Statisticon) förväntas kommuninvånarantalet att minska till 7 162 personer år 2034. Under sommarhalvåret dubblas kommunens befolkning. Antalet fritidsboenden uppgår till cirka 2 900 hushåll. Prognos saknas för utvecklingen av antal fritidsboende, men utvecklingen hittills är att fritidsboendet i kommunen ökar.

Den ojämna belastningen över året med ett mycket stort antal sommarboende i Gryt-Fyrudden i förhållande till den bofasta befolkningen samt standardhöjningen i fritidshuset utgör särskilda utmaningar för kommunen.

De platser och områden där man förutspår en bebyggelseutveckling är i Valdemarsvik samt i skärgårdsområdet runt Gryt-Fyrudden. På sikt när en ny sträckning av väg E22 byggs förbi Söderköping kan även Ringarum bli aktuellt för nybebyggelse.

Bebyggelseutvecklingen beskrivs mer detaljerat i kommunens översiktsplan.

3.2 Vattenförekomster och status

EU:s ramdirektiv för vatten anger att alla vatten ska ha minst "god status" och att inga vattens status får försämrats. I Sverige kallas implementeringen av direktivet för vattenförvaltningen. Sveriges hav, sjöar, vattendrag och grundvatten över en viss storlek har delats in i vattenförekomster som har analyserats och klassificerats. Ytvatten klassificeras i kategorierna ekologisk respektive kemisk status och grundvatten i kategorierna kemisk och kvantitativ status. Varje vattenförekomst har en miljökvalitetsnorm kopplad till sig som beskriver den kvalitet vattenförekomsten ska uppnå till en viss tidpunkt vilket oftast är god ekologisk samt kemisk status. Vart sjätte år görs en ny kartläggning och klassificering av vattenförekomsterna för att kunna bestämma nödvändiga åtgärder inför nästa sexårscykel. Föreskrifter kring miljökvalitetsnormerna är reglerade i miljöbalkens kapitel 5.

I den internetbaserade databasen VISS, Vatteninformationssystem Sverige¹ kan man se samtliga större vattenförekomsters status. I översiktsplanens kapitel 5.3 Vattenmiljö, finns även en sammanställning av status för Valdemarsviks vattenförekomster.

Övergödning påverkar en vattenförekomsts ekologiska status och därmed möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. Utsläpp från enskilda avlopp är en av orsakerna till övergödning och finns därför med som en parameter i behovsbedömningen för utbyggnad av den allmänna anläggningen, se vidare i kapitel 6. Andra källor till övergödning är t.ex. läckage från jord- och skogsbruk samt utsläpp från avloppsreningsverk och industrier.

3.3 Ett förändrat klimat

Klimatförändringarna medför stora utmaningar för samhällsplaneringen. Kraftig nederbörd, även kallat skyfall, kommer enligt SMHI-rapporten *Framtidsklimat i Östergötlands län* att bli allt vanligare och inträffa med allt större intensitet. Som en följd av detta kommer ras, skred och översvämningar bli allt vanligare. Dessutom kommer havsnivån att höjas och stormar som medför höga vattenstånd och vågor bli vanligare, vilket ökar risken för olyckor. Även risken för långvarig torra förväntas öka till följd av klimatförändringarna. Detta kan utgöra hot mot vattenförsörjningen, särskilt i grundvattentäkter.

Det förändrade klimatet kan innebära stora kostnader för kommunen och fastighetsägare. I Valdemarsviks kommun utgör översvämningar ett problem redan idag. De små vattendragen Fifallaån och Vammarsmålaån har båda sitt utlopp till havet i centrala Valdemarsvik och vattendragen får snabbt höga flöden vid kraftiga regn eller snabb snösmältning. I kombination med högt vattenstånd i havet innebär detta betydligt större risk för översvämningar i framtiden. För att förebygga de skador som detta kan medföra är det nödvändigt att såväl bebyggelse som infrastruktur anpassas.

¹ <https://viss.lansstyrelsen.se/Maps.aspx>

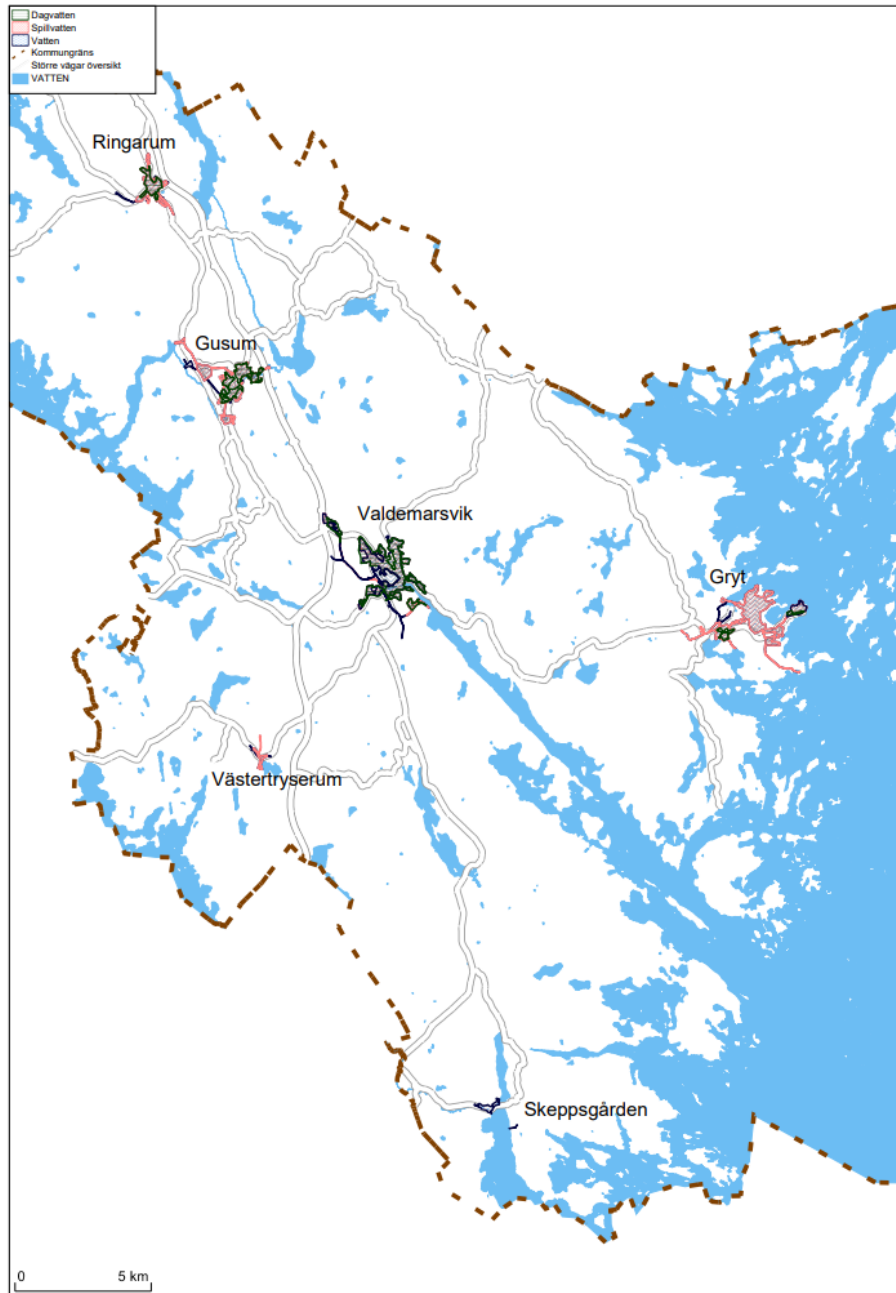
Figur 3. Översvämning vid Mossebo efter ett intensivt regn.

4 Nuläge och framtida behov för VA-försörjning

Valdemarsviks kommun är som VA-huvudman ansvarig för att inom verksamhetsområdet för kommunalt vatten, spillvatten och dagvatten utreda, anlägga och driva allmänna VA-anläggningar. Verksamhetsområdet utgör en juridisk gräns inom vilket vattentjänstlagens bestämmelser gäller. I Valdemarsviks kommun finns verksamhetsområden som innefattar i huvudsak centralorten Valdemarsvik samt orterna Gusum, Ringarum, Västertryserum, Gryt och Skeppsgården. Verksamhetsområdena för de olika vattentjänsterna vattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering skiljer sig något beroende på behov. Det innebär bland annat att verksamhetsområdet för dagvattenhantering är mindre omfattande jämfört med verksamhetsområdena för vattenförsörjning och spillvattenhantering.

Av kommunens ca 7 500 kommuninvånare är ca 80 % bosatta inom VA-verksamhetsområdet och därmed anslutna till kommunal VA-försörjning. Den övervägande delen av fritidshusen i kommunen ligger utanför verksamhetsområdet, trots det finns en tydlig säsongsvariation med ökad förbrukning under sommarhalvåret.

Befintliga verksamhetsområden för kommunal vatten- och avloppsförsörjning visas översiktligt i Figur 4.

Figur 4. Verksamhetsområden för dagvatten, spillvatten respektive dricksvatten i Valdemarsviks kommun.

VA-anläggningen ska utvecklas så att den kan tillgodose det framtida behovet av vattentjänster. Hänsyn behöver tas till:

- Befintlig bebyggelse som redan är ansluten till den allmänna VA-anläggningen
- Befintlig bebyggelse som ska anslutas till den allmänna VA-anläggningen
- Ny bebyggelse som ska anslutas till den allmänna VA-anläggningen

4.1 Kommunal dricksvattenförsörjning

Det kommunala dricksvattnet produceras vid kommunens fem vattenverk i Valdemarsvik, Gusum, Gryt, Västertryserum och Skeppsgården.

Valdemarsvik, Gusum och Gryt är ytvattenverk där råvattnet tas från sjöarna Yxningen och Koppetorpssjön som har god vattentillgång. Vid vattenverken som försörjer Gusum, Ringarum och Valdemarsvik infiltreras även vattnet genom sandåsar innan det bereds och distribueras till abonnenterna. De tre ytvattenverken producerar sammantaget ca 570 000 m³ vatten per år.

Vattenverken i Västertryserum och Skeppsgården är grundvattenverk, dvs man hämtar råvattnet från grävda eller borrhade brunnar. Verken producerar vardera knappt 2 500 m³ dricksvatten per år.

För att skydda råvattnet mot föroreningar skall vattenskyddsområden inrättas. Att inrätta vattenskyddsområden för sina dricksvattentäkter är en av de bindande åtgärder som kommunerna ska genomföra enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten². När en kommun eller länsstyrelse inrättar ett vattenskyddsområde följer ofta en rad restriktioner med detta. Restriktionerna kan till exempel gälla vilka ämnen som får användas inom vattenskyddsområdet eller vilka aktiviteter som är tillåtna. Kommunen arbetar för närvarande med att revidera vattenskyddsområdet för Yxningen.

Vattendomar finns för vattentäkterna Fallingeberg som försörjer Valdemarsvik, Koppetorpssjön som försörjer Gryt, samt Frörum som försörjer Gusum och Ringarum.

På grund av kvalitetsanmärkningar på det vattenverk som försörjer Valdemarsvik utreds hur en ny anläggning kan utformas som på sikt ska ersätta det befintliga vattenverket. Vid planering av verket tas höjd för att på sikt även kunna försörja Gusum och Ringarum.

Från vattenverken pumpas dricksvattnet ut i kommunens ledningsnät för att nå sina slutkunder. Reservoarer (vattentorn) finns i Valdemarsvik och Gusum för att klara belastningstoppar, försörjning vid större driftavbrott samt för att uppnå ett jämnare tryck i ledningarna. För att nå områden som ligger långt bort eller är högt belägna finns även tryckstegringsstationer längs ledningsnätet som höjer trycket i dricksvattenledningen.

4.2 Kommunal spillvattenhantering

Spillvatten är vatten från toalett, dusch, disk, tvätt och bad. Spillvatten som kommer från kunder anslutna till den allmänna VA-anläggningen renas i ett avloppsreningsverk innan det släpps till recipient, det vill säga mottagande sjö, vattendrag eller hav. Spillvattnet transporteras till reningsverket via ett ledningsnät med tillhörande pumpstationer.

I kommunens fyra avloppsreningsverk behandlas drygt 1 000 000 m³ spillvatten per år. En betydande andel utgörs av tillskottsvatten som är det vatten som utöver spillvatten tillförs i spillvattenledningarna. Tillskottsvatten kan bestå av anslutet dag- eller dräneringsvatten, samt inläckage från marken om ledningarna inte är tät. Genom ledningsförnyelse och omkoppling av felaktiga anslutningar kan mängden tillskottsvatten minska. Medelåldern för kommunens ledningar är hög.

Avloppsreningsverken är alla försedda med tre-steps-reningsteknik enligt nutidens krav. I första steget sker en grovavskiljning av fast material, i steg två sker den biologiska reningsprocessen och i steg tre sker den kemiska reningen. Slammet från

---

² Kommunernas åtgärd nummer 3: Dricksvattenskydd enligt Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Södra Östersjöns vattendistrikt.

samtliga reningsverk avvattnas, lagras på platta vid Sandvik och transporteras i förekommande fall till åkermark.

Avloppsreningsverket i Valdemarsvik (Sandvik) är dimensionerat för 5 500 personekvivalenter (PE), Gusum är dimensionerat för upp till 2 000 PE, Gryt är dimensionerat för upp till 2 000 PE och Västertryserum är dimensionerat för 100 PE. För samtliga avloppsreningsverk, med undantag för Gryt, finns i nuläget kapacitet att ta emot en ökad belastning även med hänsyn till säsongsbelastning.

Snäckevarps avloppsreningsverk, dit Gryt och Fyrudden är anslutna, är periodvis hårt belastat under året. Speciellt under storhelger och semesterperioder. Inkommande belastning är i storleksordningen 5-10 gånger högre under semesterperioden jämfört med andra månader på året. Det ökade antalet sommarboende märks också tydligt på vattenförbrukningen som i Gryt-Fyrudden under sommaren uppgår till drygt 10 000 m³ vatten per månad. Det är 3 gånger så mycket som under årets övriga månader vilket riskerar överbelasta avloppsreningsverket. Sett till de senaste åren ökar också vattenförbrukningen år till år.

För att möjliggöra fler anslutningar till Snäckevarps avloppsreningsverk utreds för närvarande hur kapaciteten kan utökas i verket.

EU:s omarbetade avloppsdirektiv trädde i kraft den 1 januari 2025. Sverige har nu till den 31 juli 2027 på sig att införliva bestämmelserna i svensk rätt. Naturvårdsverket ska senast den 30 januari 2026 föreslå nödvändiga författningsändringar. Valdemarsviks kommun bevakar arbetet med de nya bestämmelserna och vad det kan medföra för kommunens VA-försörjning.

4.3 Kommunal dagvattenhantering

Det vatten som via nederbörd avrinner från hårdgjorda (bebyggda) ytor och som behöver avledas kallas i vatten- och avloppsbranschen för "dagvatten". Kommunens dagvattensystem, som består av både dagvattenledningar och diken, dimensioneras enligt branschpraxis för att kunna hantera regn som statistiskt återkommer var 10:e-30:e år, beroende på hur tätbebyggd omgivande bebyggelse är. Vid kraftigare regn än vad dagvattensystemet dimensionerats för rinner nederbörden på markytan. Det är viktigt att bygga hållbara samhällen som kan hantera även större nederbördsmängder.

Dagvattnet genomgår idag inte någon samlad teknisk rening innan det når recipient. Viss naturlig rening i diken, översilningsytor, osv förekommer dock.

Ett arbete har påbörjats med att ta fram en strategi för dagvattenhantering i kommunen. Syftet med strategin är att ge kommunen ett stöd för långsiktigt hållbar hantering och utveckling av dagvattenfrågorna som både tillgodoser dagens behov samt möter framtida utmaningar gällande kvalitet och kvantitet. Strategin ska utgöra ett stöd vid ny- och ombyggnation av bebyggelse och tydliggöra ansvarsfördelningen.

4.4 Ledningsnät

För att anslutna kunder ska få dricksvatten levererat och spillvatten och dagvatten omhändertaget finns ett omfattande ledningsnät anlagt för respektive vattentjänst. Det förekommer också kombinerade ledningar där spillvatten och dagvatten samlas upp i samma ledning. Servisledningar förbinder fastigheter med det kommunala ledningsnätet för de tjänster som verksamhetsområdet anger. Kommunen äger i normalfallet den del av servisen som går mellan huvudledningen och fram till ca 0,5 m utanför fastighetsgräns, där den så kallade "förbindelsepunkten" är belägen.

Resterande del av servisledningen som finns inne på egen fastighet ägs och underhålls av respektive fastighetsägare. Gällande dagvatten kan fastighetsägaren bli hänvisad att leda vatten till ett dike i stället för till en servisledning för dagvatten.

I Valdemarsviks kommun finns ca 11,2 mil dricksvattenledningar, 9,6 mil spillvattenledningar samt 4,4 mil dagvattenledningar exklusive servisledningar. Därutöver finns ett okänt antal mil privatägda ledningar.

Förnyelsetakten för ledningsnätet är i nuläget mycket låg, kommunen arbetar med att ta fram en förnyelseplan.

5 VA-anläggningens påverkan vid skyfall

I Valdemarsviks tätort uppstår en komplex flödessituation vid skyfall. Vattendragen Fifallaån och Vammarsmålaån har båda sitt utlopp till havet i centrala Valdemarsvik och vattendragen får snabbt höga flöden vid kraftiga regn eller snabb snösmältning. Den naturliga flödesdämpningen har minskat i avrinningsområdet på grund av utdikning av mossar och andra åtgärder. Det ger en snabb tillrinning till huvudvattendragen och vattnet når på kort tid Valdemarsviks ledningsnät i vilka flödena däms upp med översvämningar i tätorten som följd. Höga vattenstånd i havet medför liknande problem för VA-anläggningen.

5.1 Definition av skyfall

Skyfall innebär att stora mängder nederbörd kommer på kort tid. SMHI:s definition av skyfall är att det ska komma minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm nederbörd på en minut. Det motsvarar ett regn så kraftigt att sannolikheten att det inträffar under ett givet år är 1 %. Vatten- och avloppsbranschens branschorganisation, Svenskt Vatten, förespråkar att våra samhällen ska utformas så att skador på byggnader inte uppstår om det kommer regn med en återkomsttid på 100 år. Detta går i linje med Boverkets allmänna råd som utifrån Plan och bygglag (2010:900) anger att mark ska planläggas så att den årliga sannolikheten för att bebyggelse tar skada vid översvämning är mindre än 1/100. Att anpassa samhället för regn kraftigare än ett 100-årsregn anses bli väldigt kostsamt och inte ekonomiskt försvarbart. I utredningen av vilka åtgärder som behöver vidtas för att skydda VA-anläggningens funktion vid skyfall utgår kommunen därför från ett 100-årsregn. Ansvaret i enlighet med Plan- och bygglagen (2010:900) ligger på kommunens samhälls- och detaljplanering. Frågorna ingår inte inom VA-huvudmannens verksamhet som finansieras av VA-taxan.

5.2 Påverkan och åtgärder på VA-anläggningen vid skyfall

Vid ett skyfall överbelastas det kommunala dagvattensystemet och nederbörden avrinner på markytan. En skyfallskartering är utförd i tätorterna för att utreda vilka delar av VA-anläggningen som riskerar påverkas av översvämningarna. De generella problem som främst ses är:

- Överbelastning av dagvattensystemet med marköversvämning som följd.
- Stora mängder tillskottsvatten i spillvattensystemet via felkopplingar, dräneringar och otäta rör.
- Källaröversvämningar på grund av överbelastning av spillvattensystemet.
- Bräddning av orenat avloppsvatten vid ledningsnät, pumpstationer eller reningsverk.

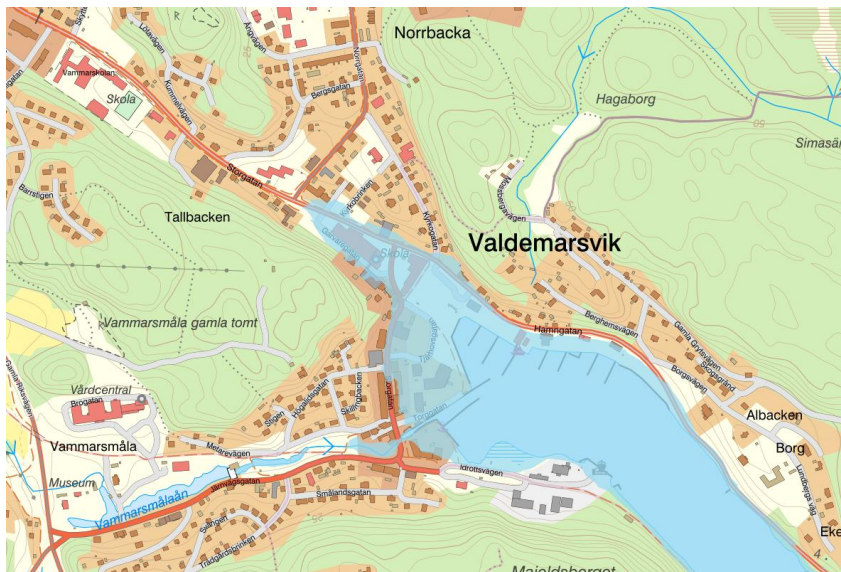
Specifika punkter i VA-anläggningen som riskerar påverkas av skyfall har identifierats i en skyfallsanalys. En åtgärdsplan kommer att utarbetas för att säkerställa att VA-anläggningen ska bibehålla sin funktion även vid skyfall.

Höga vattenstånd i havet medför liknande problem för VA-anläggningen:

- Uppdämning av dagvattensystemet med marköversvämning som följd.
- Stora mängder tillskottsvatten i spillvattensystemet genom att havsvatten rinner baklänges via bräddavlopp.

Om kraftiga regn och höga vattenstånd inträffar samtidigt förvärras problemen. Såväl kraftiga regn som högt vattenstånd i havet är händelser som förväntas inträffa allt oftare i takt med att klimatet förändras. Kommunen behöver därför anpassa såväl bebyggelse som VA-anläggning till framtidens klimat. Att utveckla VA-anläggningen till ett robust och klimatsäkert system kräver omfattande åtgärder. Det behöver därför genomföras långsiktigt och samordnas med den förnyelse av VA-ledningsnätet som ändå kommer att behövas.

Figur 5 visar en kartbild över en modellerad extremnivå för framtida havsnivå (år 2100) som ligger 270 cm över nuvarande medelnivå. Modellen kan användas som stöd vid fysisk planering.

Figur 5. Beräknad framtida havsnivå år 2100 (extremnivå 270 cm över nuvarande medelnivå).
 Källa: Länsstyrelsen Östergötlands Östgötakarta.

6 Utökning av verksamhetsområden

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster utgår ifrån 6 § Lagen om allmänna vattentjänster, om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön finns ett behov av att ordna vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för ett befintligt eller blivande bebyggelseområde. Ett större sammanhang innebär enligt rättspraxis 20-30 fastigheter men det kan variera beroende på typ av problem och närhet till vattenförekomster. T.ex. kan problem med dricksvattenkvalitet göra att det inte krävs så många fastigheter eller om recipienten har dålig ekologisk status.

I dessa fall ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och tillgodose behovet genom en allmän VA-anläggning. Beslut om utökat verksamhetsområde tas av

kommunfullmäktige. Kommunen ska också besluta i vilken prioriteringsordning områdena ska byggas ut.

Utökning av verksamhetsområdet kan ske både inom befintlig bebyggelse eller i samband med exploatering av nya områden.

Efter en ändring av 6 § som infördes under 2022 ska vid behovsbedömningen särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Detta underlättar t.ex. bostadsbyggande i områden som ligger långt från den allmänna VA-anläggningen. Tillägget avser en bedömning av området som helhet och inte enstaka fastigheter inom ett verksamhetsområde. Tillägget innebär inte någon omprövning av tidigare beslut om verksamhetsområden.

I områden där det saknas behov av kommunal VA-försörjning ska VA-försörjningen ske genom enskilda anläggningar eller enskilda gemensamhetsanläggningar.

Utbyggnad av kommunala vattentjänster ska primärt finansieras av anläggningstaxan, men alternativa finansieringsformer kan användas om kommunen anser att särskilda skäl föreligger.

6.1 Befintlig bebyggelse

Befintliga bebyggelseområden med enskilda VA-lösningar kan få behov av kommunala vattentjänster exempelvis på grund av att fritidshusområden omvandlas till permanentbostadsområden, eller att förtätning sker. Behov kan uppstå då området klassas som ett större sammanhang och befintliga enskilda vatten- och avloppslösningar inte längre lever upp till kraven enligt svensk lagstiftning.

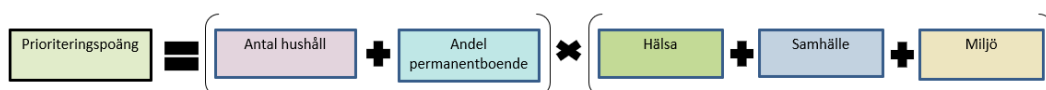
I följande kapitel beskrivs den modell som används i kommunen för att bedöma om ett område ska omfattas av ett kommunalt verksamhetsområde, samt resultatet från kommunens behovsbedömning.

Bedömning och prioritering av områdena sker i samverkan inom kommunen där kompetenser inom miljö och hälsa, planering och teknik ingår.

6.1.1 Modell för bedömning av behov och prioritering

Valdemarsviks kommun har valt att i ett första urval för att bedöma vad som innebär ett "större sammanhang" identifiera områden med minst 10 bostäder med max 100 meters avstånd mellan två bostäder. För de klusterområden som identifieras görs ytterligare en analys med max 200 meters avstånd mellan bostäder för att fånga in eventuella ytterligare närliggande bostäder eller bostadsgrupperingar som kan anses tillhöra det större sammanhanget.

I nästa steg utreds respektive klusterområde vidare för att avgöra om området har ett miljö- eller hälsoskäl som föranleder att området ska inkluderas i det kommunala verksamhetsområdet. För att få en första prioriteringsordning mellan områdena tas också hänsyn till områdets storlek, andel permanentboende samt hur samhällsutvecklingen ser ut. Modellen kan beskrivas översiktligt enligt Figur 6 nedan.

Figur 6. Prioriteringsmodell vid behovsbedömning.

Nivåer på påverkansfaktorerna anges i +, ++ eller +++ som motsvarar en faktor 0 - 1,5 där en högre faktor innebär ett ökat behov. I Tabell 1 till 3 nedan följer en beskrivning av bedömningskriterierna för de olika nivåerna.

Tabell 1. Bedömningskriterier för faktorn "Hälsa".

Hälsa		
+	0	Sannolikheten för påverkan på dricksvatten eller badvatten är låg.
++	0,5	Sannolikheten för påverkan på dricksvatten eller badvatten är måttlig.
+++	1,5	Sannolikheten för påverkan på dricksvatten eller badvatten är hög.

Tabell 2. Bedömningskriterier för faktorn "Samhälle".

Samhälle		
+	0	Området ligger inte i någon av kategori ++ eller +++
++	0,25	Området är ett omvandlingsområde där fritidshus omvandlas till permanentboende med närhet till vatten eller ett område med många nya bygglov.
+++	0,75	Område som följer översiktsplanens princip är att bebyggelse tillkommer i orter, noder och längs kollektivtrafikstråk som förbinder orterna.

Tabell 3. Bedömningskriterier för faktorn "Miljö".

Miljö		
+	0	Området ligger inte i någon av kategori ++ eller +++
++	0,25	Området har hög skydds nivå (miljöskydd) och bedöms ha en betydande påverkan på en vattenförekomst med "måttlig" status avseende näringsämnen, eller Området ligger inom sekundär zon för vattenskyddsområde, eller Området har betydande påverkan på sjöar, vattendrag eller marina miljöer med kända naturvärden utan formellt skydd.
+++	0,5	Området bedöms ha en betydande påverkan på en vattenförekomst med klassning "dålig" eller otillfredsställande" status avseende näringsämnen, eller Området ligger i primär zon för vattenskyddsområde, eller Området har betydande påverkan på skyddad natur med värden knutna till sjöar, vattendrag eller marina miljöer.

6.1.2 Resultat från behovsbedömning

Efter utförd bedömning och beräkning av prioriteringsordning delas områdena in i olika kategorier. Kommunen har fördelat de identifierade klusterområdena i kategorierna utbyggnads-, utrednings- och bevakningsområden.

6.1.2.1 Utbyggnadsområden

Utbyggnadsområden är de områden där kommunen avser utöka verksamhetsområdet och bygga ut den allmänna VA-anläggningen för att ansluta de berörda fastigheterna. Utbyggnad av kommunal VA-försörjning innebär normalt stora investeringskostnader och vid bedömning av inbördes prioriteringsordning inom kategorin behöver även

samordningsmöjligheter med andra planer vägas in samt att hänsyn tas till att utbyggnationen sker i en logisk ordning ur ett tekniskt perspektiv.

Innan utbyggnad av kommunal VA-försörjning till ett utbyggnadsområde sker behöver det i detalj utredas vilka fastigheter som ska omfattas och ingå i verksamhetsområdet för kommunal VA-försörjning. Även samråd med berörda fastighetsägare behöver hållas innan beslut om verksamhetsområden tas i kommunfullmäktige.

Inget klusterområde identifierades som ett utbyggnadsområde.

6.1.2.2 Utredningsområden

De områden som klassas som utredningsområden behöver utredas mer ingående utifrån behovet av allmänna vattentjänster, samt hur den allmänna VA-försörjningen i grova drag i så fall kan lösas. Efter utförd utredning klassas området om som antingen utbyggnadsområde eller bevakningsområde.

De klustersområden som har identifierats som utredningsområden är:

- Kaggebo
- Skeppsgården och Vindö tomtområde

6.1.2.3 Bevakningsområden

De områden som klassas som bevakningsområden bedöms i nuläget inte ha behov av allmänna vattentjänster utan kvarstår med enskilda och/eller gemensamma enskilda VA-lösningar tills vidare.

Områdena behöver dock bevakas eftersom förutsättningar för VA-försörjningen kan förändras, t.ex. kan ny kunskap kring avloppsanläggningarnas status och recipientpåverkan framkomma efter inventering av enskilda avloppsanläggningar, alternativt att exploateringar eller ökat antal permanentboende påverkar områdets bedömning. Klassningen kommer att ses över i samband med att tillsyn av enskilda avloppsanläggningar har genomförts.

De klusterområden som har identifierats som bevakningsområden är:

- Vångsten, Lövudden
- Birkekärr
- Ringarum, Torp
- Sjögärdet
- Åbäcksnäs
- Strandvik
- Torrö
- Kömnevik
- Lilla Kalvö
- Krogsmåla
- Stora Getterö
- Lötstrandsvägen
- Vångsten Solberga
- Hummelvik
- Bokö
- Åsviks tomtområde
- Näs
- Harstena
- Kvädö Ekudden

- Lilla Getterö-Karl Gustavs väg
- Kättilö
- Lilla Getterövägen
- Getterö- Stora Bockholmen
- Breviksnäs-Gåtebovägen
- Bankeböte
- Ämtö - Lilla Bockholmen
- Kråkmarö
- Västertryserum

6.2 Nyexploatering

Vid planering av nya bostäder och verksamheter behöver behovet av VA-försörjning alltid utredas i ett tidigt skede. Frågeställningar som om VA ska lösas enskilt eller kommunalt samt om tillgänglig kapacitet finns för anslutningen behöver besvaras. Det bör också undersökas hur exploateringen förhåller sig till andra planer i kommunen så att dessa inte påverkas negativt av exploateringen.

Kommunen prioriterar utbyggnad av kommunal VA-försörjning genom översiktsplaner och detaljplaner. Inom detaljplanearbetet identifieras behovet av att inrätta verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten. För att klargöra VA-förutsättningarna i ett tidigt skede av planprocessen hålls en dialog med VA-enheten redan vid handläggningen av planbeskedet för att fastställa om kommande bebyggelse ska anslutas till kommunalt VA.

Verksamhetsområdet för vattentjänsterna utvidgas där det är försvarbart med hänsyn tagen till miljö, hälsa, ekonomi och samhällsutveckling. Nyexploateringar med behov av kommunal VA-försörjning kan endast detaljplaneras under förutsättning att kapacitet finns eller planeras att finnas i samtliga system i VA-anläggningen.

För exploateringsområden som inte ligger i anslutning till den allmänna VA-anläggningen och där enskild VA-försörjning bedöms ha goda förutsättningar sett till människors hälsa och miljö bör den möjligheten beaktas. Det kan t.ex. vara genom en gemensamhetsanläggning som ägs och tas omhand av flera fastigheter ihop.

Exploateringar som inte kräver detaljplan, t.ex. enskilda avstyckningar, kan göra att ett område i och med avstyckningen bildar ett "större sammanhang" enligt 6 § i vattentjänstlagen. Därmed kan det innebära att kommunen blir skyldig att inrätta verksamhetsområden för relevanta vattentjänster om det i området även finns ett miljö- eller hälsoskäl. Dessa exploateringar behöver därför särskilt beaktas i samband med ansökan om förhandsbesked innan tillstånd ges.

I översiktsplanens kapitel 3 kan man läsa närmare om hur kommunen ser på bostadsförsörjningen och utvecklingen av tätorter, landsbygd och skärgård.

6.3 Hantering av enskilt VA i väntan på VA-utbyggnad

Vid planeringen för framtida verksamhetsområden behöver man utöver själva VA-utbyggnaden också planera för hur hantering av situationen "i väntan på VA-utbyggnad" ska ske. Det är viktigt att miljökontoret, bygglovs- och VA-enheten är eniga om förhållningssätten gällande de enskilda VA-anläggningarna i området som kommer ersättas av kommunalt VA.

För åtgärder och förnyelse av avloppsanläggningar som finns inom utpekade område för VA-utbyggnad ska kraven på den enskilda avloppsanläggningen anpassas till dess miljöpåverkan och till den tid som återstår tills kommunalt VA byggs ut.

Vid ansökan om förhandsbesked eller bygglov för nybyggnation måste en redovisning göras över hur vatten- och avloppsfrågan är löst eller hur det avser att lösas. Ny- eller tillbyggnad av bostadshus kan leda till ökat brukande som innebär ett ökat upptag av dricksvatten och ökat utsläpp av avloppsvatten. Det är viktigt att den som söker bygglov för ny- eller tillbyggnad som kan anses höja husets VA-standard i ett tidigt stadium får veta om kommunalt VA planeras. De bygglov som plan- och byggavdelningen anser kan ge ökade avloppsutsläpp ska skickas på remiss till miljökontoret. Miljökontoret ska då kontrollera:

- Om tillfredställande dricksvattenförsörjning avseende risk för påverkan från avloppsanläggningar kan anordnas.
- Att avloppsvatten kan omhändertas på ett godtagbart sätt med hänsyn till befintliga eller tillkommande vattentäkter samt andra miljöaspekter.

Fastighetsägaren behöver hitta den ekonomiskt effektivaste tillfälliga lösningen som uppfyller ställda miljökrav. Om den nya bebyggelsen ligger inom ett område som har en gemensamhetsanläggning för vatten och/eller avlopp kan det finnas möjlighet att ansluta bebyggelsen till den. Alternativet är att ordna med enskild tillfällig VA-försörjning.

Det allmänna förhållningssättet är att om ett område pekats ut för kommunal VA-utbyggnad inom 10 år kan tidsbegränsade tillstånd för eventuella enskilda avloppsanläggningar ges i undantagsfall. De tillfälliga tillstånden ska upphöra att gälla när förbindelsepunkt har förmedlats till fastighetsägaren.

6.4 Ersättning av onyttigbliven anläggning

Enligt vattentjänstlagen (40 §) ska VA-huvudmannen betala skälig ersättning om en enskild anläggning blir onyttig till följd av att kommunen ordnar eller utvidgar en allmän VA-anläggning. Ersättningen ska utgå från anläggningens art, ålder och skick och avser en ersättning, inte en inlösen av anläggningen. Anläggningen kvarstår med andra ord i fastighetsägarens ägo. Det behöver tas fram en policy för vilka kriterier som ska gälla för onyttigbliven anläggning.

7 VA-taxa

Den kommunala vatten- och avloppsverksamheten finansieras med avgifter. Det innebär att kostnaderna för vatten och avlopp ska mötas av intäkterna från kunderna som ingår i verksamhetsområdet. VA-verksamheten får inte gå med vinst balanserat över tid, därför får endast de avgifter som är nödvändiga för att täcka kostnaderna för VA-verksamheten tas ut.

Kommunen jobbar med att utforma VA-taxan enligt de taxeföreskrifter som anges i Svenskt Vattens P120.

8 Enskild VA-försörjning

För befintliga och planerade bebyggelsegrupper som enligt vattentjänstplanen inte ska anslutas till kommunal VA-försörjning behöver en långsiktigt hållbar VA-försörjning baserad på enskilda lösningar utvecklas och upprätthållas.

I Valdemarsviks kommun finns cirka 2 500 hushåll som inte är anslutna till det kommunala avlopps nätet. Det beror i huvudsak på det stora antalet fritidsboende i kommunen (se kapitel 3.1). I många fall innebär detta att gemensamhetsanläggningar bildas.

Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållspillvatten anger att kommuner bör ställa högre reningskrav i områden som kommunen anser vara extra känsliga för utsläpp av avloppsvatten. Enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram behöver kommunerna ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status.

Vid borrning av dricksvattenbrunnar finns risk för saltvatteninträngning. Saltvatteninträngning kan även ske vid för stort vattenuttag i befintliga brunnar. Risken finns både längs kusten och i inlandet då det finns relict saltvatten i berggrunden, vilket lagrats från tidigare stadier av Östersjöns utveckling. Om saltvatten tränger in kan det skada även kringliggande brunnar och det kan ta 20-30 år innan skadan repareras.

8.1 Tillsyn av enskilda avloppsanläggningar

Tillsyn av enskilda avlopp är en viktig åtgärd i syfte att säkerställa anläggningarnas funktion och därmed minska risk för påverkan på människors hälsa och miljön. På uppdrag av miljö- och byggnämnden ansvarar miljökontoret för tillsynen av enskilda avlopp.

Fastighetsägare med bristfälliga avlopp får förelägganden om att vidta åtgärder eller förbud att släppa ut avloppsvatten till anordningen. Vid ett föreläggande sätts tiden för att åtgärda brister till ett eller två år beroende på vilken typ av brist som avloppsanläggningen har.

Omkring år 2027 beräknas samtliga enskilda avloppsanordningar ha kontrollerats en gång. I arbetet med tillsynsplanen ska miljökontoret riskklassa anordningarna för att bedöma behovet av återkommande tillsyn och övervakning.

9 Miljöbedömning

Kommunens skyldigheter att genomföra strategiska miljöbedömningar regleras i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). En kommun som upprättar (eller ändrar) en vattentjänstplan ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Utifrån den genomförda miljöbedömningen i Bilaga 1 anser kommunen att genomförandet av vattentjänstplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därför inte behöver göras.

Beslut i frågan om betydande miljöpåverkan tas i samband med beslut om att anta vattentjänstplanen i kommunfullmäktige.

10 Referenser

SMHI. (2015). *Framtidsklimat i Östergötlands län.*

Statisticon. (2022). *Befolkningsprognos 2022-2031, Valdemarsviks kommun. Baserad på befolkningen i kommunen per 220630.*

Svenskt Vatten. (2023). *Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan-komplettering av VA-plan version 2.0 (M152).*

Valdemarsviks kommun. (2016). *VA-plan, Vatten- och avloppsvattensplan för Valdemarsvikv kommun. Tematiskt tillägg till översiktsplanen. Samrådshandling.*

Valdemarsviks kommun. (2018). *Översiktsplan för Valdemarsviks kommun, Östergötlands län. Antagandehandling.*

Vattenmyndigheten Södra Östersjön. (2022). *Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027, Södra Östersjöns vattendistrikt.*

1 Miljöbedömning

En kommun som upprättar (eller ändrar) en vattentjänstplan ska under vissa förutsättningar göra en strategisk miljöbedömning (se 6 kap. 3 § miljöbalken). Den strategiska miljöbedömningen består enligt 6 kap. 9 § miljöbalken av fyra steg.

Kommunens skyldighet att göra en strategisk miljöbedömning regleras i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Det som är avgörande för huruvida kommunen ska göra en strategisk miljöbedömning eller inte, är om genomförandet av vattentjänstplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte. Om genomförandet av vattentjänstplanen antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning göras.

1.1 Behov av strategisk miljöbedömning för vattentjänstplanen

1.1.1 Bedömning om planen automatiskt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

Vissa vattentjänstplaner ska enligt 2 § miljöbedömningsförordningen alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det gäller om genomförandet av planen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (så kallat Natura 2000-tillstånd). Om sådant tillstånd krävs behövs inte någon ytterligare utredning, utan en strategisk miljöbedömning ska göras.

En betydande miljöpåverkan ska också alltid antas om planen anger förutsättningar för att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som anges i 6 § miljöbedömningsförordningen eller bilagan till förordningen. Några exempel på sådana verksamheter och åtgärder är avloppsreningsverk, anläggning av vattenledningar över långa avstånd och system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning.

Genomförandet av vattentjänstplanen omfattar inte någon verksamhet eller åtgärd som kräver Natura 2000-tillstånd. Vattentjänstplanen anger inte heller förutsättningar för att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som anges i 6 § miljöbedömningsförordningen eller bilagan till förordningen. Det innebär att genomförandet inte automatiskt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

1.1.2 Undersökning av om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

När genomförandet av en vattentjänstplan inte automatiskt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen undersöka om genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (jfr 6 kap. 5 § miljöbalken).

Undersökningen innebär enligt 6 kap. 6 § miljöbalken att kommunen i ett första steg identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Om kommunen gör bedömningen att genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan behövs inte någon ytterligare utredning, utan en strategisk miljöbedömning ska göras. Om kommunen i stället bedömer att genomförandet inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen i ett andra steg samråda i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen.

Vad kommunen ska utgå från när den identifierar omständigheterna anges i 5 § miljöbedömningsförordningen. Enligt paragrafen ska identifieringen utgå från:

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen
  - a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
  - b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,
  - c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller
  - d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Kommunen gör beträffande dessa omständigheter följande bedömning:

1. a) I vilken utsträckning planen anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser

Enligt planen utreds utformning av ett nytt vattenverk som ska ersätta Fallingebergs vattenverk för att komma till rätta med kvalitetsanmärkningar samt för att eventuellt även kunna försörja Gusum och Ringarum. Utredningen är ännu i ett tidigt skede där alternativ utreds. Nödvändiga miljöbedömningar och tillstånd kommer sökas inom projektet inför utförande.

Enligt planen pågår utredning för att utöka kapaciteten hos Snäckevarps avloppsreningsverk. Nödvändiga miljöbedömningar och tillstånd kommer sökas inom projektet inför utförande.

I planen beskrivs även arbetsgång och bedömningsmodell för utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen. Inga utbyggnadsområden har identifierats. Behovsbedömningen resulterade i ett antal utredningsområden. Fortsatt utredning av dessa områden pågår i syfte att kategorisera de som utbyggnadsområde eller bevakningsområde. Generellt är syftet med utbyggnationer av VA-anläggningen i befintlig bebyggelse att få en miljö- och hälsomässigt hållbar VA-försörjning. För eventuell nyexploatering utreds miljöpåverkan för respektive område inom detaljplanarbetet.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

1. b) I vilken utsträckning planen har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför

Planen är i linje med och kommer att bidra till att uppnå mål i andra planer som berör kommunen så som översiktsplan, åtgärdsprogrammet för södra Östersjöns vattendistrikt 2022-2027 och Fördjupad vattenförsörjningsplan för Östergötlands län. Det handlar då om positiva miljöeffekter genom att ordna med robusta och hållbara VA-lösningar samt att skydda VA-anläggningen vid skyfall.

Kommunen bedömer att vattentjänstplanen bidrar positivt till de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

1. c) I vilken utsträckning planen har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt

Vattentjänstplanen syftar till att säkerställa en miljö- och hälsomässigt hållbar VA-försörjning på lång sikt samt att skydda VA-anläggningar vid skyfall. Enligt kommunen bidrar planen därmed till att främja en hållbar utveckling.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

1. d) I vilken utsträckning planen har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen

Vattentjänstplanen kommer inte att påverka möjligheterna att följa miljölagstiftningen. Planen kommer däremot att bidra till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

2. Miljöproblem som är relevanta för planen

De miljöproblem som anses relevanta för vattentjänstplanen är vattenkvaliteten hos berörda recipienter. Vattenkvaliteten hos recipienter påverkas av flertalet faktorer och verksamhetsutövare. För kommunens del är utsläpp av orenat dagvatten samt bristfällig rening eller bräddning av spillvatten faktorer som kan bidra till försämrad vattenkvalitet hos en recipient. Detta ingår i den tillsyn som miljökontoret bedriver. Även översvämningar till följd av skyfall är ett relevant miljöproblem för planen.

De åtgärder och utredningar som beskrivs i vattentjänstplanen syftar till att minska miljöproblemen, t.ex.:

- Kommunen ska påbörja arbetet med att ta fram åtgärdsförslag för att minska oönskade bräddningar av orenat avloppsvatten och skydda VA-anläggningarna från översvämning för att säkerställa dess funktion vid skyfall.
- I kommunen pågår ett arbete med att ta fram en dagvattenstrategi. Syftet med strategin är att ge kommunen ett stöd för långsiktigt hållbar hantering och utveckling av dagvattenfrågorna som både tillgodoser dagens behov samt möter framtida utmaningar gällande kvalitet och kvantitet.
- Utredningar av utredningsområden som kan innebära utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen. Miljöproblem minskas genom att en kommunal VA-försörjning ordnas i stället för enskilda lösningar i områden där förhållandena gör det svårt att få till väl fungerande enskilda avlopp. Detta minskar risken att förorena dricksvattentäkter och minskar risk för övergödning av recipienten.

- Framtagning av förnyelseplan för ledningsnät för att t.ex. minska mängden ovidkommande vatten som når spillvattensystemet.
- Tillsyn av enskilda avloppsanläggningar, vilket medför att bristfälliga anläggningar åtgärdas och på så sätt minskar utsläppen till närmiljön och recipienter.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

3. De sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper

De miljöeffekter som kan uppstå då åtgärder i vattentjänstplanen kommer till stånd är att ingrepp på mark och eventuellt vattendrag sker till följd av att kommunala VA-ledningar förnyas eller byggs ut till nya exploateringsområden eller i befintlig bebyggelse.

Vattentjänstplanen pekar inte ut specifika utyggnadsområden i befintlig bebyggelse då de fortsatt är under utredning. Därav går det inte att beskriva utmärkande egenskaper i specifika områden. Generellt syftar utbyggnad av VA-anläggningen i befintlig bebyggelse till att få en långsiktigt hållbar VA-försörjning både ur hälso- och miljöperspektiv och bedöms därmed på sikt ge positiva miljöeffekter.

Gällande nyexploatering genomförs separata miljöbedömningar inom varje detaljplan.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

4. I vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna

Vid förnyelse och utbyggnation av ledningsnät behöver den mest fördelaktiga dragningen och anläggningsmetoden som skyddar känsliga områden och ger minst ingrepp i naturen identifieras inom varje enskilt projekt. I samband med dessa arbeten följer kommunen de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap Miljöbalken. Man behöver också dimensionera anläggningen och se över behov av t.ex. bräddmagasin eller reservkraft för att anläggningen ska kunna fylla sin funktion även vid störningar eller skyfall. Kortsiktigt kan ingrepp i mark och eventuellt vattendrag innebära miljöpåverkan i de områden som arbeten sker, på lång sikt bedöms dock utbyggnation och förnyelse av VA-anläggningen generellt ge positiva miljöeffekter.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan på lång sikt.

5. Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper

Vattentjänstplanen kommer inte att medföra några gränsöverskridande miljöeffekter. Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

6. Miljöeffekternas omfattning

De ingrepp på mark och eventuellt vattendrag som sker till följd av att kommunalt VA förnyas eller byggs ut till omvandlingsområden eller vid nyexploatering bedöms kortsiktiga och vägs upp av de positiva miljöeffekter som utbyggnaden ger långsiktigt.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

7. Riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter

Åtgärder för att skydda VA-anläggningen mot skyfall minskar risk för hälsopåverkan genom att minska riskerna för förorening av dricksvattnet samt smitta i samband med bräddning av orenat avloppsvatten.

Att ansluta fler fastigheter till samma dricks- och avloppsvattensystem ökar sårbarheten vid allvarliga olyckor i tex. vattentäkt eller verk men hälsofördelarna för de enskilda fastighetsägarna blir sannolikt bättre då t.ex. dricksvattenkvaliteten via den allmänna dricksvattenanläggningen måste uppnå striktare kvalitetskrav jämfört med dricksvatten från enskilda system.

Vattentjänstplanen omfattar i övrigt inte några verksamheter eller åtgärder som medför risk för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter.

Sammantaget anser kommunen att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

8. Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen

De utredningsområden som identifieras i planen är utifrån 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster bedömda att eventuellt ha behov av kommunal VA-försörjning utifrån hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. En kommunal VA-försörjning anses på lång sikt bidra positivt till miljöeffekter som förbättrad status i recipienter, skydd av vattentäkter eller andra naturvärden även om schaktarbeten vid ledningsanläggning i utförandeskedet innebär ett ingrepp i naturen.

För nyexploatering görs en miljöbedömning inom respektive detaljplan för att säkerställa att planerad exploatering inte ger negativa miljöeffekter i det berörda området.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

9. Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt

I Valdemarsviks kommun finns flertalet skyddade områden såsom Natura 2000-områden, naturreservat, biotopskyddsområden, vattenskyddsområden, riksintresse för naturvård och marina skyddade områden.

Pågående revidering av vattenskyddsområde bedöms ha en positiv påverkan för berört område.

Eventuell framtida utbyggnad av VA-anläggningen behöver ta hänsyn till skyddade områden ifall de berörs. Generellt har utbyggnad av VA-anläggningen som syfte att minska miljöpåverkan från enskilda avloppslösningar. Kommande enskilda projekt och detaljplaner säkerställer att nödvändiga miljötillstånd söks.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

1.1.3 Sammantagen bedömning

Samtliga omständigheter talar emot en betydande miljöpåverkan.

Kommunen bedömer därför att genomförandet av vattentjänstplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Detta innebär enligt kommunen att en strategisk miljöbedömning inte behöver göras.

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Samhällsbyggnad

Elin Asklöf

Renhållningschef

Tel: 0123-19140

E-post: elin.asklof@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Avfallsplan 2026-2028

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ställa ut förslag till Avfallsplan 2026-2028 för Valdemarsviks kommun i minst 4 veckor under tidsperioden juni-juli 2026.

Ärendebeskrivning

Enligt avfallsförordningen (2020:614) kapitel 9 så ska varje kommun ha en avfallsplan. Denna brukar gälla i 5 år i taget. Valdemarsviks kommuns nuvarande avfallsplan gick ut 2025.

Det ligger ett lagförslag om att kommunala avfallsplaner ska ersättas med en nationell och därför är förslaget att denna avfallsplan ska gälla mellan 2026-2028. För att sedan ta ett omtag 2028 om detta lagförslag inte går igenom.

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument för att utveckla kommunens avfallshantering. Denna avfallsplan, som ersätter tidigare avfallsplan för år 2021-2025, utformas utifrån en utvärdering av den tidigare planen samt erfarenheter från nuvarande avfallshantering samt avfallsstatistik. Arbetet tar även tidigare versioner i beaktande.

Arbetet har utförts i samarbete med och parallellt som Söderköping kommun uppdaterar sin avfallsplan.

Revideringen av avfallsplanen syftar till:

- Att den ska fungera som ett aktivt planeringsverktyg för kommunens avfallshantering
- Att sätta upp mål för avfallshanteringen fram till och med år 2028.
- Att den ska vara anpassad till nuvarande lagstiftning

Ekonomiska konsekvenser

Konsultkostnaden för revideringen har rymts inom budgetramen.

Bilaga

Avfallsplan 2026-2028

Bilaga 1 – uppföljning av tidigare avfallsplan

Bilaga 2 – Nulägesbeskrivning

Bilaga 3 – Avfallsanläggningar inom kommunen

Bilaga 4 – Behovsbedömning avfallsplan

Bilaga 5 – Måluppföljning avfallsplan

Beslutet skickas till

Samhällsbyggnad

Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Elin Asklöf
Renhållningschef

Avfallsplan 2026-2028

Diarienummer: KS-TEK 2026-75
Reviderad: 2026-04-08

Dokumentansvarig förvaltning:
Kommunstyrelsens förvaltning

Dokumentet gäller
för:

Kommunfullmäktige

Dokumentet gäller till
och med:

Ordlista och definitioner

Avfall

Varje föremål eller ämne som innehavaren gör sig av med, avser eller är skyldig att göra sig av med.

Avfallshierarkin/Avfallstrappan

Prioriteringsordning som visar i vilken ordning olika behandlingsmetoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan. Avfallshierarkin regleras i ramdirektivet om avfall och är implementerad i svensk lagstiftning genom olika bestämmelser i miljölagstiftningen. Styrmedel som förbuden mot att deponera restavfall och organiskt avfall verkar också för att uppfylla avfallshierarkin. Översta steget är att förebygga – minska avfallets mängd och farlighet, därefter följer förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning – exempelvis energiåtervinning och sista steget är bortskaffande – exempelvis genom deponering.

Renhållningstaxa

Avgift som kommunen tar ut för att finansiera hantering av det avfall som kommunen ansvarar för. Utgångspunkten är att avfallsavgifterna ska täcka kommunens hela kostnad för avfallshanteringen. Taxan kan användas som styrmedel så att återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras. Miljöbalken är den som ytterst styr hur avfallstaxan får användas.

Engångsartiklar

Engångsartiklar är produkter som är avsedda att användas vid ett tillfälle och därefter kasseras.

Farligt avfall

Ett ämne eller ett föremål som är avfall och som är markerat med en * i bilaga 3 till avfallsförordningen. Bilaga 3 till avfallsförordningen innehåller en förteckning över egenskaper som gör att avfall ska anses vara farligt avfall, eller som omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 2 § i 12 § avfallsförordningen. Det gäller exempelvis ämnen som kan vara hälsoskadliga, smittförande, miljöfarliga, brandfarliga eller explosiva.

Fastighetsnära insamling (FNI)

Insamling av avfall från en fastighet där avfall produceras, eller om insamling från fastigheten inte är möjlig med hänsyn till trafiksäkerheten eller till fastighetens utformning eller lokalisering, insamling av avfall från en plats så nära fastigheten som möjligt, dock högst 400 meter från gränsen till fastigheten.

Förberedelse för återanvändning

Förberedelse för återanvändning är ett återvinningsförfarande. Enligt definitionen innebär det att kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling. Detta kan ske genom mottagningshall eller containrar för återanvändning på ÅVC och andra återanvändningstjänster.

Förebyggande av avfall

Åtgärder som vidtas för att förebygga att det överhuvudtaget uppkommer avfall exempelvis genom minskad konsumtion eller delat ägande. Förebyggande är det översta steget i EU:s avfallshierarki. Steget definieras som åtgärder som vidtas innan ett ämne, ett material eller en produkt blivit avfall och innebär en minskning av: mängden avfall, den negativa påverkan på miljön och människors hälsa genom det genererade avfallet, eller halten av skadliga ämnen i material och produkter.

Grovavfall

Kommunalt avfall som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att samlas in i säck eller kärl.

Kommunalt avfall

Kommunalt avfall avser avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll.

Kommunens verksamhetsavfall

Sådant avfall som uppstår vid kommunens verksamheter (till exempel förskolor, skolor, äldreomsorg, kommunkontor, reningsverk) som inte är kommunalt avfall.

Matavfall

Avser allt biologiskt nedbrytbart kommunalt avfall, det vill säga livsmedels- eller köksavfall (skal, ben och liknande) som uppkommer i och med livsmedelshanteringen i hushåll, restauranger, storkök, butiker, personalmatsalar, catering och liknande.

Matsvinn

Onödigt matavfall, det vill säga sådan mat som hade kunnat ätas upp om den hanterats på rätt sätt och ätits upp i tid, innefattar även avskrap från tallriker och rester i förpackningar.

Optisk sortering av matavfall/gröna påsen

Gröna påsen innebär en teknik som kallas optisk sortering. Det innebär att matavfallet läggs i en grön påse i samma behållare eller nedkast som övriga soppsäsar och som sedan sorteras ut på en sorteringsanläggning så att matavfallet rötas och blir till biogas.

Producentansvar

Skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas på ett sätt som kan krävas för en miljö- och hälsomässigt godtagbar avfallshantering. Producentansvar finns till exempel för förpackningar, returpapper, bilar, däck, elavfall och läkemedel.

Nedskräpning

Marint skräp

Marint skräp är skräp som finns i havet och som sköljs upp på kusten. Marint skräp är svårt att förebygga eftersom det ofta kommer med strömmar från andra delar av världen.

Skräp på marken

Skräp på marken orsakas av människor som slänger skräp på marken och i naturen. Verksamheter, vind och djur kan också bidra till nedskräpning, då ofta kopplat till bristfällig avfallshantering. Skräp på marken innefattar både skräp i stadsmiljö och naturområden.

Restavfall

Blandat brännbart kommunalt avfall som inte är skrymmande och som återstår när annat avfall sorterats ut för att samlas in separat. Det vill säga efter att matavfall, farligt avfall, förpackningar, returpapper, elavfall, grovavfall och annat avfall som omfattas av producentansvar sorterats ut. Restavfallet kan samlas in genom säck, kärl, underjordsbehållare, sopsugssystem, eller containers.

Återanvändning/Återbruk

En åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för.

Återvinning

En avfallshantering som beskrivs i bilaga 2 till Avfallsförordningen eller som på annat sätt innebär att avfallet kommer till nytta som ersättning för annat material eller förbereds för att komma till sådan nytta eller en avfallshantering som innebär förberedelse för återanvändning.

Sammanfattning avfallsplanen 2026 - 2028

Till år 2028 vill Valdemarsvik kommun:

- Att genom tydliga informationsinsatser och i dialog med kommunala och externa aktörer:
  - minska de genererade avfallsmängderna redan vid källan
  - fortsatt minska mängden farligt avfall i den fraktionen för restavfall och
  - ökat återvinningsgraden för byggmaterial
  - minska nedskräpning i kust- och strandnära områden
- Arbeta för en effektivare avfallsorganisation genom att utveckla den fysiska planeringen kopplad till avfallshantering och stärka kommunens kommunikation kring avfall och återvinning
- Utveckla återvinning och sophantering i skärgården
- Fortsätta arbetet med att minska matsvinn inom kommunens skolverksamheter
- Utveckla och skapa nya möjligheter för sortering av farligt avfall för att minska det farliga avfallet i restavfallsfraktionen
- Färdigställa arbetet med inventering av nedlagda deponier

Denna avfallsplan, som ersätter tidigare avfallsplan för år 2022–2025, är utformad utifrån en utvärdering av den tidigare planen samt erfarenheter från nuvarande avfallshantering samt avfallsstatistik. Genom ett aktivt arbete med avfallsfrågor hoppas Valdemarsviks kommun nå de sex huvudmålen som presenteras i denna avfallsplan, se Figur 1. För Valdemarsviks kommun är avfallsplanen en vital del för att dessa mål ska nås under den kommande fyraårsperioden. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna den kommunala renhållningsordningen.

Arbetet med avfallsplanen har pågått under hösten 2025 och våren 2026 och har involverat tjänstemän, chefer och politiker inom kommunen med stöd av miljökonsultbolaget Ensucan AB som drivit processen genom bland annat workshops. I den handlingsplan som tagits fram har mer detaljerade delmål satts upp tillsammans med åtgärder och ansvarsfördelning inom kommunen. Målen och aktiviteterna i handlingsplanen ska ses över årligen. De sex huvudinriktningar har brutits ned till 14 delmål för perioden 2026–2028. I arbetet med framtagandet av avfallsplanen har fokus varit att minska avfallet och öka återvinningsgraden.

Förslaget till avfallsplanen har arbetats fram tillsammans med Söderköpings kommun. Kommunen har sedan innan ett utökat samarbete med grannkommunerna Söderköping, Åtvidaberg och Kinda kommun. Kommunerna har bland annat en gemensam kundtjänst och ett geografiskt gynnsamt läge, vilket främjar samarbete. Det finns många fördelar med att samarbeta kring avfallsfrågorna ur ett regionalt, miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv då kommunerna har många likheter.

Figur 1. I bilden presenteras de sex huvudinriktningarna för avfallshanteringen i Valdemarsviks kommun.

Innehåll

Ordlista och definitioner.....	2
Förord.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Sammanfattning avfallsplanen 2026 – 2028.....	4
Innehåll.....	6
1 Inledning.....	7
1.1 Syfte.....	8
1.2 Arbetsgång.....	8
1.3 Samråd.....	8
1.4 Disposition.....	9
2 Inriktning för avfallshantering.....	10
2.1 Gällande lagstiftning.....	10
2.2 FN:s globala mål.....	11
2.3 EU:s övergripande miljö- och avfallsmål.....	12
2.3.1 EU:s avfallshierarki.....	12
2.3.2 EU:s miljöhandlingsprogram.....	13
2.3.3 Det nya avfallspaketet.....	13
2.4 Nationella miljö- och avfallsmål.....	14
2.4.1 Nationell avfallsplan.....	14
2.4.2 Nationella miljömål.....	14
2.5 Återvinningsmål.....	16
2.6 Insamling av textil.....	16
2.7 Insamling av förpackningar och returpapper.....	17
2.8 Mikroplaster i våra hav.....	17
2.9 Regionala miljö- och avfallsmål.....	18
2.10 Regional Energi- och klimatstrategi.....	18
3 Genomförande.....	18
3.1 Utvecklingsplan Valdemarsvik.....	19
4 Lokala inriktningar och handlingsplaner.....	21
4.1 Inriktning 1 – Förebyggande av avfall och främjande av återbruk	
.....	22
4.2 Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust.....	24
4.3 Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall.....	26
4.4 Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall.....	27
4.5 Inriktning 5 – God avfallsorganisation med användare och	
framtiden i fokus.....	28
4.6 Inriktning 6 – Avfallsrelaterade klimatmål.....	30
5 Uppföljning.....	31
6 Miljöbedömning.....	31
7 Referenser.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
8 Referenser.....	32

Bilagor

- Bilaga 1 Uppföljning av tidigare handlingsplan 2022 - 2025
- Bilaga 2 Nulägesbeskrivning
- Bilaga 3 Avfallsanläggningar inom kommunen
- Bilaga 4 Behovsbedömning inför miljöbedömning
- Bilaga 5 Måluppföljning relaterade planer och mål

1 Inledning

Avfallsplanen är kommunens styrdokument för avfallshanteringen med syftet att minska mängden avfall och dess farlighet genom konkreta inriktningar och aktiviteter.

Miljöpåverkan sker både vid generering och hantering av avfall vilket beaktas i planen.

Under år 2025 har det skett en rad förändringar inom avfallsområdet och fler förväntas i och med ny lagstiftning både på nationell och EU nivå. Det innebär att ytterligare förändringar ska implementeras i linje med det nationella målarbetet fram till år 2028.

Valdemarsvik är en turistkommun och har under sommarmånaderna ett stort antal sommargäster. Under 2025 samlades det in 600 kg kommunalt avfall per person, vilket är baserat på antal invånare som är permanent boende i kommunen. Att förebygga att avfall uppstår och minska avfallsmängderna är en av de primära åtgärderna till följd av EU-direktiv. Avfallshanteringen ska också leva upp till de europeiska och nationella målsättningarna gällande matavfall, förpackningsmaterial med mera.

Genomförande 2022-2025

En uppföljning av de tidigare målen och handlingsplanen för 2022 – 2025 visar att de mål som helt eller till större del uppfylldes var:

- ✓ Avfallsmängderna i kommunernas egna verksamheter ska minska och återvinningsgraden ska öka.
- ✓ Senast 2025 ställs tydliga krav vid upphandling av varor och tjänster i samtliga kommunala verksamheter i syfte att förebygga avfallets mängd och farlighet.
- ✓ Andelen textilier i den restavfallsfraktionen ska minsta till år 2025.
- ✓ Utöka aktionerna för att minska nedskräpning årligen i kommunen.
- ✓ Fortsatt kustnära insamling av plast i havet utförs vartannat år med start 2018.
- ✓ Arbetet med matsvinn fortsätter för att minimera och förebygga att matavfall uppstår hos kommunens verksamheter
- ✓ Minska matsvinnet vid servering inom äldreomsorgen
- ✓ Införa nytt skyltsystem på ÅVC:er och gemensamma insamlingsplatser.
- ✓ Senast 2025 ska alla som ger upphov till hushållsavfall och därmed jämförligt avfall omfattas av renhållningsavgift.
- ✓ Inventering av nedlagda deponier, enligt MIFO. Inventering av nedlagda deponier ska vara klart år 2023.

Ett antal mål från avfallsplanen 2022–2025 uppnåddes inte. Anledningen till att målen inte uppnåtts beror framför allt på att kommunen under åren ändrat strategier, att resurserna inte har räckt till eller att ansvarsfördelningen inte varit tydligt nog. En fullständig uppföljning av de tidigare målen finns redovisad i Bilaga 1.

Arbetet har och kommer att fortsätta följas upp av plockanalyser som planeras under 2026. En detaljerad redogörelse för den nuvarande avfallshanteringen samt avfallsstatistik för olika avfallslag redovisas i Bilaga 2. Avfallsanläggningar, återvinningsstationer och äldre avfallsupplag inom kommunen finns redovisade i Bilaga 3. Genom ett aktivt arbete med avfallsfrågor är förhoppningen att de sex huvudinriktningarna kan nås. Visionen inför 2030 är att de fyra kommunerna Valdemarsvik, Söderköping, Åtvidaberg samt och Kinda har ett än mer utökat samarbete kring avfallsfrågorna i regionen.

1.1 Syfte

Enligt miljöbalken ska det i alla kommuner finnas en avfallsplan. En avfallsplan är ett styrdokument för hur avfallshanteringen inom kommunen ska gå till. De främsta syftena med revideringen av avfallsplanen är:

- Att den ska fungera som ett aktivt planeringsverktyg för kommunens avfallshantering.
- Att sätta upp inriktningar för avfallshanteringen fram till och med år 2028.
- Att den ska vara anpassad till nuvarande lagstiftning.

Utöver det ger avfallsplanen en samlad bild av nuvarande avfallshantering, den anger vilka inriktningar och åtgärder som krävs för att minska avfallet och öka återvinningen samt hur den bidrar till en hållbar utveckling och kommunicerar förändringsbehov. En stark koppling finns även till andra kommunala frågor i form av ekonomi, fysisk planering, miljötillsyn, energi och infrastruktur.

1.2 Arbetsgång

Avfallsplanen tar hänsyn till miljömålen på nationell, regional och lokal nivå och är utformad utifrån gällande lagstiftning, Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i kommunala avfallsplaner (NFS 2020:6) och Avfall Sveriges handbok om kommunal avfallsplanering, rapport U2018:16.

Avfallsplanerna i Valdemarsvik och Söderköping kommun har reviderats samtidigt för att främja det fortsatta goda samarbetsklimatet mellan kommunerna. Syftet är även att kommunernas system ska likna varandra och dra nytta av den geografiska närheten.

Avfallsplanen har arbetats fram genom ett samarbete mellan Ensucon AB och Valdemarsviks kommun. Under 2025 har en workshop tillsammans med Söderköpings kommun hållits med fokus på att följa upp samt revidera målen i avfallsplanen. Resultatet har kompletterats med möjlighet för synpunkter från berörda aktörer hos kommunens verksamheter. Den nya avfallsplanen är främst en revidering av avfallsplanen 2022–2025, med uppdaterade mål och handlingsplaner och följer därmed samma struktur och inriktningar som tidigare.

1.3 Samråd

Samråd av förslaget till avfallsplan planeras att genomföras under maj till juni 2026 med Länsstyrelsen Östergötland, angränsande kommuner, berörda myndigheter, kommunala nämnder, lokala intresseföreningar, organisationer och allmänheten. Inbjudan till skriftligt samråd planeras ske genom annonsering i ortstidning samt genom mejlutskick till samrådsgruppen. Förslaget till avfallsplan kommer att finnas publikt via kommunens hemsida samt ställas ut fysiskt i en av kommunens lokaler.

Syftet med samrådet är att informera om den nya avfallsplanen samt inhämta synpunkter från relevanta myndigheter, kommunala nämnder, organisationer, enskilda och allmänheten. Efter samrådet tas en samrådsredogörelse fram där inkomna synpunkter hanteras. Avfallsplanen tas sedan upp för beslut om godkännande.

Förslag till samrådsrets

Centerpartiet
Kristdemokraterna
Socialdemokratiska arbetarpartiet
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet
Moderaterna
Landsbygdspartiet oberoende
Kommunstyrelsen
Bygg- och miljönämnden
Socialnämnden i frågor kring funktionsnedsättning och tillgänglighetsanpassning
Barn- och ungdomsförvaltningen
Miljökontoret i Valdemarsvik
Länsstyrelsen i Östergötland
Norrköpings kommun
Linköpings kommun
Söderköpings kommun
Åtvidabergs kommun

Finspångs kommun
Kinda kommun
Västerviks kommun
E.ON
Tekniska verket Linköping AB
Renall AB
PreZero
SKRF Elkretsen
Förpacknings- och tidningsinsamlingen
Återvinningsindustriernas Stiftelsen
Håll Sverige rent
Hyresgästföreningen
Centrumhuset i Valdemarsvik AB
Guldnyckeln fastigheter AB
Fogelviks fastigheter AB

1.4 Disposition

Planen innehåller sex huvudinriktningar som i möjligaste mån följer avfallstrappan och där fokus ligger på de tre första stegen – Avfallsminimera, återanvända och återvinna. Till huvudinriktningen finns delmål och åtgärder listade i en handlingsplan.

Antalet mål inom respektive inriktning varierar och åtgärderna eller aktiviteter i planen visar inom vilka områden det krävs åtgärder för att uppnå målen.

För att uppnå målen i planen krävs samverkan inom kommunens egen verksamhet men även med övriga aktörer. Inom varje inriktning, utöver ytterst ansvariga, har därför aktörer lyfts fram som anses vara viktiga för att bidra till inriktningens måluppfyllnad. Vissa målgrupper är särskilt involverade i delmålen och det krävs därför ett aktivt samarbete för att nå målet.

Avfallsplanen har även en koppling till lokala, nationella och globala planer och dess målarbeten. Under varje inriktning har relationen till strategiska planer eller program förtydligats genom att en redogörelse av dessa presenteras i Bilaga 5 - Måluppföljning Avfallsplan 2026-2028.

2 Inriktning för avfallshantering

Målet med avfallshanteringen är att kontinuerligt klättra i avfallstrappan, optimera resursnyttjandet samt eftersträva giftfria kretslopp. Valdemarsviks avfallsplan är anpassad efter gällande globala och nationella avfallsmål utifrån de lokala förutsättningar som finns. I detta kapitel redovisas i korta drag FN:s globala mål, de EU-övergripande målen, nationella etappmål, mål i den nationella avfallsplanen och regionala miljö- och avfallsmål.

För att säkerställa att den lokala avfallsplanen går i linje med övergripande strategiska mål och regionalt och lokalt målarbete har en analys gjorts av delmål och åtgärder i handlingsplanen. Avfallsplanens mål har utvärderats utifrån tre aspekter;

1. Om de har en direkt koppling till andra uppsatta mål.
2. Om de motsätter sig andra uppsatta mål samt.
3. Om de bidrar till måluppfyllelse av andra uppsatta mål.

Den nationella handlingsplanen för cirkulär ekonomi poängterar bland annat att återanvändning ska främjas framför återvinning och annan avfallshantering och att det ska underlättas för hushåll och andra verksamheter att enkelt kunna göra sig av med sitt avfall. Prioriterade avfallsströmmar är plast, textil, livsmedel, förnybara och biobaserade råvaror, avfall från bygg- och fastighetssektorn och innovationskritiska metaller och mineraler. De etappmål som är framtagna, utifrån de nationella miljömålen, har som mål att till år 2035 ska 65% av det kommunala avfallet förberedas för återanvändning och återvinning.

I Östergötlands regionala energi- och klimatstrategi för år 2024 till 2027 är ett insatsområde cirkulär ekonomi som nämner hållbar konsumtion med uppströmsarbete och arbete för att minska samt cirkulera avfall. Ett av målen i strategin som är starkt kopplat till kommunernas avfallshantering är att till år 2030 ska mängden hushållsavfall minska till högst 300 kilogram.

2.1 Gällande lagstiftning

Avfallsplanering styrs och regleras av en omfattande lagstiftning i form av EU:s avfallsdirektiv, miljöbalken, avfallsförordningen samt Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan (Naturvårdsverket, 2021a). EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) innehåller krav om att avfallsplaner och avfallsförebyggande program ska upprättas av medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter. Detta ligger till grund för den nationella avfallsplanen.

Ansvar för att upprätta en kommunal renhållningsordning, bestående av en avfallsplan och avfallsföreskrifter, anges i 15 kap 41 § miljöbalken (1998:808). Krav finns även för hur processen kring upprättandet av en kommunal renhållningsordning ska ske, genom samråd och utställning och där sedan beslut ska fattas av kommunfullmäktige. I avfallsförordningen (2020:614) anges Naturvårdsverkets rätt att meddela föreskrifter om vad kommunala avfallsplaner ska innehålla och länsstyrelsens roll i avfallsplaneringen. Naturvårdsverket har upprättat föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning (NFS 2020:6).

Den nationella avfallsplanen sätter riktningen

Den senaste nationella avfallsplanen, *Avfall i ett cirkulärt samhälle*, presenterades under 2024 och gäller åren 2024 – 2030 och är en del av den gemensamma EU lagstiftningen. Den nationella avfallsplanen samlar information om Sveriges status inom avfallsområdet, de hinder och utmaningar som landet står inför och åtgärdsförslag på vad olika samhällsaktörer kan göra. Den nationella avfallsplanens syfte är att skapa en gemensam bas och betona vikten av att samtliga samhällsaktörers genomför insatser. Planen kan även användas som utgångspunkt vid framtagandet av kommunala avfallsföreskrifter. Kommunerna har stor möjlighet att påverka hur hushåll och verksamheter behandlar sitt avfall vilket den nationella avfallsplanen betonar.

Avfallsförordningen (2020:614)

Avfallsförordningen (2020:614) trädde i kraft 2020-06-25 och innebar större förändringar för kommunernas arbete med avfallshantering. Avfallsförordningen är ett stort steg för att lyckas genomföra EU:s reviderade avfallsdirektiv inom svensk lagstiftning. Under åren efter 2020 har regelverket fortsatt utvecklas i takt med EU-lagstiftningen och nationella led i cirkulär ekonomi. Några av de förändringar som skett sedan 2020 är följande:

- Kommunerna har fått ansvar för insamling av förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter i stället för producenterna.
- Det har införts krav på separat insamling av bio-/matavfall som ett EU krav och tillika påverkat avfallsförordningens krav.
- Textilavfall har blivit ett separat sorteringskrav och ska numera separeras från annat avfall.
- Fastighetsnära insamling är reglerad i lagen.
- Regler kring producentansvar för förpackningar och nya krav på producenter har fortsatt utvecklas och ytterligare krav förväntas tillkomma från 2028.

I och med införandet av Avfallsförordningen (2020:614) ställdes också högre krav på vad som ska redovisas i avfallsplanerna. Det ska det göras en bedömning av vilka investeringar och andra ekonomiska resurser som behövs, dels nya insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall, dels nedläggning eller förändring av befintliga insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall. Kommunerna ska även bedöma behovet av ändringar i insamlingssystem och anläggningar, för att hantera framtida förändrade avfallsflöden och bättre koppa ihop fysisk planering med avfallsplaner.

2.2 FN:s globala mål

Globala målen och Agenda 2030 är den mest ambitiösa överenskommelsen för hållbar utveckling som världens ledare någonsin antagit. I begreppet hållbar utveckling integreras de tre dimensionerna av hållbarhet: social, ekonomisk och miljömässig. Av de 17 globala mål som satts upp är det framför allt mål 12 Hållbar konsumtion och produktion som relaterar till avfallsområdet, men även Mål 11 Hållbara städer och samhällen. För att uppnå målet krävs att vi människor minskar vårt ekologiska fotavtryck genom att ändra våra konsumtions- och produktionsmönster.

Figur 2. Illustration över de 17 globala målen för hållbar utveckling (UNPD, 2026).

Nedan listas de delmål till Mål 11 och 12 som är relevanta för kommunens målarbete:

Mål 11 Hållbara städer och samhällen har även ett relevant delmål för avfallshandlingen:

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion:

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

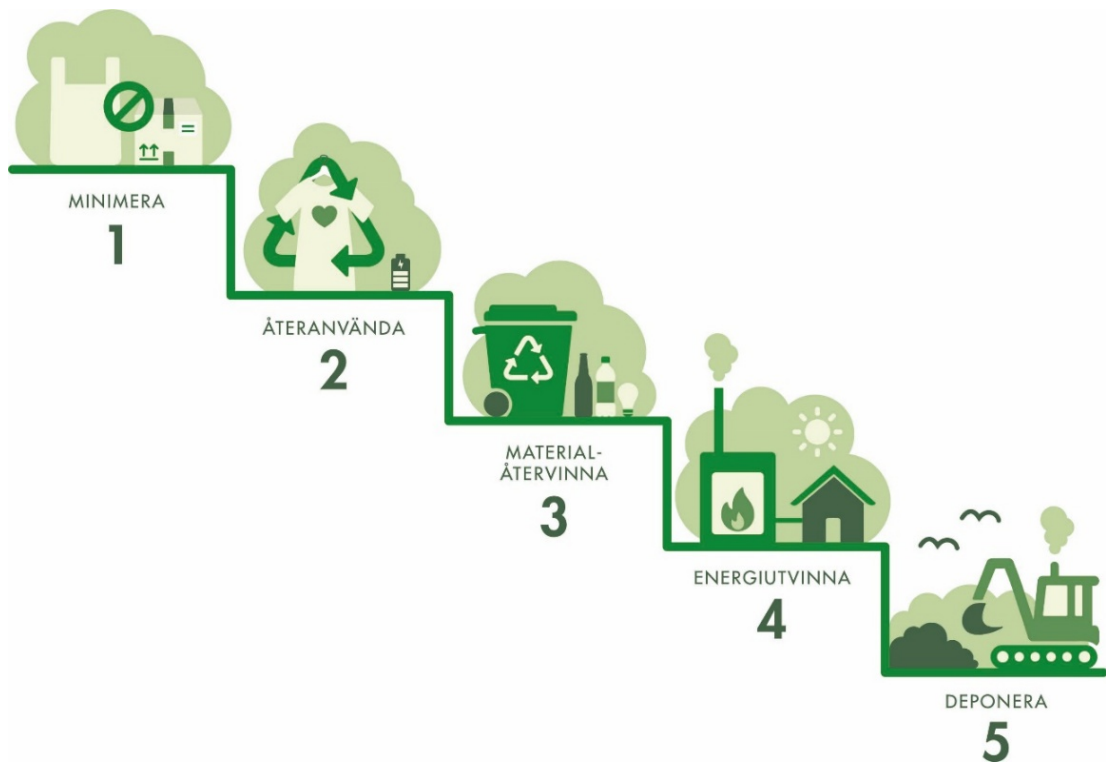
12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstil i harmoni med naturen.

2.3 EU:s övergripande miljö- och avfallsmål**2.3.1 EU:s avfallshierarki**

EU:s ramdirektiv om avfall är implementerat i svensk lagstiftning. För att nå EU:s miljömål har bland annat EU:s avfallshierarki, också kallad avfallstrappan, utformats. EU:s avfallshierarki anger den prioriteringsordning för hur olika strategier att behandla avfall bör användas och regleras i ramdirektivet om avfall (2008/98/EG).

Figur 3. Skiss över EU:s avfallstrappa (Sopor.nu, 2026).

Avfallstrappan består av fem steg där förebyggande och minimering av avfall har högst prioritet, se Figur 3. Därefter ska avfall i så hög grad som möjligt återanvändas. Nästa steg är materialåtervinning, då återvinning av råvaror besparar stora resurser genom att exempelvis förpackningsavfall används till nya förpackningar. Det fjärde steget är energiåtervinning där förbränning av exempelvis restavfall omvandlas till värme och el. Det sista steget är deponering vilket mer eller mindre är en slutlig förvaring av avfall (Naturvårdsverket, 2020b).

2.3.2 EU:s miljöhandlingsprogram

Den Europeiska unionen presenterade det åttonde miljöhandlingsprogrammet vilket började gälla i maj 2022 och sträcker sig fram till år 2030. Det långsiktiga målet som miljöhandlingsprogrammen avser att uppfylla är att EU-medborgare allra senast 2050 ska leva gott inom planetens gränser och i en välfärdsekonomi där tillväxten är regenerativ och klimatneutralitet har uppnåtts, ojämlikheter minskat väsentligt och i ett samhälle där inget slösas bort. Miljöhandlingsprogrammet har också som syfte att komplettera den europeiska gröna given, som är EU:s tillväxtstrategi för ekonomi, och omfatta en ny övervakningsram för de miljö- och klimatmål som EU satt.

Det åttonde miljöhandlingsprogrammet innefattar sex prioriterade mål som EU ska uppnå till 2030, där minst fyra av dem har en tydlig koppling till avfallshantering (se fetmarkerade):

1. Uppnå 2030 års mål för minskning av växthusgasutsläppen och uppnå klimatneutralitet allra senast 2050.
2. Öka förmågan att anpassa sig genom att stärka motståndskrafter och minska sårbarheten gentemot klimatförändringarna.
3. **Röra sig mot en modell för regenerativ tillväxt som frikopplar ekonomisk tillväxt från resursanvändning och miljöförstöring, samtidigt som man snabbare ställer om till en cirkulär ekonomi.**
4. **Eftersträva nollförorening av luft, vatten och mark och skydda EU-medborgarnas hälsa och välbefinnande.**
5. **Skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden genom att förbättra tillståndet för ekosystemen och miljön, samt genom att bekämpa ökenspridning och markförstöring.**
6. **Minska miljö- och klimattrycket från produktion och konsumtion, särskilt energi, industriell utveckling, byggnader och infrastruktur, rörlighet och livsmedelssystem.**

2.3.3 Det nya avfallspaketet

År 2018 kom EU-kommissionen ut med revideringar i avfallslagstiftningen, genom det så kallade avfallspaketet. Målet med paketet var minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering. Samtliga ändringar i avfallspaketet skulle vara genomförda senast år 2025. En revidering av EU:s avfallslagstiftning har varit en viktig del i EU:s arbete mot en mer cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2026).

Avfallspaketet trädde i kraft i juli 2018 och sex direktiv berördes:

1. Avfallsdirektivet (2008/98/EG).
2. Direktiv om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG).
3. Direktiv om deponering av avfall (1999/31/EG).
4. Direktiv om uttjänata fordon (2000/53/EG).
5. Direktiv om batterier och ackumulatörer och förbrukade batterier och ackumulatörer (2006/66/EG).
6. Direktiv om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (2012/19/EU).

Avfallspaketet fokuserade på att förebygga avfall. Med viktiga mål för minskat matsvinn i EU och stopp för marint avfall bidrar lagstiftningen till FN:s mål för hållbar utveckling. EU har utsett textil till ett fokusområde och senast 2025 skulle alla medlemsländer börja samla in avlagda textilier som en separat fraktion (Naturvårdsverket, 2026).

I EU:s reviderade avfallsdirektiv ligger stort fokus på ökad materialåtervinning och minskad deponering. År 2025 skulle minst 55 viktprocent av det kommunala avfallet i EU återvinnas till nya material. Målsättningen ökar till 60 viktprocent år 2030 och till 65 viktprocent år 2035. Det som ska mätas är faktisk materialåtervinning, vilket betyder att det som materialåtervinns ska mätas och inte det material som samlas in till återvinning (Naturvårdsverket, 2026).

Trots att flertalet av de mål och ändringar som infördes i och med avfallspaketet redan är genomförda är det fortsatt relevant. Flera av de ändringar som införts innebär en påverkan på aktuell avfallsplan och det finns mål, bland annat om återvinning, där målsättningen sträcker sig till år 2035.

2.4 Nationella miljö- och avfallsmål

2.4.1 Nationell avfallsplan

Enligt EU:s avfallsdirektiv ska alla medlemsländer ha nationella avfallsplaner och avfallsförebyggande program. Sveriges gällande nationella avfallsplan och det avfallsförebyggande programmet, *Avfall i ett cirkulärt samhälle – Nationell Avfallsplan 2024 – 2030*, presenterar inga nya förslag till styrmedel eller mål utan syftar i stället på att belysa de problem som finns just nu och skapa en gemensam bas för att bättre förstå nuläget. Planen innehåller åtgärdsförslag och betonar vikten av att alla kan och behöver bidra till resurseffektiva och giftfria kretslopp vilket i sin tur gör att avfall kan hanteras högre upp i avfallshierarkin (Naturvårdsverket, 2024).

Den nationella avfallsplanen presenterar förslag på åtgärder för bland annat olika myndigheter, offentlig förvaltning, verksamheter och privatpersoner. Nedan presenteras några av de åtgärder som Sveriges nationella avfallsplan föreslår för kommuner:

- Samverka med andra kommuner.
- Skapa en cirkulär organisation och utveckla styrmedel för cirkulär resurshantering.
- Ställa krav på miljö, klimat och kemikalier redan vid upphandling och välja hållbara produkter och tjänster. Informera hushåll och verksamhetsutövare om åtgärder för att förebygga avfall utifrån kommunens informationsskyldighet. Kommuner bör även informera om miljö- och hälsopåverkan från olika typer av avfall och ha lättillgänglig och tydlig information om hur och vart man kan återvinna sitt avfall.
- Skapa insamlingssystem som är lättillgängliga och utgår från ett användarperspektiv.

2.4.2 Nationella miljömål

Sverige har satt upp ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och flertalet etappmål för att driva det nationella miljöarbetet kopplat till de globala hållbarhetsmålen. Flertalet mål har målår 2020, men gäller fortsatt (Naturvårdsverket, 2025). Målen ska fungera vägledande för allas miljöarbete, såväl regeringens som myndigheters och övriga aktörers. Nedan presenteras det övergripande generationsmålet tillsammans med relevanta miljö kvalitetsmål och etappmål.

Figur 5. Illustration över de 16 nationella miljö kvalitetsmålen (Sveriges miljömål, 2026).

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Miljöpåverkan från avfallshanteringen och avfallsförebyggande berör främst målen *God bebyggd miljö* och *Giftfri miljö*, men även direkt eller indirekt flera av de övriga miljömålen, exempelvis *Begränsad klimatpåverkan* (Sveriges miljömål, 2021). Nedan presenteras berörda mål och relevanta preciseringar.

God bebyggd miljö - Hållbar avfallshantering

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

God bebyggd miljö - Infrastruktur

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

Giftfri miljö – Förenade områden

Föreområden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

Begränsad klimatpåverkan - Temperatur

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Som ett komplement till miljö kvalitetsmålen har etappmål tagits fram. Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning och tydliggör var insatser bör sättas in. Etappmål finns för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling och luftföroreningar (Naturvårdsverket, 2021). De etappmål som främst berör avfallsarbetet presenteras nedan.

Etappmål för cirkulär ekonomi: Återanvändning av förpackningar

Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.

Etappmål för avfall: Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning

Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.

Etappmål för avfall: Mer- bygg och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning

Förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.

Etappmål för minskat matsvinn: Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall

Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskat med minst 20 viktprocent per capita från år 202 till år 2025.

2.5 Återvinningsmål

I samband med avfallspaketet som presenterades 2018 har flera ambitiösa återvinningsmål för både kommunalt avfall och förpackningar satts. Återvinningsmål för förpackningsmaterial presenteras i Tabell 1. Dessutom har skärpta regler för att beräkna återvinningsgraden skapats för att förenkla arbetet med uppföljning och omställning till cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2026).

Tabell 1. Återvinningsmål för förpackningar. Återvinningsgraden är given i viktprocent.

Förpackningsmaterial	Till 2025	Till 2030
Alla förpackningar	65 %	70 %
Plast	50 %	55 %
Trä	25 %	30 %
Metall (järnhaltig)	70 %	80 %
Aluminium	50 %	60 %
Glas	70 %	75 %
Papper och papp	75 %	85 %

2.6 Insamling av textil

År 2020 presenterades en statlig utredning om producentansvar för textil, där det föreslogs att producenter ska ha ett ekonomiskt och organisatoriskt ansvar för insamling och återvinning av textilier (Naturvårdsverket, 2026).

Från och med den 1 januari 2025 gäller krav på utsortering och separat insamling av textilavfall enligt avfallsförordningen (2020:614). Det innebär att textilier som utgör avfall inte får blandas

med restavfall, om inte kommunen har meddelat undantag enligt 3 kap. 16 § Avfallsförordningen (2020:614). Kommunen ansvarar för att ordna separat insamling av textilavfall från hushåll och liknande verksamheterna samt för att informera invånarna om hur och var textilavfall ska lämnas.

Parallellt med svensk lagstiftning pågår en revidering av EU:s avfallsregelverk med införande av utökat producentansvar (EPR) för textilier. Förslaget innebär att producenter ska bära kostnaderna för insamling, sortering och återvinning, och att medlemsstater ska införa nationella EPR-system inom en viss tid efter direktivets ikraftträdande. Det här kan innebära att kommunernas ansvar förändras i takt med att producentansvaret genomförs i svensk lagstiftning.

2.7 Insamling av förpackningar och returpapper

Förpackningar och returpapper omfattas av producentansvar enligt svensk lagstiftning och det regleras främst i Förpackningsförordningen (2022:1274) och Avfallsförordningen (2020:614). Producentansvaret innebär att producenterna ska finansiera och organisera system för insamling och återvinning. Från och med 2024 har kommunerna fått ett utökat ansvar för den praktiska insamlingen av förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter, medan producenterna fortsatt ansvarar för finansieringen.

Lagstiftningen bygger till stor del på EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) och EU:s förpackningsdirektiv (94/62/EG) som ställer krav på att medlemsstaterna ska minska mängden förpackningsavfall och öka materialåtervinningen. EU arbetar även med en ny förordning om förpackning och förpackningsavfall (PPWR) som syftar till att ytterligare minska avfallsmängderna och öka återanvändning och återvinning.

I Valdemarsvik kommun sker insamlingen idag främst genom insamling på återvinningsstationer samt på återvinningscentralen. Från och med december 2026 kommer även kommunen att kunna erbjuda fastighetsnära insamling av förpackningsavfall.

För att minska mängden förpackningsavfall och returpapper har kommunen satt upp ett mål där de syftar till att utföra en informationsinsats om förebyggande av avfall och återvinning.

2.8 Mikroplaster i våra hav

Mikroplast är små plastbitar av olika plastmaterial som antingen tillverkas för att användas i olika produkter eller uppkommer vid slitage eller nedbrytning av plast. Mikroplast kan ha effekter på miljö och hälsa och det är därför av intresse att lokalisera dess uppkomst och spridning. Nedan presenteras de källor som står för de största utsläppen av mikroplast i Sverige (Naturvårdsverket, 2025).

- Industriell produktion och hantering av primärplast
- Slitage av däck från vägar
- Konstgräs
- Anläggningar för idrott och lek med underlag som innehåller plast eller gummi
- Textiltvätt
- Båtbottenfärg
- Nedskräpning

Under 2019 redovisade Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag om mikroplast i enlighet med EU:s plaststrategi och trycker på att kunskapsluckorna är stora och att det krävs ett fortsatt arbete för att minska spridningen av mikroplast. EU-kommissionen fattade beslut som trädde i kraft den 17 oktober 2023 om att förbjuda försäljning av mikroplaster och kemiska produkter med avsiktligt tillsatta mikroplaster för att på så vis minska mängden mikroplaster som släpps ut i miljön. Denna begränsning gäller en mängd olika produkter och för vissa användningar har det implementerats övergångsperioder (Naturvårdsverket, 2025).

2.9 Regionala miljö- och avfallsmål

Vid framtagandet av avfallsplanen har hänsyn tagits till det regionala miljömål- och uppföljningsarbetet.

Länsstyrelsen i Östergötland har bland annat ansvar för att samordna det regionala arbetet för att uppnå de 16 svenska nationella miljö kvalitetsmålen. Avfallsplanen har främst påverkan på målet *God bebyggd miljö* men kopplingar finns även till *Begränsad klimatpåverkan*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Giffri miljö* på grund av de emissioner som avfallsanläggningar bidrar med till luft, vatten och mark.

Det finns ett regionalt åtgärdsprogram framtaget för att nå miljömålen, *Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland*, vilket avser perioden 2024 - 2030. På samma vis finns ett åtgärdsprogram för Södra Östersjön som gäller mellan 2022 – 2027.

År 2025 gjordes en uppföljning gällande hur långt Östergötland kommit i åtgärdsarbetet för att nå de svenska nationella miljömålen. Av de tolv mål som bedöms på regional nivå visar resultatet att det enbart är *Bara naturlig försurning* som är nära att nås till 2030 med befintliga styrmedel och resurser. Resultatet visar på en negativ utveckling för målen *Ett riket växt- och djurliv*, *Ett riket odlingslandskap* och *Levande skogar*. Uppföljningen visar på att det saknas en helhetssyn, ett tillräckligt samarbete mellan aktörer och långsiktig finansiering. För att vända trenden krävs därför kraftigt ökade resurser, stabila regelverk och att politiken vågar prioritera miljömålen även när det kostar pengar (Länsstyrelsen Östergötland, 2025).

2.10 Regional Energi- och klimatstrategi

Länsstyrelsen Östergötland har tillsammans med Region Östergötland antagit en gemensam energi- och klimatstrategi för länet, i bred samverkan med regionala aktörer. Denna ska ge vägledning för det fortsatta energi- och klimatarbetet i länet och fungera som ett stöd till kommuner, näringsliv och andra organisationer. Strategin innehåller ett övergripande och fyra underliggande mål, samt sex prioriterade insatsområden. De är framtagna för att lättare kunna strukturera och optimera det arbete som behöver ske i länet (Länsstyrelsen Östergötland, Region Östergötland, 2023).

Insatsområdena är:

- Fossilfri och robust energiförsörjning
- Energi- och klimateffektivt näringsliv
- Energi- och klimateffektiva bostäder och lokaler
- Hållbara och effektiva transporter
- Cirkulär ekonomi och konsumtion
- Hållbar jord och skogsbruk

3 Genomförande

Nedan beskrivs de styrmedel och arbetssätt som används för att nå avfallsplanens mål.

Lokala avfallsföreskrifter

Enligt Miljöbalken ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som består av en avfallsplan och lokala föreskrifter för hantering av avfall. Renhållningsföreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och de innehåller de lokala bestämmelserna för hanteringen av avfall som kommunen ansvarar för. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har för det avfall de genererar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas. Avfallsföreskrifterna är ett komplement till gällande lagstiftning på området och det dokument som ligger till grund för hur frågor hanteras i det dagliga arbetet och vid tvister.

Renhållningstaxan

Ett viktigt ekonomiskt styrmedel på lokal nivå är avgifterna i renhållningstaxan (även kallad avfallstaxan.) I avfallstaxan finns avgifter för hämtning och behandling av kommunalt avfall. Liksom för renhållningsordningen fattar respektive kommuns fullmäktige beslut om att anta taxan. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan där alla kommuninvånare ska behandlas på samma sätt. Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av kommunalt avfall inte får vara större än de totala kostnaderna. Renhållningstaxan kan utformas på ett sådant sätt att den hjälper till att nå målen i avfallsplanen och att en miljöanpassad avfallshantering främjas. Enligt miljöbalken får avfallstaxan miljöstyras.

Kommunikation och information

Väl fungerande kommunikation och information omfattar både att invånare och verksamhetsutövare enkelt ska kunna få svar på sina frågor och att den information de behöver för att kunna hantera sitt avfall på rätt sätt når ut till dem och att de förstår den. Det sker en mängd kommunikationsinsatser och informationskampanjer för att påverka invånare och verksamhetsutövare att hantera sitt avfall på ett miljöriktigt sätt och låta avfallshanteringen klättra i avfallstrappan. Informationsinsatser kommer få ökad betydelse framöver.

Tillsyn

De kommunala tillsynsmyndigheterna utövar tillsyn över företag och andra verksamheter. Tillsynsmyndigheterna kan framför allt ge råd. Vid behov kan de även förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering.

Upphandling

Offentlig upphandling och offentliga inköp är viktiga styrmedel där kommunerna har stora möjligheter att påverka. Genom att ställa ökade hållbarhets- och miljökrav vid upphandlingar och skapa rutiner för avfallsförebyggande arbete i samband med inköp och upphandling kan kommunerna aktivt förebygga avfall och bidra till hållbar utveckling.

Översiktsplanering och fysisk planering

Genom att avfallsfrågor lyfts tidigt i den kommunala planprocessen säkerställs att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad. Det är viktigt att representanter med avfallskompetens följer projekten under hela planeringsprocessen och att bygglov granskas utifrån ett avfallsperspektiv. Avfallshanteringen är en del av den centrala fysiska planeringen och resursplaneringen i kommunen och bör ingå i den övergripande planprocessen till exempel när kommunen tar fram en ny översiktsplan.

3.1 Utvecklingsplan Valdemarsvik

Valdemarsvik kommun fastslog år 2013 *Vision 2025* vilken fungerar som en utvecklingsplan för hela kommunen, där det ingår inriktningsmål och resultatmål. Varje inriktningsmål knyter förutom visionen också an till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Inom *Vision 2025* har även en näringslivsstrategi tagits fram. Visionen är långsiktig, inriktningsmålen är på mellanlång sikt och resultatmålen ska uppnås under budgetperioden. Den speglar även av sig i kommunens mål och budget för åren 2024 – 2026 och påverkar således avfallsplanen. I näringslivsstrategin finns det två inriktningsmål som är särskilt relevanta.

(i1.) ... den resurseffektiva kommunen:

- Kommunens resurser ska användas effektivt och där de gör störst nytta.
- Invånarnas skattemedel ska vårdas med stor försiktighet.
- God ekonomisk hushållning ska upprätthållas. För att bygga kommunen starkare för framtiden så krävs att kommunens verksamheter har en kostnadsutveckling under kontroll och att kommunen kan finansiera så stor andel av kommunens investeringar

som möjligt med egna medel.

(i4) ... den klimatsmarta och miljökloka kommunen:

- Klimatförändringarna är ett verkligt hot. Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga och som följd riskerar vi att nå en genomsnittlig global uppvärmning som överstiger två grader, vilket skulle få allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Varje kommun och organisation måste bidra med det som är möjligt för att vända utvecklingen.

Det innebär att Valdemarsviks kommun, både som organisation och som samhällsaktör bidrar till minskat koldioxidutsläpp genom att ge förutsättningar för medarbetare och medborgare att göra kloka val. Fokus för kommunen är infrastrukturella åtgärder (digitala och fysiska), transporter, energianvändning, inköp av livsmedel och andra produkter samt hanteringen av kommunens avfall.

4 Lokala inriktningar och handlingsplaner

Figur 9. Turbåt i Grytsskärgård

I detta kapitel presenteras huvudmålen för 2026 – 2028. Under varje huvudmål finns en handlingsplan i form av ett antal detaljerade delmål förklarade och kopplade till de åtgärder som behöver göras och ansvarsfördelningen för dessa samt hur de ska följas upp. Huvudmålen är utvalda utifrån de kriterier man har på utvecklandet av avfallshanteringen inom kommunen och grannkommunen Söderköping¹⁰.

Inriktningar:

- Förebyggande av avfall och återbruk
- Nedskräpning och ren kust
- Hållbar hantering av matavfall
- Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial
- Förbättrad avfallsorganisation
- Avfallsrelaterade klimatmål

4.1 Inriktning 1 - Förebyggande av avfall och främjande av återbruk

Alla privatpersoner och verksamheter som ger upphov till avfall är skyldiga att sortera ut och lämna sitt avfall i de olika insamlingssystem som finns. Då var och en producerar cirka ett halvt ton avfall varje år är det även viktigt att minska mängden avfall. Att avfallet hamnar på rätt plats och omhändertas på ett miljöriktigt sätt är också en viktig aspekt.

I det nationella arbetet för att minska avfallet lyfts kommunernas egna verksamheter upp som särskilt viktiga. Det ställs även krav på kommunerna att informera om det avfallsförbyggande arbetet. Utifrån dessa aspekter har delmål satts upp för att avfallsmängderna per person ska minska i kommunen.

Informationsinsatser av olika slag är ett viktigt verktyg för att uppmuntra till minskad konsumtion och återbruk. För att uppmuntra till att välja återbruk och göra kloka val när det kommer till konsumtion och avfallshantering har kommunen valt att satsa på informationskampanjer om bland annat marin nedskräpning, matsvinn och insamling av farligt avfall. Det är viktigt att information går ut i många kommunikationskanaler till exempel kommande evenemang och kan informeras via postutskick, fakturautskick, hemsida, sociala medier och annonsering i tidningen. Tidigare år har resurser varit begränsade vilket har försvårat möjligheterna att få informationen.

Då Valdemarsvik är en skärgård- och därmed turistkommun, ökar antalet människor i rörelse som genererar avfall kraftigt under sommarmånader och storhelger i kommunen. Riktade insatser till turister och friluftslivet bör därför prioriteras.

I föreskrifterna från Naturvårdsverket lyfts kommunernas egna verksamheter upp som särskilt viktiga. Kommunen ska vara en föregångare i det avfallsförbyggande arbetet och målarbetet behöver därför även innefatta dessa.

1.1 Den totala mängden restavfall ska minska i enlighet med 4 kap. 2§ Avfallsförordningen (2020:614) om mål för kommunalt avfall		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Använda resultat från plockanalys för riktad kommunikation till hushåll och verksamheter	Mäts som ja eller nej. Mäts årligen.	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
1.2 Andelen matavfall från restavfallet ska minska jämfört med 2026 års plockanalys.		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Genomföra en informationskampanj för att öka medvetenheten om matavfall och uppmuntra till bättre utsortering och minskat matsvinn	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
1.3 Förebygga uppkomsten av förpackningsavfall och returpapper samt öka återvinningsgraden		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Genomföra en informationskampanj för att öka medvetenheten om förpackningsavfall och returpapper och uppmuntra förebyggande åtgärder och bättre utsortering	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
1.4 Avfallsmängderna i kommunernas egna verksamheter ska minska och återvinningsgraden ska öka		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Genomföra kommunikationsinsatser på intranätet för att stärka personalens kunskaper om avfallshantering och återvinning	Mäts som ja eller nej Årligen	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
1.5 Ställa tydliga krav vid upphandling av varor och tjänster i samtliga kommunala verksamheter i syfte att förebygga avfallets mängd och farlighet		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Utred kravnivåer för att hållbar upphandling ska sättas där ambitionen är att minst baskravet ska följas.	Mäts som ja eller nej Stickprov (en upphandling per kvartal)	Kommunstyrelsen Enhet: Ekonomi
Upphandlingsplanen ska innehålla formulerade hållbarhetskriterier för att minska inköp av nya produkter (Till exempel implementera riktlinjer för att reparera i stället för att köpa nytt)	Mäts som ja eller nej. Årligen	Kommunstyrelsen Enhet: Ekonomi
1.6 Återvinningsgraden för byggmaterial ska öka		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Arbeta med att införa återbruk av byggmaterial på återvinningscentralen	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad

4.2 Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust

Figur 10. Ren östkust (Fotograf: Carl Hamilton, 2020)

Under ett antal år har Valdemarsvik aktivt arbetat i linje med det nationella avfalls målet att minska nedskräpningen i Sverige på land i samarbete med Håll Sverige Rent och skärgårdskommunerna. Ett antal av kommunens förskolor har medverkat i aktioner för skräpinsamling och ett mål är att dessa aktiviteter ska utökas, genom att fler förskolor och även grundskolor ansluter sig. Kommunen är även medlemmar i Städa Sverige.

Då kommunen har en tydlig kustkoppling och skärgård samt att det gemensamma nationella arbetet med att minska plast (mikroplaster) i våra hav fortsätter fokuserar kommunen på åtgärder som minskar den marina nedskräpningen. Att genomföra informationsinsatser, städning av stränder och undersöka möjligheter för pantinsamling i skärgården är några av de områden där fokus ligger.

Aktörer - Minskad nedskräpning och ren kust

De aktörer som kan involveras i arbetet med att uppfylla inriktningarna är framför allt barn och utbildning samt föreningslivet.

Samarbetet med Håll Sverige rent kan utökas för att uppnå en ökad insamling av plast i kustnära miljö. Det regionala samarbetet är en möjlighet där bland annat kustnära insamling arrangeras mellan flera skärgårdskommuner idag.

2.1 Arbeta för minskad nedskräpning i kust- och strandnära områden		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Genomföra en informationsinsats om hur marin nedskräpning påverkar djur och natur i havet	Mäts som ja eller nej. Årligen.	Kommunstyrelsen Enhet: Utbildning, kultur, fritid
Genomföra en informationsinsats om resultat och påverkan från skräpplockning	Mäts som ja eller nej. Årligen.	Kommunstyrelsen Enhet: Utbildning, kultur, fritid
Genomföra städning av stränder för att minska mängden marint skräp	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Utbildning, kultur, frihet
2.2 Utveckla återvinning och sophantering i skärgården		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Undersöka möjligheterna att etablera ett system för pantinsamling i skärgården	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad

4.3 Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall

Valdemarsvik kommun arbetar med gröna påsen¹⁶ vilket innebär ett system för utsortering av

Figur 11. Införandet av Gröna påsen har minskat andelen matavfall i den fraktionen för restavfall. (Bildkälla: Avfall Sverige)

matavfall som möjliggör biologisk behandling av matavfallet. Avfallstaxan är ett viktigt verktyg för att anpassa avfallsarbetet och skapa incitament för utsortering. Kommunen arbetar med att implementera gröna påsen hos fler hushåll samt att informera om dess positiva konsekvenser.

Ny plockanalys av matavfall i den fraktionen för restavfall planeras under 2026 och resultatet kommer vara utgångsläget för målarbetet.

Tidigare arbete med att minska matavfallet i restavfallet samt att förebygga matsvinn i de kommunala verksamheterna fortsätter genom riktade informationsinsatser i förskolorna och hos kostenheten.

Aktörer – Hållbar hantering av matavfall

De berörda enheterna inom kommunen är alla kommunala verksamheter. Särskilt ansvar har kommunstyrelsen tillsammans med barn- och ungdomsnämnden samt socialförvaltningen.

3.1 Fortsätta arbetet med matsvinn i kommunen skolverksamheter för att minimera och förebygga att matavfall uppstår inom kommunen

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Arbeta för att matsvinn uppgår till max 20 gram svinn per portion	Många matsvinn (gram) per portion Ärligen	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad

Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall

Att förbättra utsorteringen av farligt avfall är viktigt för att minska spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen.

För att öka utsorteringen av farligt avfall har delmål satts upp för att göra det mer tillgängligt för invånarna att sortera och slänga farligt avfall. För att uppmuntra kommuninvånarna att sorter ut sitt farliga avfall ska det blir mer lättillgängligt genom bland annat fastighetsnära utsortering samt att det planeras informationsinsatser under åren.

För att följa upp målen om ökad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial kommer en plockanalys att genomföras under 2026. Andelen farligt avfall i den fraktionen för restavfall kommer att jämföras med andelen som uppmättes i 2025 års plockanalys. Plockanalyserna kommer att utföras i enlighet med Avfall Sveriges metod för plockanalyser (Avfall Sverige, 2011).

Aktörer – Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

Den berörda enheten inom kommunen är renhållningsenheten. Kampanjer kan exempelvis utföras i samarbete med Batteriåtervinningen och Håll Sverige Rent.

4.1 Det farliga avfallet i restavfallsfraktionen ska fortsatt minska		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Skapa och utveckla möjligheter för sortering av farligt avfall i flerbostadshus	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Införa sortering av batterier för fastighetsnära insamling vid flerbostadshus	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Utföra informationsinsatser om fastighetsnära insamling av batterier från flerbostadshus	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Utföra informationsinsats om nya elektronikboxar som är del av startpaket för fyrfackskärl	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad

4.4 Inriktning 5 - God avfallsorganisation med användare och framtiden i fokus

En förbättrad avfallsorganisation kan uppnås genom att arbeta med kommunikation och information, kundbemötande och i form av förändringar av avfallstaxan och genom att förenkla insamlingssystemet för användaren. Det är en viktig del i arbetet för att genomföra avfallsplanens mål.

För att utveckla avfallsorganisationen har kommunen valt att se över gemensamma rutiner för avfallsfrågor och etablera strukturerade samarbeten med olika organisationer.

För att nå kommuninvånarna och engagera dem i avfallsfrågor ska kommunikationen ses över och avfallsplanens åtgärder implementeras i kommunens årshjul för kommunikation, som utformats med en inriktning hur kommunikationen ska ske. Ett ökat fokus kommer att ligga på informationsinsatser till kommunens invånare.

Gott bemötande och god service är en förutsättning för att de som använder avfallssystemen ska uppmuntras att göra rätt, därför planeras även åtgärder för att utveckla kommunens verksamhet på återvinningscentralen.

Aktörer - Förbättrad avfallsorganisation

Berörda enheter inom kommunen är alla kommunala verksamheter. Särskilt stöd kan fås av Kommunikationsansvariga.

5.1 Utveckla den fysiska planeringen kopplad till avfallshantering		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Ta fram gemensamma rutiner för hur avfallsfrågor ska hanteras i bygglovsprocessen	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Etablera ett strukturerat samarbete mellan avfallsorganisationen, bygglov och fysisk planering med minst två gemensamma möten per år	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
5.2 Stärka kommunens kommunikation kring avfall och återvinning		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Utveckla samarbetet med grannkommunerna i regionen med exempel på kommunikationsarbete	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Informationsinsatser som syftar till att informera om hela avfallskedjan, även hur avfallet slutligen hanteras	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Integrera avfallsplanens aktiviteter i kommunens lokala årshjul med aktiviteter	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Integrera avfallsplanen i skolornas undervisning genom att informera om den och erbjuda undervisning/informationsinsatser	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
5.3 Utveckla verksamheten på återvinningscentralen för förbättrad kontroll och utökade sorteringsmöjligheter		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Införa sensorsystem för kontroll av vem som lämnar avfall på återvinningscentralen	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Genomföra studiebesök på andra kommuners återvinningscentraler för att hämta inspiration om goda servicelösningar	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Utred möjligt samarbete med returpack för att förbättra möjligheten att lämna pant på återvinningscentral	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Införa möjlighet att sortera ut tryckimpregnerat trä på återvinningscentral	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Införa möjlighet att sortera ut hårdplast på återvinningscentral	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad

4.5 Inriktning 6 - Avfallsrelaterade klimatmål

Genom att sätta upp en inriktning om minskad klimatpåverkan kan både utsläpp av metan, avfallstransporter och förbättringar av energisystem inrymmas i avfallsplanen.

I Valdemarsviks kommun finns ett antal nedlagda deponier. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall ska avfallsplanen innehålla uppgifter om nedlagda deponier och för varje deponi ska det finnas en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljön. För deponier där kommunen varit verksamhetsutövare ska planen även innehålla uppgifter om planerade och vidtagna åtgärder. Bedömningen av risken bör ske med MIFO -metodik (Naturvårdsverket, 1999). Inga inventeringar av de nedlagda deponierna har skett i Valdemarsvik under den föregående planperioden. En annan aspekt är de diffusa utsläppen av metan som kan ske från avfallsupplagen. Av dessa skäl är ett av delmålen att inventera de nedlagda deponierna enligt MIFO-metodik och ta fram en åtgärdsplan för detta.

En annan miljö- och klimataspekt av avfallshantering är hur avfallstransporterna sker. För att möta nationella och regionala mål har bränslet i samtliga avfallsfordon bytts ut mot fossilfritt bränsle.

Aktörer – Avfallsrelaterade klimatmål

Berörda enheter inom kommunen är samhällsbyggnad och miljökontoret.

6.1 Senast 2027 ha färdigställt inventering av nedlagda deponier enligt MIFO		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Genomföra minst en MIFO fas 2 per år	Antal MIFO utförda Årligen	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
Undersöka möjligheten att söka statligt bidrag för dessa undersökningar	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad
6.2 Optimera körlistor för avfallshämtningen för att minska körsträckor		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Genomföra ruttoptimering	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen Enhet: Samhällsbyggnad

5 Uppföljning

En avfallsplan ska uppdateras och revideras minst var fjärde år enligt miljöbalken. Uppföljningen av planen och de aktuella åtgärderna ska ske årligen så att mätning och uppföljning kan göras kontinuerligt. Den färdiga planen antas genom godkännande i kommunfullmäktige. Uppföljning av samtliga delmål ska ske en gång per år. De instanser som ansvarar för målen presenteras under inriktningarna 1–6. Renhållningschefen ansvarar för att uppföljning av avfallsplanen i sin helhet sker en gång per år. Genom årlig uppföljning blir avfallsplanen ett aktivt verktyg för kommunen i arbetet med att anpassa avfallshanteringen i riktning mot en hållbar samhällsutveckling.

6 Miljöbedömning

Enligt 6 kap. miljöbalken gällande miljöbedömningar och miljöbedömningsförordningen (2017:966) berörs de kommunala avfallsplanerna av reglerna om miljöbedömning. Syftet med miljöbedömningen är att utveckla medvetenheten om miljöfrågorna i avfallsplaneringsprocessen. De målområden som har satts upp ställs i relation till de nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen förhåller sig även till andra planer, program och strategier som översiktsplan, detaljplan, tillsynsplan, energiplan med flera.

I många fall krävs en miljöbedömning av avfallsplanen genom upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning. Det finns dock inget generellt lagkrav på miljöbedömning av alla avfallsplaner. För att avgöra om en miljöbedömning krävs för en avfallsplan görs en utredning om betydande miljöpåverkan. Det är avfallsplaner, vars genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan, som ska miljöbedömmas och då tas en miljökonsekvensbeskrivning fram.

I Bilaga 4 redovisas utredningen som gjorts för denna avfallsplan. Slutsatsen av den upprättade utredningen om betydande miljöpåverkan är att avfallsplanen inte ger upphov till betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en miljöbedömning inte behöver göras.

7 Referenser

- Avfall Sverige. (2024). *Avfallstrenden 2024*.
- Länsstyrelsen Östergötland, Region Östergötland. (2023). *Energi- och klimatstrategi för Östergötland – År 2024 till 2027*. Länsstyrelsen Östergötland, Region Östergötland.
- Naturvårdsverket. (2024). *Avfall i ett cirkulärt samhälle - Nationell avfallsplan 2024-2030*. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (den 16 December 2020). *Nya regler för avfallsbhantering och återvinning – från avfall till resurs*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Nya-regler-for-avfallshantering-och-atervinning/> den 8 Juni 2021
- Naturvårdsverket. (den 06 Juni 2025). *Mikroplast*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Plast/Mikroplast/> den 02 mars 2026
- Naturvårdsverket. (den 14 01 2025). *Sveriges miljömål*. Hämtat från
<https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/sveriges-miljomal/> den 10 03 2026b
- Naturvårdsverket. (den 10 03 2026). *Från avfall till resurs- genomförandet av avfallspaketet*. Hämtat från
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/hander-pa-området/fran-avfall-till-resurs-genomforandet-av-avfallspaketet/>
- Sopor.nu. (den 10 03 2026). *Så styrs avfallet*. Hämtat från Sopor.nu:
<https://www.sopor.nu/fakta-om-avfall/saa-styrs-avfallet/>
- Sveriges miljömål. (2026). *Miljömålen*. Hämtat från Sveriges Miljömål:
<https://www.sverigesmiljomal.se/> den 9 Juni 2021
- UNPD. (den 10 03 2026). *Globala Målen*. Hämtat från Globala målen:
<https://globalamalen.se/>

Juridiska referenser (ny)

SFS 2020:614n. *Avfallsförordning*. Avfallsförordning (2020:614) Svensk författningssamling 2020:2020:614 t.o.m. SFS 2020:1302 - Riksdagen

SFS 1998:808. *Miljöbalk*. Miljöbalk (1998:808) Svensk författningssamling 1998:1998:808 t.o.m. SFS 2020:1174 - Riksdagen

SFS 2017:966. *Miljöbedömningsförordningen*. Miljöbedömningsförordningen (2017:966). Svensk författningssamling 2017:966

NFS 2020:6 *Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall*. NFS 2020:6. Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. (naturvardsverket.se)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv. *Europeiska unionens officiella tidning*. L312/3. <https://eur-lex.europa.eu/legal-con- tent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0098&from=SV>

Uppföljning av avfallsplan 2023 - 2025

Av 19 uppsatta inriktningsmål uppnåddes fullt resultat på 8 (samtliga åtgärder genomförda) och delvis resultat på 2 (majoriteten av åtgärden är genomförda eller delvis genomförda). 9 målsättningar uppnåddes inte (en eller färre åtgärder har delvis genomförts). Nedan presenteras tidigare inriktningar och uppföljning av dessa. Samtliga målsättningar har utvärderats under framtagandet av Avfallsplanen 2026-2028.

Färgerna (rött, gult och grönt) representerar åtgärdens status vid uppföljningen för respektive år.

	Delmålet är uppnått.
	Delmålet är delvis uppnått.
	Delmålet är inte uppnått.

Inriktning 1 - Förbyggande av avfall och återbruk

1.1 Avfallsmängderna per person ska minska till 2025 i enlighet med det nationella målet om avfallsförebyggande enligt EU:s avfallshierarki.		Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Förbättra information om avfallsminimering till hushållen genom hemsidan och via specifika utskick.		På grund av personalomsättning så har inte avfallsplanen följts upp ordentligt och detta bidrar till att målet inte är uppfyllt.
Anordna årliga evenemang med tema avfallsminimering på ÅVC:n (kan utföras i samarbete med andra aktörer t.ex. olika hjälporganisationer)		På grund av personalomsättning så har inte avfallsplanen följts upp ordentligt och detta bidrar till att målet inte är uppfyllt.
Gör riktade informationsinsatser med stöd av sociala medier för att skapa engagemang i kommunen för avfallsfrågor. (Detta implementeras i kommunens befintliga årshjul för kommunikation)		På grund av personalomsättning så har inte avfallsplanen följts upp ordentligt och detta bidrar till att målet inte är uppfyllt.
Gör riktade insatser till turister/säsongsboende under semester/sommarsäsongen i samverkan med andra skärgårdskommuner.		På grund av personalomsättning så har inte avfallsplanen följts upp ordentligt och detta bidrar till att målet inte är uppfyllt.

Avfallsplan 2022-2025
Bilaga 1 – Uppföljning av tidigare avfallsplan

Se över möjligheten att söka medel, till exempel EU-projekt i samverkan med grannkommuner.		På grund av personalomsättning så har inte avfallsplanen följts upp ordentligt och detta bidrar till att målet inte är uppfyllt.
1.2 Andelen mat och restavfall ska minska med 25% motsvarande det nationella målet för mat- och restavfall i enlighet med det nationella 25/25 målet.		Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Åtgärder som leder till målet finns under respektive del så som åtgärder för att minska matsvinnet och att minska onödig användning av produkter. En utökad utsortering av såväl matavfall som förpackningar som ändå uppstår kommer också att behövas.		Ingen plockanalys har genomförts sedan 2021.
1.3 Avfallsmängderna i kommunernas egna verksamheter ska minska och återvinningsgraden ska öka.		Delvis resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Inventera var i kommunens verksamheter det genereras mest avfall, för att kunna sätta upp nya konkreta mål.		Ingen inventering av vilken verksamhet som genererar mest avfall har genomförts.
Se över verksamheternas möjligheter till återbruk av möbler.		Återbruk av möbler görs delvis genom kommunens möbelförråd. Möbelförrådet ska man kontakta i första hand innan man beställer nytt.
Riktade informationsinsatser för kommunen egna verksamheter.		Har inte genomförts.
Förbättra/förenkla möjligheterna att sortera i kommunernas verksamheter. Görs i dialog med fastighetsansvariga.		Sortering har införts på de flesta av kommunens verksamheter.
1.4 Senast 2025 ställs tydliga krav vid upphandling av varor och tjänster i samtliga kommunala verksamheter i syfte att förebygga avfallens mängd och farlighet.		Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Utred kravnivåer för hållbar upphandling ska sättas där ambitionen är att minst baskravet ska följas. Här behöver upphandlingsansvariga involveras.		Det här finns med i rutinerna för varje upphandling.
Driva frågorna tillsammans med andra upphandlande myndigheter och därmed öka möjligheterna att påverka leverantörer.		Det här finns med i rutinerna för varje upphandling.
Ställa och säkerställa miljökrav anpassade efter specifik upphandling.		Det här finns med i rutinerna för varje upphandling.

Avfallsplan 2022-2025
Bilaga 1 – Uppföljning av tidigare avfallsplan

Upphandlingsplanen ska innehålla formulerade hållbarhetskriterier för att minska inköp av nya produkter (till exempel implementera riktlinjer för att reparera istället för att köpa nytt).		Det här finns med i rutinerna för varje upphandling.
1.5 Andelen textilier i den restavfallsfraktionen ska minska till år 2025.		Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Se över fler samarbeten med aktörer som kan samla in textilier på ÅVC.		Insamling sker i egen fraktion på återvinningscentralen. Kommunen har egen insamling sedan 1 januari 2025.
Se över fraktioner för textilier på ÅVC.		Insamling sker i egen fraktion på Återvinningscentralerna. Kommunen har egen insamling sedan 1 januari 2025.
Riktade informationsinsatser till hushållen.		Informationsinsats genomfördes i samband med att egen fraktion på återvinningscentralen infördes.
1.6 Återvinningsgraden för byggmaterial ska öka.		Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Utred möjligheterna för fler fraktioner för bygg- och rivningsavfallet på befintlig ÅVC.		Det här har inte genomförts.
Erbjud utsortering av bygg- och rivningsavfall vid fastighetsgränsen som en extra tjänst.		Det här har inte genomförts.

Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust

2.1 Utöka aktionerna för att minska nedskräpningen årligen i kommunen.		Delvis resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Fortsatt samarbete med Håll Sverige rent och Städa Sverige. Engagera skolor och förskolor i arbetet. Fortsatt samarbete med det lokala föreningslivet, till exempel genom ungdomsidrotten.		Flera informationsinsatser genomförs årligen. Föreningar samlar in pant.
Utreda möjligheten att ta emot säckvis med pantflaskor vid Returpack på ÅVC.		Möjligheten att lämna säckvis med pant på återvinningscentralen har inte utretts men möjligheten finns på Hemköp i Valdemarsvik.
2.2 Fler skolor ska delta i auktioner för att minska nedskräpning.		Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Ta fram en gemensam plan i dialog med barn- och ungdomsnämnden med fokus på informationsinsatser och aktiviteter under året, där även den äldre åldersgruppen engageras (mellanstadiet och högstadiet). Anordna temadag på exempelvis marint skräp i skolorna.		Inga av dessa åtgärder har genomförts.
2.3 Fortsatt kustnära insamling av plast i havet utförs vartannat år med start 2018.		Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Kustnära insamling av plast i skärgårdsmiljö. I samarbete med Håll Sverige rent kan man exempelvis arrangera Kuststädardag eller Clean-Up kust-event. Fokus läggs främst på badplatser och hamnar i kommunen.		Kustnära insamling genomfördes senast 2025.
Fortsatt kommunicera Strandstädarkartan på kommunens hemsida och genom andra kanaler.		Genomförs inom kommunen.

Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall

3.1 Andelen matavfall i den fraktionen för restavfall till senast 2025 ska vara lägre än andelen 2021.		Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Styrs via avfallstaxan. Informationsinsatser till hushållen.		Ingen plockanalys har genomförts sedan 2021.
3.2 Arbetet med matsvinn fortsätter för att minimera och förebygga att matavfall uppstår hos kommunens verksamheter.		Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Informationsinsatser till kommunens verksamheter. En vecka per år kommer förskolorna att mäta tallrikssvinnet. Under samma vecka ska personalen prata med barnen om varför man inte ska kasta mat i onödan. Skolorna ska implementera matsvinnfrågan i till exempel skolans "kostråd". Fokusinsatser hos äldreomsorgen och socialförvaltningen för att minska andelen matsvinn i samband med servering i hemmet.		Samtliga åtgärder genomförs årligen inom kommunen.
3.3 Minska matsvinnet vid servering inom äldreomsorgen.		Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025
Informationsinsatser och dialog med socialförvaltningen för att mäta matsvinn i mottagningsköken.		Åtgärden genomförs årligen inom kommunen.

Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

4.1 Fortsatt öka tillgängligheten för sortering av farligt avfall och till 2025 ska farligt avfall i den fraktionen för restavfall ha minskat med 25% jämfört med år 2021.			Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025	
Att införa samlaren.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Informationsinsatser för att sprida information samlaren och var den finns.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Införande av tillfällig behållare för att samla in farligt avfall på öarna.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Stimulera till att använda återvinningscentralen och återvinningsstationer genom informationsinsatser och genom att anordna temadagar.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
4.2 Förpackningsmaterial i den fraktionen för restavfall ska minska med 25% till år 2025, jämfört med år 2021.			Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025.	
Informationsinsatser till hushållen för att upprätthålla en god utsortering av förpackningsmaterial.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Implementera upphandlingsrutiner av returpapper.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
4.3 Införa nytt skyltsystem på ÅVC:er och gemensamma insamlingsplatser.			Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025	
Inventering av flerbostadshus och gemensamma insamlingsplatser.		Har genomförts under hösten 2025.	
Uppdatera skyltsystem på ÅVC i samband med att befintliga sorteringskärl byts ut.		Nytt skyltsystem infördes under hösten 2025.	

Inriktning 5 - Förbättrad avfallsorganisation

5.1 Förbättrad kommunikation			Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025	
Upprättande av en sorteringsguide som kan publiceras på kommunens hemsida.		Sorteringsguide finns publicerad på Avfallsappen som kommunen har.	
Informationsinsatser som syftar till att informera om hela avfallskedjan, även hur avfallet slutligen hanteras.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Integrera avfallsplanens aktiviteter i kommunens lokala årshjul med aktiviteter.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Integrera avfallsplanen i skolornas undervisning genom att informera om den och erbjuda undervisning/informationsinsatser.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Utveckla samarbetet med grannkommunerna i regionen med goda exempel på kommunikationsarbete.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
5.2 Senast 2025 ska alla som ger upphov till hushållsavfall och därmed jämförligt avfall omfattas av renhållningsavgift.			Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025	
Utföra en inventering av antalet hushåll som har ett renhållningsabonnemang.		Koordinater har satts på samtliga sopkärl under 2025 och i samband med det så har även abonnemangen inventerats.	
5.3 Utveckla den fysiska planeringen kopplad till avfallshanteringen			Ej uppnått
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025	
En god avfallshantering säkras redan i startskedet genom tydliga rutiner innan nya detaljplaner antas och vid godkännande av bygglov.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	
Logistik och transport för avfallshanteringen ska tas med i den fysiska planeringen redan från början.		Har ej genomförts under perioden för avfallsplanen.	

Inriktning 6 - Avfallsrelaterade klimatmål

6.1 Inventering av nedlagda deponier, enligt MIFO. Inventering ska vara klart år 2023.			Fullt resultat
Åtgärder	Status 2025	Beskrivning av åtgärdens status 2025	
<p>Åtgärdsplan för hur inventeringen ska ske och om det behövs fler åtgärder.</p> <p>Samordna insatserna med Söderköpings kommun.</p> <p>Söka statliga bidrag för att finansiera undersökningarna och åtgärderna.</p>		Inventeringen är klar och åtgärdsplan har tagits fram.	
<p>Resultat från inventeringen kommuniceras till berörda verksamheter exempelvis med stöd av kommunens gemensamma kartsystem (Geosecma).</p>		Resultat från inventeringen har kommunicerats med berörda verksamheter och fastighetsägare.	

Bilaga 2 Nulägesbeskrivning

I denna bilaga presenteras en nulägesbeskrivning av Valdemarsviks kommun. I nulägesbeskrivningen beskrivs bland annat kommunens nuvarande avfallshantering och avfallsmängder.

I Valdemarsviks kommun

Valdemarsvik omnämns för första gången 1383 i Borkhults arkiv, då under namnet Wagmare. Idag är Valdemarsvik en kommun som präglas av skärgårdsmiljö med en nära 700 kilometer lång strandlinje. På sommaren förvandlas orten till ett populärt turistmål. I detta avsnitt presenteras uppdaterad information om geografi, befolkning samt näringsliv i Valdemarsvik.

I.1 Geografi

Valdemarsvik är en kommun i Östergötlands län och gränsar till Västerviks kommun i söder, Åtvidabergs kommun i väster och Söderköpings kommun i norr. I öster har Valdemarsvik kust mot Östersjön och en stor del av kommunen utgörs av skärgård. I kommunen finns tätorterna Valdemarsviks stad, Gusum och Ringarum. Europaväg 22 passerar igenom kommunen och sammanbinder Valdemarsvik med Norrköping, Västervik och Kalmar. Geografisk placering i Sverige visas i Figur 1.

Figur 1. I kartan över Sverige finns Valdemarsviks kommun markerad med röd ring (© Lantmäteriet Medgivande R50103251_170001).

1.2 Befolkning

Folkmängden i Valdemarsviks kommun har under mellan åren 2021 - 2024 varit relativt konstant, vilket kan utläsas i Tabell 1 nedan. Inte heller medelåldern för invånarna i kommunen har fluktuerat betydande under perioden. År 2024 var folkmängden i Valdemarsvik 7 525 personer, med en medelålder på 49,0 år.

Tabell 1. I tabellen redovisas folkmängden i Valdemarsviks kommun under åren 2021 till 2024. Den redovisade folkmängden är från den 31 december respektive år (SCB, 2025).

År	Folkmängd (st)	Medelålder (år)
2021	7 660	48,3
2022	7 630	48,7
2023	7 541	48,8
2024	7 525	49,0

I Tabell 2 nedan presenteras fördelningen av boendetyper inom Valdemarsviks kommun, fördelat på en- och tvåfamiljshus, flerbostadshus samt fritidshus.

Tabell 2. Boende fördelat på boendetyper i Valdemarsviks kommun för 2024 och 2025.

år	Hushåll i en- och tvåfamiljshus (st)	Hushåll i flerbostadshus (st)	Fritidshus (st)
2024	2730	1383	2807
2025	2674	1462	2003

1.3 Näringsliv

Den största arbetsgivaren i Valdemarsvik är Valdemarsviks kommun. Efter det är tillverkningsindustrierna Nordic Brass Gusum AB, R-K Teknik i Gusum och CMW i Valdemarsvik stora arbetsgivare. År 2025 var 80,8 % av befolkningen förvärvsarbetande i åldrarna 16 till 64 år (Ekonomifakta, 2025).

2 Nulägesbeskrivning inom avfallsområdet

I detta avsnitt presenteras ansvarsfördelningen, kommunikationen samt finansieringen av avfallshanteringen i Valdemarsvik.

2.1 Ansvarsfördelning inom avfall

- **Kommunerna.** Kommunfullmäktige ansvarar för att fastställa renhållningsordningen och renhållningstaxan för kommunen. Kommunen ansvarar för insamling och omhändertagande av kommunalt avfall med undantag av avfall som omfattas av producentansvar.
- **Producenterna** ansvarar för att samla in och omhänderta uttjänta produkter som omfattas av producentansvar, alternativt finansiera kommunernas avfallshantering för produkten. Producentansvar finns på förpackningar, bilar, däck samt elektriska och elektroniska produkter.
- **Verksamhetsutövare** är ansvariga för att det avfall som verksamheten ger upphov till tas om hand enligt gällande regler och lagar.

- **Tillsynsmyndigheterna (miljöförvaltning och länsstyrelse)** prövar och utövar tillsyn av verksamheter samt beslutar enligt kommunens renhållningsföreskrifter och övrig avfallslagstiftning.
- **Fastighetsägarna** ansvarar över att informera de som bor eller är verksamma inom fastigheten om gällande regler för avfallshantering. De ansvarar även för att tillhandahålla utrymmen för avfallsinsamling.
- **Alla** som ger upphov till avfall ansvarar för att se till att det hanteras enligt gällande regler. Detta gäller för privatpersoner så väl som för verksamhetsutövare.

2.1.1 Kommunens ansvar

Varje kommun har enligt Miljöbalken (15 kap) ansvar för att upprätta en renhållningsordning vilken innefattar en kommunal avfallsplan samt renhållningsföreskrifter för kommunen. Kommunen har även ett renhållningsansvar vilket omfattar kommunalt avfall och avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Dock omfattar detta inte avfall från tillverkning, jord- och skogsbruk, fiske, avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening samt avfall från uttjänta bilar. Kommunen ansvarar också för att avfallet transporteras till godkänd behandlingsanläggning så att avfallet kan återvinnas och omhändertas korrekt.

2.1.2 Producenternas ansvar

För vissa typer av avfall gäller producentansvar. Det innebär att tillverkare och importörer av produkter som innehåller eller är tillverkade av vissa material har ett ansvar för att dessa samlas in, tas om hand och återvinns eller återanvänds.

År 1994 började förordningen om producentansvar för förpackningar tillverkade av papper, glas, plast och metall att gälla. Samtidigt antogs även förordningen om producentansvar för tidningspapper som upphävdes i januari 2022. Senare utvidgades producentansvaret för att även gälla däck, batterier, elektriska- och elektroniska produkter, bilar, läkemedel, glödlampor och belysningsarmatur, fiskeredskap av plast samt radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor.

Ett antal organisationer har bildats för att samordna insamling av avfall som omfattas av producentansvar. Exempel på sådana organisationer är NPA (Näringslivets producentansvar) och TMR (Tailor-Made Responsibility). Organisationerna hanterar insamling av förpackningar som omfattas av producentansvar samt agerar som en expert inom området för att stötta producenter och importörer.

2.1.3 Verksamhetsutövarnas ansvar

Alla verksamheter ansvarar för att ta hand om det avfall som de ger upphov till på ett godkänt sätt. Verksamheten ska ha kunskap om avfallet och dess effekter på miljön. Verksamheten ska även hålla sig uppdaterad vad gäller förändringar inom avfallslagstiftningen. Verksamhetsutövarna ansvarar för att avfallet transporteras bort av en godkänd transportör till godkänd behandlings- eller mottagningsanläggning. Verksamheten har dessutom krav på sig att föra anteckningar över avfallet och har skyldighet att rapportera in bortforslat avfall. Alla verksamheter som yrkesmässigt hanterar farligt avfall är skyldiga att dokumentera uppgifter om det farliga avfall som

uppstår i verksamheten. I samband med att avfallet bortforslas eller omhändertas på annat sätt är verksamheten skyldig att rapportera in händelsen till Naturvårdsverkets avfallsregister. Uppgifter om vad som ska dokumenteras av respektive verksamhetsroll finns i 6 kap, 1-6§§ Avfallsförordningen (2020:614).

2.1.4 Tillsynsmyndighetens ansvar

Tillsynsmyndigheten kan utgöras av myndighetsnämnd på kommunen eller av länsstyrelsen beroende på vilken typ av verksamhet som avses. Tillsynsmyndigheten ansvarar för att utöva tillsyn på företag som bedriver verksamhet.

2.1.5 Fastighetsägarnas ansvar

Fastighetsägarna har som ansvar att informera de som bor eller har verksamhet på fastigheten om gällande regler för avfallshanteringen. De ansvarar även för tillhandahållande av avfallsutrymmen inom fastigheten.

2.1.6 Alla som ger upphov till avfall

Alla som ger upphov till avfall (privatpersoner så väl som företag) är skyldiga att sortera ut och lämna sitt avfall i de olika insamlingssystem som finns. Alla har också skyldighet att följa reglerna för avfallshanteringen i kommunen.

2.2 Information och samverkan

Nedan presenteras lokala, regionala och nationella informationsflöden och samarbeten kring avfall som Valdemarsvik är del av.

2.2.1 Lokalt

Lokalt i kommunen förmedlas information om renhållning genom utskick från kommunen eller via kommunens hemsida. Invånarna kan även få ytterligare information om de vänder sig till kommunens kundtjänst för vatten och renhållning.

2.2.2 Regionalt

Valdemarsviks kommun är en av medlemskommunerna i det regionala avfallsnätverket def.waste. Nätverket är öppet för kommunerna inom Jönköpings län, Kalmar län, Södermanlands län och Östergötlands län. Syftet med def.waste är bland annat att samordna gemensamma frågor inom avfallsområdet, samordna informationsinsatser samt att driva och utveckla avfallsarbetet inom medlemskommunerna. Inom nätverket har man till exempel tagit fram gemensamma informationsbroschyrer om elektriskt, elektroniskt och farligt avfall. Man har även genomfört ett antal utbildningar för medlemmarna.

2.2.3 Nationellt

Avfall Sverige är en nationell branschorganisation inom avfallshantering och avfallsåtervinning och är kommunernas expertorgan inom avfall och återvinning. Avfall Sverige har Sveriges kommuner, eller deras kommunala bolag, som medlemmar.

2.3 Finansiering

Nedan presenteras finansieringen av avfallshanteringen i kommunen via renhållningstaxan och intäkter kopplade till producentansvar.

2.3.1 Renhållningstaxa

Kostnaden för kommunens avfallshantering finansieras genom renhållningstaxan. Renhållningstaxan ska täcka kostnaderna för insamling, transport, behandling och återvinning av avfall. Renhållningstaxan betalas av fastighetsägare och andra som ger upphov till hushållsavfall. För boenden i flerfamiljshus är avgiften nästan alltid en del av hyran. Det är kommunfullmäktige som beslutar om renhållningstaxan i kommunen. År 2025 var renhållningstaxan 3 759 kr per år (190 liters kärl).

I renhållningstaxan ingår fastighetsnära hämtning av avfallsfraktioner matavfall och restavfall en gång var 14:e dag. I taxan ingår även hämtning av grovavfall vid 3 tillfällen per år från villor, ett tillfälle per år från fritidshus och två tillfällen per år från flerbostadshus. För boenden i skärgården finns det möjlighet att lämna grovavfall vid Breviksnäs och Fyrudden vid sammanlagt tre tillfällen per år. Grovavfall kan även lämnas kostnadsfritt på kommunens återvinningscentral om avfallsvolymen understiger 3 m³ per tillfälle. Om volymen överstiger 3 m³ får avfallslämnaren betala via ett kupongsystem.

Tjänster som inte ingår i renhållningstaxan men som går att köpas till är ytterligare hämtning av grovavfall samt mindre mängder trädgårdsavfall. Tjänster som inte heller ingår i renhållningstaxan är hämtning av latrin och tömning av slamavskiljare.

2.3.2 Intäkter kopplade till producentansvar

I och med kommunernas utökade ansvar för insamling av förpackningar, som är en avfallsfraktion som faller under producentansvar, har kommunerna rätt till ersättning från producentansvarsorganisationer. Ersättningen till kommuner utgår från 9 kap. förpackningsförordningen (2022:1274) och Naturvårdsverket föreskrifter (NFS 2023:14) om ersättning till kommunerna för insamling av förpackningsavfall. Den totala ersättningen är summan av ersättningar för fastighetsnära insamling, insamling vid lättillgängliga insamlingsplatser, insamling vid återvinningscentraler, insamlad mängd förpackningsmaterial och för lättillgänglig information.

3 Avfallshantering

I detta avsnitt beskrivs hur avfall som uppkommer i Valdemarsviks kommun samlas in och hanteras.

3.1 Insamling

Kommunen erbjuder dels fastighetsnära insamling, dels avlämning av avfall på sex stycken avfallsstationer samt en återvinningscentral.

Figur 2. Bild över Valdemarsviks återvinningscentral.

3.1.1 Fastighetsnära insamling

I Valdemarsviks kommun används i nuläget insamlingssystem av ett kärl med kombinerad rest- och matavfallsinsamling via optisk sortering. Fastighetsnära insamling med flerfack kommer att införas i Valdemarsvik under december 2026.

Insamlingen av avfall sker av avfallsentreprenören Renall AB. Systemet för insamling av avfall i Valdemarsviks kommun består av en kombination av hämtning vid fastighet och avlämning vid återvinningscentral.

För slamtömning är Renall AB insamlingsentreprenör och de sköter därmed all tömning av slamavskiljare och tankar i Valdemarsviks kommun.

3.1.2 Återvinningsstationer

Återvinningsstationer finns placerade på ett antal olika platser i kommunen där hushållen kan lämna sina utsorterade tidningar och förpackningar.

På återvinningsstationerna i Valdemarsviks kommun kan förpackningar av papper, färgat glas, ofärgat glas, metall och plast lämnas. Även tidningar och trycksaker kan lämnas här.

Återvinningsstationer finns på följande platser i kommunen:

- Gusum, vid gamla Brandstationen

- Ringarum, Industrivägen 4
- Valdemarsvik, vid före detta Järnvägsstationen
- Valdemarsvik, Vammar köpcenter
- Valdemarsvik, Återvinningscentralen
- Harstena sopstation

Vid Fyrudden i Gryt finns insamlingsbehållare för tidningar/trycksaker samt färgat och ofärgat glas.

3.1.3 Valdemarsviks återvinningscentral

Valdemarsvik har en återvinningscentral som är placerad två kilometer från centrala Valdemarsvik och invigdes under 2014. På återvinningscentralen kan invånare i kommunen kostnadsfritt lämna av sorterat avfall, dock maximalt tre kubikmeter per besök. Allt från förpackningar till grovavfall kan lämnas på återvinningscentralen. För verksamheter som lämnar sitt avfall på återvinningscentralen och för de hushåll som ämnar att avlämna större volymer än tre kubikmeter per besök utgår en avgift.

3.1.4 Insamling av verksamhetsavfall

Verksamheter i kommunen kan lämna mindre mängder sorterat avfall på återvinningscentralen, men får då betala en avgift. Alternativt anlita en avfallsentreprenör som sköter insamling av avfallet för verksamheten.

Vid lämning på återvinningscentralens så hanteras betalning genom ett kupongsystem. Kuponger finns på Återvinningscentralen och betalning sker genom fakturering.

Verksamheter får inte lämna farligt avfall. Avlämning av större volymer avfall kan ske efter överenskommelse och mot särskild avgift. Vid avlämning av avfall med producentansvar samt metallskrot utgår ingen avgift.

- 1 besök kostar 463 kronor.
- 5 besök kostar 1903 kronor.

3.2 Hantering

Det brännbara avfallet transporteras, efter mellanlagring på Valdemarsviks avfallsanläggning, till Västerviks förbränningsanläggning.

4 Avfallslag och avfallsmängder

I detta kapitel redovisas uppkomna avfallsmängder i kommunen under år 2024.

Mängderna redovisas uppdelat efter ansvar, det vill säga under kapitel 4.1 redovisas avfall som faller under kommunalt ansvar, under kapitel 4.2 redovisas avfall som faller under producentansvar och i kapitel 4.3 redovisas avfall som faller under verksamheternas ansvar.

Avfallsstatistiken för det avfall som faller under kommunalt ansvar kommer delvis från Avfall Web och delvis direkt från Valdemarsviks egen statistik.

4.1 Kommunalt avfall

Under 2024 samlade kommunen in cirka 1 725 ton hushållsavfall varav 267 ton var utsorterat matavfall. Hushållen lämnar dessutom ifrån sig avfall som ingår i producentansvaret, se kapitel 4.2 för redovisning av insamlade mängder avfall som faller

under producentansvar. Totalt uppgick mängden kommunalt avfall till cirka 4515 ton vilket blir cirka 600 kg avfall per invånare under 2024.

4.1.1 Restavfall

Restavfall är kommunalt avfall som normalt placeras i kärl eller säck, exklusive material som omfattas av producentansvar, matavfall, grovavfall eller farligt avfall. Fraktionen avser avfall som samlas in via container, sopsug, underjordiska behållare samt övriga insamlingsbehållare.

I Valdemarsvik kan en- och tvåfamiljshus välja kärlstorlek på 190-, 370- eller 660 liter. Hämtning sker minst en gång varannan vecka. Flerbostadshus kan välja mellan kärl av storlek 190-, 370- eller 660 liter och hämtning sker varje eller varannan vecka.

De invånare som bor på öar ansvarar själva för transport av hushållsavfallet till anvisad plats. 2020 infördes det en ny sopstation på Harstena dit skärgårdsboende kan lämna sitt avfall.

Restavfall i kommunen samlas in av renhållningsentreprenören Renall AB och transporteras till mellanlagring och omlastning innan det transporteras vidare för förbränning.

4.1.2 Grovavfall

Grovavfall avser hushållsavfall som är tungt eller skrymmande eller annars olämpligt att samla in via kärl eller säckar. Exempel på grovavfall är cyklar, möbler och trädgårdsredskap.

Permanentboende har möjlighet att få grovavfallet hämtat 3 gånger per år och fritidsboenden 1 gång per år. Grovavfallet kan även lämnas på kommunens återvinningscentral. Efter insamling sorteras grovavfallet i olika fraktioner för vidare transport till förbränning alternativt materialåtervinning.

4.1.3 Trädgårdsavfall

Trädgårdsavfall utgörs av organiskt material som samlas in från hushållens trädgårdar och grönområden.

4.1.4 Matavfall

Genom att sortera ut matavfallet minskas mängden restavfall och återvinning av avfallet möjliggörs. Sedan 2020 sorteras matavfallet i Valdemarsvik ut via optisk sortering och den gröna påsen. Påsen läggs i samma kärl som det brännbara restavfallet för att sedan transporteras till Tekniska verken i Linköping där den optiska sorteringen genomförs. De gröna påsarnas innehåll blir sedan biogas.

4.1.5 Farligt avfall

Farligt avfall är avfall som innehåller farliga ämnen eller som på annat sätt har egenskaper som gör det farligt för miljön eller människors hälsa. För att kunna skilja på olika typer av avfall finns det i Bilaga 3 till Avfallsförordningen (2020:614) en förteckning av avfallstyper. Avfallskatalogen kan användas för att skilja ut vad som är farligt avfall. Farligt avfall är i bilagan markerade med en asterisk (*).

Farligt avfall från hushåll är till exempel rester av färg- och lösningsmedel, spillolja och batterier. Kasserade kylskåp, frysar, vitvaror och andra elektriska och elektroniska

produkter klassas också som farligt avfall men omfattas av producentansvar. Även batterier, glödlampor och lysrör omfattas av producentansvar men klassas som farligt avfall.

Farligt avfall kan lämnas på Valdemarsviks återvinningscentral. Batterier kan lämnas in vid batteriholkar som är placerade vid 23 platser i kommunen.

Verksamheter ansvara själva för att hantera sitt farliga avfall. Alla verksamheter som yrkesmässigt hanterar farligt avfall är skyldiga att anteckna uppgifter om det farliga avfall som uppstår inom verksamheten. I samband med att avfallet bortforslas eller omhändertas på annat sätt är verksamheten skyldig att rapportera in händelsen till Naturvårdsverkets avfallsregister. Bestämmelserna gäller för verksamheter som omfattas av rollerna: producent, transportör, insamlare, handlare, mäklare och behandlare. Uppgifter om vad som ska antecknas av respektive verksamhetsroll finns i 6 kap. 1-6 §§ Avfallsförordningen (2020:614).

4.1.6 Slam, latrin och avfall från fettavskiljare

Tömning av slambrunnar sker efter uppgjort körschema. Slam från enskilda slamavskiljare och slutna tankar hämtas minst en gång per år och extra slamtömning kan beställas via kommunens kundtjänst eller hemsida. Renall AB sköter tömning av slamavskiljare och tankar i Valdemarsviks kommun. Latrinkärl hämtas av kommunen via entreprenören Renall AB. Efter insamling mellanlagras kärnen i väntan på en mobil slamtömningsmaskin, som separerar latrin från kärnen. Därefter tas latrin om hand om på Sandviks avloppsreningsverk och kärnen förs med det övriga brännbara avfallet till förbränning.

Fett och fettavskiljarslam ska samlas in inom ramen för kommunens avfallshantering. Fastigheter som hanterar livsmedel i större omfattning måste ha separat hantering av fettavskiljare på utgående avlopp. I Valdemarsviks kommun finns 16 verksamheter som har fettavskiljare.

4.2 Avfall från fartyg i hamn

Enligt gällande lagstiftning ska hamnar vara utrustade med de anordningar som behövs för att kunna ta emot avfall från de båtar som normalt lägger till i hamnen.

Enligt kommunens hamnordning (Valdemarsvik, 2014) ska sopor läggas på anvisad plats i gästhamnsområdet och avfall ska läggas i anvisade kärl. För fraktioner som miljöfarligt avfall, spillolja och batterier ska hamnvärden kontaktas för deponering vid miljöstationen.

4.3 Kommunalt avfall som omfattas av producentansvar

Som tidigare nämnts omfattas vissa typer av avfall av producentansvar. Det finns i nuläget producentansvar för följande avfall:

- Förpackningar
- Batterier
- Glödlampor och belysningsarmatur
- Elektriska och elektroniska produkter
- Bilar
- Däck
- Läkemedel

- Radioaktiva produkter och "herrelösa strålkällor"
- Fiskeredskap av plast
- Returpapper
- Engångsprodukter av plast
- Tobaksfilter
- Ballonger

4.3.1 Förpackningar och tidningar

Producentansvar för förpackningar gäller samtliga verksamheter som först släpper en förpackning på marknaden i Sverige, vilket innebär alla företag som både tillverkar och importerar förpackningar liksom alla verksamheter som importerar förpackade varor. Näringslivets Producentansvar (NPA) och Tailor-Made Responsibility (TMR) är producentansvarsorganisationer som administrerar producentansvar från företaget som sätter förpackningar på den svenska marknaden och samarbetar med kommuner kring bland annat insamling, transport, sortering och information.

Införandet av fastighetsnära insamling med flerfackskärl skedde under perioden 2018–2019 vilket har förenklat insamlingsystem för användaren med möjlighet att sortera ut förpackningar, matavfall och restavfall. Även farligt avfall i form av ljuskällor och batterier samlas in i särskilda behållare på flerfackskärnen. Införandet av flerfackskärl har resulterat i renare fraktioner och ökat utsorteringen. I Tabell 3 redovisas statistik över mängden insamlade förpackningar i Valdemarsvik år 2025. I tabellen finns även ett nationellt genomsnitt redovisat. Sedan år 2022 är det kommunens ansvar att ta hand om tidningar och returpapper.

Tabell 3. Statistik över återvunnet förpacknings- och tidningsavfall i Valdemarsviks kommun under 2025. Redovisat finns även ett nationellt genomsnitt för 2024.

Typ av förpackning	Valdemarsvik 2025 (kg)	Sverige 2024 (ton)
Glas	28 372	197 600
Papper	17 900	45 140
Plast	11 810	99 850
Metall	3010	21 880
Returpapper	14 860	91 680

4.3.2 Batterier, glödlampor samt elektriskt och elektroniska produkter

Batterier, glödlampor och elektriskt och elektroniskt avfall klassas som farligt avfall men omfattas också av producentansvaret. Farligt avfall kan lämnas på Valdemarsviks återvinningscentral.

För producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter finns materialbolaget El-kretsen som samordnar insamling och återvinning. I Tabell 4 presenteras statistik över insamlat avfall under 2024.

Tabell 4. Avfallsmängd batterier och diverse elektroniska produkter i Valdemarsvik under 2024.

Typ av avfall	Avfallsmängd Valdemarsvik (kg)	Valdemarsvik kg/invånare
Diverse elektronik	52 199	6,9
Kylskåp & frysar	35 150	4,7
Vitvaror	46 840	6,2
Batterier	3 212	0,4
Ljuskällor och lysrör	1 191	0,2

4.3.3 Bilar

Bilar omfattas av producentansvaret sedan 2007. Tillverkaren av bilen är ansvarig att återta och se till att material och delar från bilen återanvänds eller återvinns i så stor utsträckning som möjligt. Auktoriserade bildemonterare tar emot bilar som ska skrotas. I Tabell 5 redovisas antal skrotade bilar i Östergötlands län jämfört med Sverige totalt.

Tabell 5. Antal skrotade personbilar och lastbilar och lastbilar/bussar med en totalvikt på högst 3,5 ton. (Transportstyrelsen 2024).

Skrotade bilar	2024 (st)
Östergötlands län	15 416
Sverige totalt	120 065

4.3.4 Läkemedel

Överblivet läkemedel ska lämnas in till apotek för omhändertagande. Vissa typer av läkemedel klassas dock som farligt avfall och ska lämnas in till återvinningscentralen. Exempel på läkemedel som klassas som farligt avfall är cytostatika läkemedel.

4.3.5 Radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor

Från och med 2007 gäller producentansvar för vissa radioaktiva produkter och strålkällor. Till strålkällor hör till exempel brandvarnare, utrustning med mörkerseenden, sikten och sjukutrustning.

4.4 Verksamhetsavfall och övrigt avfall

Verksamhetsavfall kan delas in i branschspecifikt avfall, det vill säga avfall som uppkommer som en direkt följd av verksamheten som till exempel processavfall och icke-branschspecifikt avfall som uppkommer indirekt som exempelvis emballage och förpackningar. Verksamhetsavfall ligger utanför kommunens ansvarsområde och därför måste verksamheter själva se till att det avfall som de ger upphov till hanteras på ett miljöriktigt sätt. Mindre mängder verksamhetsavfall kan tas emot på kommunens återvinningscentral mot ersättning enligt renhållningstaxan.

4.4.1 Bygg- och rivningsavfall

Bygg- och rivningsavfall tas emot på kommunens återvinningscentral. Detta gäller i första hand för hushållens behov, vilket innebär att endast mindre mängder kan tas emot ifrån verksamheter. Rent träflis och transporteras vidare för förbränning. Övrigt bygg- och rivningsavfall återanvänds till viss del.

4.4.2 Avfall från kommunalt avloppsvatten

Valdemarsvik har fyra reningsverk: Sandviks, Snäckevarp, Väster Tryserum och Gusums reningsverk. Vid behandling av kommunalt avloppsreningsvatten uppstår slam, rens och sand. Slammet stabiliseras och avvattnas vid Sandviks Reningsverk. Efter lagringen används materialet som gödsel på åkermark

4.5 Plockanalys 2021

Under 2021 utfördes plockanalyser av hushållsavfall från flerfamiljshushåll och villahushåll i Valdemarsviks kommun. Resultaten från plockanalyserna presenteras i figurer nedan. Införandet av Gröna påsen var nytt vid genomförandet av plockanalysen och har haft en stor effekt på andelen matavfall i restavfallet.

I Tabell 6 presenteras resultatet från plockanalysen på restavfall. Det visade att sammanlagt består 65,7 procent av restavfallspåsens vikt från hushåll av fraktioner som kan återvinnas. Korrekt sorterat material inkluderar inert material och övrigt brännbart och motsvarade 34,3 procent av påsens vikt.

Tabell 6. Resultat från plockanalys på restavfall för tre områden i Valdemarsvik (Envir AB, 2021).

Fraktion/Grupp	Flerfamiljshushåll	Villor i tätort	Villor på landsbygd
Matavfall, oundvikligt	9,2 %	8,0 %	16,7 %
Matavfall, onödigt (matsvinn)	24,2 %	14,3 %	15,8 %
Trädgårdsavfall	3,1 %	4,4 %	1,3 %
Tidningar och förpackningar	33,3 %	36,9 %	28,0 %
Farligt avfall	0,12 %	0,44 %	0,10 %
El och elektronik	0,33 %	0,48 %	0,63 %
Inert material	3,7 %	6,3 %	5,9 %
Textil	1,4 %	4,1 %	6,4 %
Övrigt brännbart	24,6 %	25,1 %	25,3 %

5 Referenser

Ekonomifakta. (2025). *Din kommun i siffror - Valdemarsvik*. Hämtat från ekonomifakta.se.

Envir AB. (2021). *Plockanalys av hushållsavfall från Valdemarsvik kommun*.

SCB. (2025). *Statistikdatabasen*. Hämtat från statistikdatabasen.scb.se.

Bilaga 3 Avfallsanläggningar inom kommunen

I denna bilaga beskrivs nuvarande avfallsanläggningar, återvinningscentraler och avslutade avfallsupplag i Valdemarsviks kommun.

I.1 Avfallsanläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall

Valdemarsviks avfallsupplag

I Valdemarsviks kommun finns en omlastningsstation på Toverum och en återvinningscentral som är belägen i utkanten av Valdemarsviks tätort, cirka 2 km från centrala Valdemarsvik. Denna avfallsanläggning ägs och drivs av kommunen och öppnades 2014.

På omlastningsstationen sker omlastning av brännbart hushålls- och verksamhetsavfall som sedan transporteras till en förbränningsanläggning. Återvinningscentralen tar emot källsorterade avfallsfraktioner, grovavfall och farligt avfall.

Enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) är återvinningscentralen klassificerad enligt följande verksamhetskoder för mellanlagring:

C 90.40: "Anläggning för mellanlagring av annat avfall än farligt avfall, om den totala avfallsmängden vid något enskilt tillfälle är större än 10 ton."

C 90.60: "Anläggning för mellanlagring av farligt avfall 1. som utgörs av uttjänta motordrivna fordon där mängden avfall inte uppgår till mer än totalt 50 ton farligt avfall, eller 2. om mängden farligt avfall inte vid något tillfälle uppgår till:

1. mer än 5 ton oljeavfall,
2. mer än 30 ton blybatterier,
3. mer än 50 ton elektriska eller elektroniska produkter,
4. mer än 30 ton impregnerat trä, eller
5. mer än 1 ton annat farligt avfall."

I.2 Avslutade avfallsupplag och nedlagda deponier

I detta avsnitt presenteras information om de nedlagda deponierna som finns i Valdemarsviks kommun.

Toverumsdeponin

Toverumsdeponin togs i drift på 1960-talet och deponeringen av avfall upphörde helt till verksamhetsåret 2005. Avfall som deponerats är bland annat industriavfall, trädgårdsavfall, schaktmassor, slam, oljeförorenad jord. Efter 2005 sker ingen deponering i Valdemarsviks kommun.

Toverumsanläggningen innefattade även en återvinningscentral till och med år 2014. Toverums ÅVC ersattes år 2014 med en ny ÅVC, enligt avsnitt 1.1. Sluttäckningen av Toverumsdeponin avslutades 2016.

Övriga nedlagda avfallsupplag

Oavsett hur stort eller litet gamla avfallsupplag är så är det viktigt att kartlägga och riskbedöma dessa utifrån miljö och människors hälsa. Även ur ett historiskt perspektiv kan det vara viktigt att hinna med att utreda och kartlägga områden innan viktig information går förlorad.

MINASA (Miljöskydd, Naturvård och samhällsplanering) genomförde 1984 en kartering av äldre avfallsupplag i Valdemarsvik. I tabell 1 redovisas en sammanställning av MINASA:s rapport gällande avslutade avfallsupplag.

En kort kommentar till inventeringen är att den gjorts för mer än 30 år sedan. Det har hänt mycket inom lagstiftningen där miljöbalken har införts och nya krav har ställts upp. Det finns också en ny utarbetad metodik (MIFO) för att arbeta med inventering och riskbedömning. I äldre inventeringar är det även vanligt att man kan ha missat mangelgravar som utnyttjats för deponering eller äldre verksamhetsdeponier. På sikt borde det vara rimligt att utföra en ny inventering och riskbedömning efter nu gällande praxis. Därav ska kommunen verka för att kommunala nedlagda deponier ska vara undersökta och riskklassade enligt Naturvårdsverkets metodik MIFO fas 2. En handlingsplan för hur MIFO-arbetet ska gå till och i vilken ordning deponierna ska undersökas kommer tas fram av Miljökontoret.

Tabell 1. Nedlagda avfallsupplag i Valdemarsviks kommun efter inventering utförd 1984.

Nedlagd deponi	Historisk aktivitet	Kommentar
LUND, VALDEMARSVIK 4:1	Verksamheten startades cirka 1930. Man har deponerat i huvudsak byggavfall, schaktmassor, diverse järnskrot och mindre mängder hushållsavfall. Mindre mängder kemikalieavfall från Lundbergs Läder har deponerats. Deponin lades ner omkring 1960.	
GRÄNNÄS, VALDEMARSVIK 5:20	Verksamheten startades ca 1930. I området finns två upplag med ca 200 meters mellanrum. Upplaget utefter strandlinjen utnyttjades av Lundbergs Läder, samt i viss mån av ett slakteri i området. Den ena delen av deponin utnyttjades för hushållsavfall och den andra för industriavfall samt specificerat farligt avfall. Deponin avslutades 1966.	Deponins stabilitetsförhållanden är otillfredsställande och en långsam spridning genom erosion av avfallsmassor pågår. Sanering av området ingick i projektet Valdemarsviken som pågick under 2013 och 2014.
GÖTA LANTMÄN, LANTMÄNNEN 5-17	Upplaget är förmodligen från 1920-talet. Troligtvis användes deponin för hushållsavfall.	Läckage av fenol har konstaterats även efter att upplaget har tätats. Prover har tagits i lakvattnet från deponin.
SPÅNSKIVEFABRIKEN, VALDEMARSVIK 5:1	Verksamheten påbörjades 1960. Deponin användes för träavfall från spånskivefabriken. Deponin återställdes i samband med att fabriken lades ner. Innan upplaget tätades konstaterades läckage av fenol. Deponin avslutades 1982.	

GRÄNNÄS, KÄGGLA 1:9	Verksamheten påbörjades runt 1940. Deponin har huvudsakligen används för träavfall, bark och spån från spånskivefabriken och sågverket. Deponin är återställd och avslutades 1975.	
MOTORSTADION, VALDEMARSVIK 4:4	Verksamheten påbörjades omkring 1930. Det har deponerats läderavfall, gamla bilvrak, hushållsavfall och troligtvis en ouppskattad mängd spillolja. Deponin har täckts med spån eller barkavfall men ovanpå detta har lagts schakt-massor. Lakvatten rinner genom upplaget. Missfärgat vatten har konstaterats. Deponin avslutades 1971.	En undersökning genomfördes 1997. Då gjordes bedömningen att deponering klassificeras som "liten risk" med måttligt läckage av kväve.
SHELL BENSINSTATION, VETET 1-3 OCH KORNET 1	Upplaget är förmodligen från 1920-talet. Här har industriavfall och diverse, icke specificerade mängder, farligt graveriavfall deponerats.	
GÅLLÖSA, GÅLLÖSA 1:12	Verksamheten påbörjades mellan 1970-1975. Upplaget är beläget i en före detta grustäckt. Det har huvudsakligen utnyttjats för byggnadsavfall och schaktmassor. Upplaget har även för så kallad vildtippning.	
ÄLGERUM, ASKEDAL 1:18	Verksamheten påbörjades 1960. På platsen, som är en före detta grustäckt, har det förekommit vildtippning av diverse grovavfall, järnskrot med mera, samt hushållsavfall. Även mindre mängder utarbetat säde och oljeavfall har deponerats. Området är iordningsställt och deponin avslutades 1974.	
GRÖNSTORP, GRÖNSTORP 2:1	Verksamheten påbörjades 1965. Deponin har huvudsakligen använts för hushålls- och industriavfall. Inom området förekom avfallsförbränning. Upplaget är täckt och tätat. Deponin avslutades 1981.	Förhållandena är tillfredsställande. Provtagning sker genom kontrollprogram.
SÖDERHUS 1, GUSUM 5:260	Verksamheten påbörjades i början av 1900-talet. Upplaget nyttjades av Gusums bruk, huvudsakligen för hushållsavfall och grovsopor.	Deponin ingick i saneringsprojektet Gusum som avslutades 2016.

SÖDERHUS 2, GUSUM 5:260	Verksamheten påbörjades i början av 1900-talet. Upplaget har nyttjats för industriavfall från Gusums bruk. Deponin avslutades 1960.	
SÖDERHUS 3, GUSUM 5:260	Verksamheten påbörjades runt 1965. På denna lantbrukstipp deponerades mest hushållsavfall och grovavfall från Gusums lantbruk.	Deponin ingick i saneringsprojektet Gusum som avslutades 2016.
LUNDA, GUSUM 6:159	Verksamheten påbörjades runt 1940. Hushållsavfall har huvudsakligen deponerats. Deponin avslutades runt 1960.	
NORR OM YXNINGENS STATION, GUSUM 6:167	Verksamheten pågick under 1960-talet. Mest vildtippning. Deponin nyttjades för hushållsavfall, grovavfall samt skrotbilar. Deponin har också nyttjats av före detta Ringarums kommun. Tippen är av liten omfattning och är numera helt återställd.	
RINGARUMS TEGELBRUK, SÖRBY 3:14	Verksamheten påbörjades runt 1930. Huvudsakligen har det deponerats byggavfall samt schaktmassor. Deponin har även använts av privatpersoner. Deponin avslutades 1960 och är numera väl täckt och iordningställd.	
NORR OM SKJUTBANAN RINGARUM, RINGARUMS PRÄSTGÅRD 1:1	Verksamheten påbörjades 1930. Huvudsakligen har det deponerats hushållsavfall samt diverse skrot. Deponin avslutades 1960.	
ÅBÄCKSNÄS, ÅBÄCKSNÄS 4:1	Verksamheten påbörjades 1950. Deponin är belägen i en före detta Grustäkt och har huvudsakligen använts för hushållsavfall. Deponin avslutades 1975.	
DEPONI DANEBOSJÖN, Danebo 3:1	Industrideponi, uppgift om årtal saknas. Enligt uppgifter i Länsstyrelsens databas ska det ha dumpats tunnor med avfall från Lundbergs läder på platsen.	
PCB-DEPONI vid BOLIDEN GUSUM, GUSUM 6:159	Industrideponi där Länsstyrelsen har tillsyn, Verksamhetsår saknas. Den så kallade PCB-deponin tillkom efter ett utsläpp av PCB-haltig olja från Gräsdalens anläggning till Gusumån, orsakat av ett haveri i en gjutmaskin.	Saneringsåtgärder genomförda 2014.

Behovsbedömning avseende avfallsplan för Valdemarsviks kommun, 2026-2028

VALDEMARSVIKS
KOMMUN

Innehåll

Undersökning om betydande miljöpåverkan.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Innehåll.....	2
1 Inledning.....	3
1.1 Avfallsplan 2026–2028.....	3
1.1.1 Framtida mål och åtgärder.....	3
2 Strategisk miljöbedömning.....	3
3 Behovsbedömning.....	5
4 Samlad bedömning.....	12

1 Inledning

Riksdagen har beslutat att kommunerna ska ta fram kommunala avfallsplaner enligt miljöbalken 15 kap. 41 §. Avfallsplanen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter om avfallshantering renhållningsordningen för kommunen. Hela kommunens planering för omhändertagandet av avfallet omfattas av avfallsplanen medan kommunens föreskrifter reglerar om hur avfallshanteringen ska ske. Avfallshanteringen i kommunen är avgiftsfinansierad och regleras via avfallstaxa.

Enligt miljöbalken (1988:808) 6 kap 3 § ska en kommun undersöka om planens genomförande kan komma att medföra betydande miljöpåverkan. I så fall ska en strategisk miljöbedömning göras. I denna bilaga visas hur kommunen har undersökt om planen medför betydande miljöpåverkan, se avsnitt 2. *Strategisk miljöbedömning.*

1.1 Avfallsplan 2026-2028

Valdemarsvik kommuns avfallsplan är ett viktigt styrdokument för hur de uppsatta målen för avfallshanteringen i kommunen ska nås under den kommande planperioden.

Syftet med avfallsplanen är att ge allmänhet och verksamhetsutövare förutsättningar för en bra avfallshantering. Den reviderade avfallsplanen gäller för tidsperioden 2026 – 2028 och ersätter Valdemarsviks kommuns tidigare avfallsplan från 2022–2025.

Avfallsplanen innehåller uppgifter som nuvarande avfallsmängder och hantering, framtida mål och redovisar vilka åtgärder som ska vidtas för att målen ska uppfyllas.

1.1.1 Framtida mål och åtgärder

I den nya avfallsplanen har målformuleringarna uppdaterats och reviderats. De finns sex inriktningar och för respektive inriktning finns mål med tillhörande åtgärder. För varje åtgärd specificeras ansvarig enhet hos kommunen.

Valdemarsviks kommun har tagit fram följande inriktningar:

1. Förebyggande av avfall och främjande av återbruk
2. Minska nedskräpning och ren kust
3. Hållbar hantering av matavfall
4. Förbättrad utsortering av farligt avfall
5. God avfallsorganisation med användare och framtiden i fokus
6. Avfallsrelaterade klimatmål

2 Strategisk miljöbedömning

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken (1998:808) ska en myndighet eller en kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, se **Fel! Hittar inte referensälla..**

Om undersökningen visar att planens genomförande innebär betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning göras. Beslut om betydande miljöpåverkan ska fattas av kommunen i särskilt beslut (Miljöbalken 6 kap, 7 §).

3 Behovsbedömning

Avfallsplanens bedömning om den kan medföra betydande miljöpåverkan utläses i Tabell 1. Om avfallsplanen inte påverkar en aspekt eller intresse (från miljöbedömningsförordningen (2017:966) 5 §) markeras detta med (0). I de fall avfallsplanen medför positiv påverkan markeras det med (+) och negativ markeras med (-). I tabellen ses även om det har bedömts vara en liten eller betydande påverkan.

Behovsbedömningens geografiska avgränsning omfattar Valdemarsviks kommun. Tidsmässig avgränsning är perioden 2026–2028 (planens giltighetstid).

Tabell 1. Undersökning avseende om avfallsplanen innebär en betydande miljöpåverkan.

Aspekt/intressen	Planens bedömda påverkan			Kommentar
	Ingen påverkan	Negativ/positiv påverkan	Betydande negativ påverkan	
Mål och styrande planer				
Gällande planer (Översiktsplan)	x			<p>I Valdemarsviks Översiktsplan 2015-2030, antagen 2018-03-26.</p> <p>Kommunfullmäktige fattade 2023-09-25 § 93 beslut om planeringsstrategi för mandatperioden 2022-2026 och beslutade samtidigt om att översiktsplanen är fortsatt aktuell.</p> <p>I översiktsplanen redovisas inga särskilda intressen eller ställningstaganden för avfallshanteringen inom kommunen. Avfallsplanen strider därmed inte mot några</p>

				strategier i översiktsplanen.
Nationella miljö kvalitetsmål - God bebyggd miljö - Giffri miljö - Begränsad klimatpåverkan		+		<p>God bebyggd miljö innebär bland annat att avfallet ska förebyggas samtidigt som resurserna tas till vara i det avfall som uppstår. Revideringen av avfallsplanen fokuserar bland annat på avfallsförebyggande åtgärder.</p> <p>I avfallsplanen finns mål som rör kontroll av nedlagda deponier. Det finns även ett mål om att det inte ska förekomma farligt avfall i restavfallet. Båda dessa mål bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet giffri miljö.</p> <p>I upphandling ställs hållbarhetskrav för att uppfylla miljö kvalitetsmålen för giffri miljö och begränsad klimatpåverkan.</p>
EUs avfallshierarki		+		Hanteringen av avfall förflyttas delvis upp i avfallshierarkin i och med avfallsplanens mål. Ökad återanvändning och återanvändning samt förebygga att avfall uppkommer.
Agenda 2030 - Hållbara städer och samhällen - Hållbar konsumtion och produktion		+		I målet i Agenda 2030 anges att städernas negativa miljö påverkan ska minska genom att bland annat ägna särskild uppmärksamhet åt hantering av kommunalt och annat avfall. Avfallsplanen

				bidrar till att uppfylla detta mål.
Nationella avfallsplanen och avfallförebyggande programmet		+		Planen är i linje med åtgärderna som presenteras i nationella avfallsplanen.
Riksintressen				
Kulturmiljövård	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka riksintressen för kulturmiljö inom kommunen då ny mark inte tas i anspråk.
Naturvård	x			Inom kommunen finns ett antal riksintressen för natur, bland annat Yxningen-Borkhult och Östergötlands skärgård. Dessa områden bedöms inte påverkas negativt av avfallsplanen då ny mark inte tas i anspråk.
Kommunikation	x			Inom kommunen finns riksintresse för sjöfart och för väg. Avfallsplanen införande bedöms inte påverka riksintressen för kommunikationer då ny mark inte tas i anspråk.
Friluftsliv	x			Inom kommunen finns områden med skydd för turism och friluftsliv enligt 4 kap 2§ MB. Dessa områden kommer inte påverkas negativt av avfallsplanen då ny mark inte tas i anspråk.
Energi	x			Kommunen har inga riksintressen inom energi.
Övriga riksintressen	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka övriga riksintresse eftersom inga nya markområden tas i anspråk.
Miljöaspekter				

Naturmiljö/naturvård/djur och växter				
Natura 2000	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka något Natura 2000-område då inga nya områden tas i anspråk.
Naturreservat	x			Det finns ett antal naturskyddsområden i kommunen men avfallsplanen bedöms inte påverka dessa negativt då ny mark inte tas i anspråk.
Rödlistade arter	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka rödlistade arter inom kommunen då ny mark inte tas i anspråk.
Strandskydd	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka strandskyddet vid hav, sjöar och vattendrag som finns i kommunen då ny mark inte tas i anspråk.
Övriga skyddade områden - Biotopskydd - Nyckelbiotop - Andra skyddsvärda naturmiljöer och objekt				Avfallsplanen bedöms inte påverka övriga skyddade områden då ny mark inte tas i anspråk.
Rekreation och friluftsliv				
Befolkning	x			Avfallsplanen innebär ingen förändring med avseende på befolkning.
Grönstruktur	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka kommunens grönstrukturer.
Hälsa				
Buller	x			Inga av åtgärderna för att nå målen i avfallsplanen innebär att bullernivåerna riskeras att höjas. Inga

				nya tillståndspliktiga verksamheter föreslås.
Barriärskapande	x			Avfallsplanen innebär ingen förändring med avseende på barriärskapande då ny mark inte tas i anspråk.
lanspråktagande av rekreationsytor	x			Avfallsplanen innebär ingen förändring med avseende på barriärskapande då ny mark inte tas i anspråk.
Olyckor farligt gods	x			Avfallsplanen innebär ingen ny avfallsanläggning. Befintliga anläggningar ska fortsatt bedrivas inom befintliga tillstånd. Planen medför därmed inte att mängden farligt gods ökar.
Mark och vatten				
Föroreningar mark/vatten	x			I avfallsplanen fortsatt mål för att återinventera och åtgärda nedlagda kommunala deponier. Detta kan bidra till att minska risken för föroreningsspridning och eventuell påverkan på mark och vatten.
Grund- och ytvattenkvaliteter	x			I avfallsplanen finns fortsatt mål för att återinventera och åtgärda nedlagda kommunala deponier. Detta kan bidra till att minska risken för föroreningsspridning och eventuell påverkan på grund- och ytvattenförekomster.
Förändrad infiltrationsmöjlighet	x			Avfallsplanen innebär ingen förändring i infiltrationsmöjligheterna eftersom

				ingen ny mark tas i anspråk.
Luft och klimat				
Risk för försämrad luftkvalitet	x			Avfallsplanen föreslår nya avfallsanläggningar och därmed ingen ökad mängd transporter från dessa anläggningar. Genomförande av planen bedöms inte påverka luftkvaliteten.
Klimatpåverkan	x			Mängden avfall bedöms inte öka avsevärt på grund av befolkningsökning. Avfallstransporter bedöms inte heller öka eftersom inga nya avfallsanläggningar planeras. Avfallsplanen bedöms därmed inte innebära någon ökad klimatpåverkan
Uppvärmning	x			Matavfall från Valdemarsviks kommun kommer fortsatt transporteras till biogasanläggning. Denna biogas kan sedan användas för uppvärmning. Mängden matavfall bedöms inte öka avsevärt på grund av ökad befolkningsmängd. Även om påverkan är positiv skillnaden i mängd matavfall ingen större förändring och bedömningen blir därmed att avfallsplanen inte har någon påverkan.
Landskap				
Landskapsbild	x			Genomförande av planen bedöms inte påverka landskapsbilden då inga nya ytor kommer att tas i anspråk inom

				ramen för avfallsplanen.
Jordbruk	x			Genomförande av planen bedöms inte påverka jordbruket då inga nya ytor kommer att tas i anspråk inom ramen för avfallsplanen.
Skogsbruk	x			Genomförande av planen bedöms inte påverka skogsbruket då inga nya ytor kommer att tas i anspråk inom ramen för avfallsplanen.
Bebyggelse				
Bebyggelsestruktur	x			Genomförande av planen bedöms inte påverka bebyggelsestrukturen då inga nya ytor kommer att ianspråktagas inom ramen för avfallsplanen.
Byggnadsminnen	x			I Valdemarsviks kommun finns fem byggnadsminnen. Dessa bedöms inte påverkas till följd av genomförandet av planen eftersom inga nya markanspråk föreslås.
Forn- och kulturlämningar				
Fornminnen	x			Inom kommunen finns många fornminnen. Ingen av dessa bedöms påverkas negativt av den kommunala avfallsplanen eftersom inga nya markanspråk föreslås.
Kulturhistoriska lämningar	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka några kulturhistoriska lämningar eftersom

				inga nya markanspråk föreslås.
Kulturmiljöer/kulturarv	x			Avfallsplanen bedöms inte påverka några kulturmiljöer/kulturarv eftersom inga nya markanspråk föreslås.
Naturresurser och andra resurser				
Hushållning av naturresurser		+		Det finns mål uppsatta i planen om att resurshushållningen ska öka. Detta kan innebära en positiv effekt av resurshushållningen.
Transporter, kommunikation, energi m.m.	x			Mängden transporter bedöms inte öka till följd av planförslaget.
Risker				
Översvämning	x			Genomförande av planen bedöms inte innebära någon ökad risk för översvämning eftersom inga nya markanspråk föreslås.
Erosion	x			Genomförande av planen bedöms inte innebära någon ökad risk för erosion eftersom inga nya markanspråk föreslås.

Avfallsplanen anger riktlinjer för hur verksamheter och hushåll ska hantera sitt avfall inom Valdemarsviks kommun samt tydliggör att avfall ska ses som en resurs. Planen syftar till att styra mot bättre hantering av avfall genom både bättre sortering och bättre återanvändning. Detta för att hamna högre upp i avfallstrappan/avfallshierarkin. Planens huvudsakliga syfte är att avhjälpa och mildra olika miljöproblem kopplade till avfallshanteringen, förbättrad utsortering.

Bedömningen har gjorts utifrån avfallsplanens påverkan på övriga gällande planer, nationella miljö kvalitetsmål, etappmål, EU:s avfallshierarki, Agenda 2030, Nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet samt regionala miljö- och avfallsmål. Planförslaget bedöms vara i linje med dessa. Avfallsplanen har även som syfte att integrera miljöaspekter för att främja en hållbar utveckling vilket anses uppfyllas.

Genomförande av avfallsplanen bedöms inte medföra någon negativ påverkan, snarare bidra med positiv påverkan genom att mildra uppkomsten av avfall i samhället.

4 Samlad bedömning

Avfallsplanen bedöms **inte leda till någon betydande miljöpåverkan**. Den bedöms inte heller påverka människors hälsa och säkerhet eller hushållningen med mark, vatten och andra resurser. Bedömningen innebär att ingen miljökonsekvensbeskrivning behöver tas fram för avfallsplanen.

Bilaga 5 - Målluppföljning Avfallsplan 2026 - 2028

Lokala mål	Regionala mål	EU & Nationellt	Globalt
<p>Avfallsplan</p>	<p>Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024 - 2027</p>	<p>Sveriges miljömål</p>	<p>Agenda 2030</p>
	<p>Energi- och klimatstrategi för Östergötland 2024 - 2027</p>		
<p>1.1 Den totala mängden restavfall ska minska i enlighet med 4 kap. 2 § avfallsförordningen (2020:614) om mål för kommunalt avfall.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö</p> <p>Etappmål för avfall: Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinnings och förbereds för återanvändning</p>	<p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.5 Till 2030 väsentliga minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den informationen och medvetenheten som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>1.2 Andelen matavfall från restavfallet ska minska jämfört med 2026 års plockanalys.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö</p> <p>Etappmål för minskat matsvinn: Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat</p> <p>Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall</p>	<p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.</p> <p>12.5 Till 2030 väsentliga minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den informationen och medvetenheten som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö</p> <p>Etappmål för cirkulär ekonomi: Återanvändning av förpackningar.</p> <p>Etappmål för avfall:</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att äga särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p>

Bilaga 5 - Målluppföljning Avfallsplan 2026 - 2028

<p>1.3 Förebygga uppkomsten av förpackningsavfall och returpapper samt öka återvinningsgraden.</p>	<p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning.</p>	<p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall. 12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den informationen och medvetenheten som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>1.4 Avfallsmängderna i kommunernas egna verksamheter ska minska och återvinningsgraden ska öka.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö Etappmål för avfall: Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning</p>	<p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser. 12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p>
<p>1.5 Ställa tydliga krav vid upphandling av varor och tjänster i samtliga kommunala verksamheter i syfte att förebygga avfallets mängd och farlighet.</p>	<p>3.5.5 Ställa miljö- och energikrav i offentlig upphandling av exempelvis produkter, leverantörer och transporter för att minska utsläpp av miljögifter, luftföroreningar och växthusgaser 3.6.3 Vid offentlig upphandling ställa krav på återbrukade produkter eller återvunnet material Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 4. Giftfri miljö 15. God bebyggd miljö Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön. 12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar 13.2 Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå.</p>
<p>1.6 Återvinningsgraden för byggmaterial ska öka.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål: 15. God bebyggd miljö Etappmål för avfall: Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning.</p>	<p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser. 12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p>

Bilaga 5 - Målluppföljning Avfallsplan 2026 - 2028

<p>2.1 Arbeta för minskad nedskräpning i kust- och strandnära områden.</p>	<p>1.8.3 Fortsatt samarbeta och föra dialog i befintliga forum med syfte att främja hållbart friluftsliv och besöksnäring i skärgården</p> <p>3.4.6 Arbeta för att öka kunskapen och samverkan kring förorenade områden och vilka risker ett förändrat klimat kan medföra i såväl ett kort som långt tidsperspektiv</p>	<p>Sveriges miljömål: 4. Giftfri miljö 8. Levande sjöar och vattendrag 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård 15. God bebyggd miljö</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att äga särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>2.2 Utveckla återvinning och sophantering i skärgården.</p>	<p>1.8.2 Förbättra förutsättning för god och långsiktig samhällsservice i skärgården</p> <p>1.8.3 Fortsatt samarbeta och föra dialog i befintliga forum med syfte att främja hållbart friluftsliv och besöksnäring i skärgården</p> <p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Inga mål i Energi- och klimatstrategi för Östergötland 2024 – 2027 kopplade till delmålet.</p>	<p>Sveriges miljömål: 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård 15. God bebyggd miljö</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att äga särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>3.1 Fortsätta arbetet med matsvinn i kommunens skolverksamheter för att minimera och förebygga att matavfall uppstår inom kommunen.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö</p> <p>Etappmål för minskat matsvinn: Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat.</p> <p>Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall.</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att äga särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.</p>

Bilaga 5 - Målluppföljning Avfallsplan 2026 - 2028

	<p>Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>		<p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>4.1 Det farliga avfallet i restavfallsfraktionen ska fortsatt minska.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 4. Gifrfri miljö 15. God bebyggd miljö</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark, i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>5.1 Utveckla den fysiska planeringen kopplad till avfallshantering.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p>
	<p>3.5.6 Genomföra informationsinsatser till allmänheten med fokus på att göra det lättare att välja rätt.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p>

Bilaga 5 - Målluppföljning Avfallsplan 2026 - 2028

<p>5.2 Stärka kommunens kommunikation kring avfall och återvinning.</p>	<p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>		<p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.</p>
<p>5.3 Utveckla verksamheter på återvinningscentralen för förbättrad kontroll och utökade sorteringsmöjligheter.</p>	<p>3.6.1 Verka för ökat återbruk och avfallsförebyggande exempelvis genom förpackningsfria butiker, tillgänglighet till återvinningscentraler utan bil samt lättillgängliga insamlingsplatser för förpackningar</p> <p>Mål 5: År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person och år.</p>	<p>Sveriges miljömål 1. Begränsad klimatpåverkan 15. God bebyggd miljö</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p> <p>12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.</p>
<p>6.1 Senast 2027 ha färdigställt inventering av nedlagda deponier enligt MIFO.</p>	<p>3.1.7 Undersöka och efterbehandla förorenade områden i syfte att tillgängliggöra ytor för förtätning av bebyggelse</p> <p>Inga mål i Energi- och klimatstrategi för Östergötland 2024 – 2027 kopplade till delmålet.</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 4. Giftfri miljö</p> <p>Inga etappmål kopplade till delmålet.</p>	<p>12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mar i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människor hälsa och miljön.</p>
<p>6.2 Optimera körlistor för avfallshämtningen för att minska körsträckor</p>	<p>3.3.1 Arbeta mot en hållbar färdmedelsfördelning i den fysiska planeringen för att minska andelen bilar</p> <p>Mål 4: År 2030 ska växthusgasutsläppen från transporter i Östergötland vara minst 70 procent lägre jämfört med år 2010</p>	<p>Sveriges miljömål: 1. Begränsad klimatpåverkan 2. Frisk luft</p> <p>Etappmål för begränsad klimatpåverkan: Utsläpp av växthusgaser till år 2030 Utsläpp av växthusgaser till år 2040 Utsläpp av växthusgaser till år 2045</p>	<p>11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p>

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Kommunledningskontoret
Gustav Eriksson
Kommunikationsansvarig
Tel: 0123-191 71
E-post: gustav.eriksson@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsen arbetsutskott

Platsvarumärket Valdemarsvik

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta platsvarumärke för Valdemarsviks kommun.

Sammanfattning

Ett platsvarumärke har tagits fram för Valdemarsviks kommun i syfte att stärka platsens attraktivitet och skapa en gemensam identitet för invånare, näringsliv och besökare. Arbetet har genomförts i en strukturerad process med nulägesanalys, dialog och konceptutveckling, med stöd av den externa aktören Placebrander. Det nya platsvarumärket ska utgöra grunden för kommunens långsiktiga och strategiska platsmarknadsföring.

Ärendebeskrivning

Ett platsvarumärke representerar den samlade identiteten av en plats och ägs gemensamt av alla som bor, verkar och vistas där. Att arbeta strategiskt med platsvarumärket skapar förutsättningar för tillväxt genom att attrahera inflyttare, besökare, investeringar och kompetens. Något som kräver långsiktigt och strategiskt arbete.

Arbetet med Valdemarsviks platsvarumärke har genomförts i flera faser under 2024 och 2025, med Placebrander som externt processtöd. Inledningsvis genomfördes en nulägesanalys bestående av enkäter riktade till invånare, nyinflyttade, fritidsboende och elever på Vammarskolan, en mediananalys samt en genomgång av kommunens statistik och nyckeltal. Därefter hölls workshops med representanter från näringsliv, föreningsliv och politiker i syfte att identifiera gemensamma kärnvärden och formulera en önskad positionering. Barn och ungas perspektiv har tillförts genom Framtidsfrön, en entreprenörskapsdag där kommunens alla åttondeklassare samlas för att utforska idéer kring framtidens lösningar. Utifrån det samlade underlaget har en strategisk varumärkesplattform tagits fram som beskriver kommunens målgrupper, kärnvärden och önskad positionering.

Platsvarumärket skapar förutsättningar för att:

- gemensamt kommunicera Valdemarsviks kommun i en tydlig och enhetlig riktning
- stärka attraktiviteten som plats att bo på, besöka och investera i
- attrahera inflyttare, kompetens och etableringar
- samordna insatser med näringsliv, föreningsliv och andra intressenter utifrån en gemensam identitet och plattform

Det föreslås nu antas formellt av kommunstyrelsen och ligga till grund för kommunens fortsatta arbete med platsmarknadsföring och kommunikation.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför en ekonomisk konsekvens om 150 000 kronor för att påbörja arbetet med platsvarumärket i enlighet med framtagna riktlinjer och mål. Kostnaden finansieras inom ramen för kommunikationsbudgeten.

Beslutet skickas till

Kommunikationsansvarig
Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Platsvarumärket Valdemarsvik

Innehåll

Inledning och bakgrund

Vision och mål

Målgrupper

Platsvarumärket

Strategi

Inledning & bakgrund

Vi börjar med att reda ut begreppen

Vad är ett platsvarumärke?

Ett platsvarumärke är summan av de associationer som finns kring en plats. Valdemarsvik har naturligtvis ett platsvarumärke även utan en varumärkesplattform. Men genom att diskutera och definiera platsvarumärket kan vi arbeta professionellt och långsiktigt med platsvarumärket. Det är framförallt det som görs på en plats och inte det som sägs om en plats som skapar ett starkt platsvarumärke. Vi behöver platsutveckla på ett strategiskt sätt. Men platsmarknadsföringen behöver också följa med och spegla det som händer på platsen.

Vad är platsutveckling?

Platsutveckling är allt det som görs för att förbättra en plats kvalitéer. Det är allt från upprustning av en rastplats och att arrangera ett evenemang till att skapa bättre förutsättningar för våra företagare och bygga attraktiva boenden. Det är alltså både små och enkla saker och stora och tunga frågor. Det görs av alla aktörer i ett samhälle inom privat, offentlig och ideell sektor.

Vad är platsmarknadsföring?

Platsmarknadsföring är det vi gör när vi går ut och kommunicerar med vår målgrupp på olika vis. Vi jobbar med budskap, bild, form och text för att beskriva vad som händer på vår plats och skapa en relation med våra målgrupper. Platsmarknadsföringen kan inte ensamt föra oss mot målen, men det är en viktig pusselbit. Inte minst med tanke på att andra platsers platsmarknadsföring och profilering blir allt mer professionell.

Källa: Placebrander

Intressenter & ägare av platsen

Platsvarumärket skapas och ägs av oss alla. Det byggs genom vad vi gör, vad vi berättar om och hur vi stämmer in i sången om vår plats. Tillsammans formar vi Valdemarsviks identitet och rykte.

Platsvarumärket är nyckeln

Valdemarsviks kommun står inför både utmaningar och möjligheter som påverkar vår framtid.

Vår plats attraherar årligen mängder av turister och fritids-
husägare med sin världsunika skärgård och vackra landskap.

Våra invånare känner trygghet här och älskar sin plats
där de har starka band både till naturen och människorna
som lever och har levt här.

Samtidigt ser vi en stadigt krympande befolkning med en
ökande andel äldre som ökar trycket på den offentliga
servicen parallellt som skatteunderlaget minskar.

För att säkra vår tillvaro behöver vi strategiskt kraftsamla
kring vår gemensamma berättelse om Valdemarsvik och om
människorna som lever och verkar här.

För om platsen skapar en unik position så kan vi särskilja oss
och bli mer attraktiv för specifika målgrupper.

För att skapa en plats som vi alla talar gott om och som
fler vill göra till sitt hem vässar vi vårt platsvarumärke.

Arbetsgång & process

Fas 1

NULÄGESANALYS

1. Media: Omvärldens bild
2. Enkät: Invånarnas bild
3. Data: Hur mår platsen?

Fas 2

MÅL OCH MÅLGRUPPER

Vad vill ni åstadkomma, vilka vill vi vara och attrahera?
Workshops och ungdomsdag

Fas 3

PLATTFORM OCH STRATEGI

Vad är unikt med vår plats och vad ska vi jobba med för att göra vår plats mer attraktiv?
Hur kommunicerar vi och vilka behöver vi få med oss?

Fas 4

IMPLEMENTERING, UTVÄRDERING OCH REVIDERING

Vi implementerar, testar, utvärderar och anpassar

Bärande insikter från nulägesanalysen

Starka relationen till och på platsen: De som valt att bo på vår plats gör det främst för att de har starka relationer till andra på platsen. Också för att det finns bra boenden och vacker natur. Vi har småbygdens trygghet och närhet till varandra och det är en styrka.

Estetik och stolthet: Vi har en rik historia och en av världens vackraste skärgårdar, men bilden av framtiden känns ibland suddig. Våra gator och fasader speglar inte vår verkliga potential. Genom att vårda och lyfta fram vårt unika arv med stolthet kan vi skapa en tydlig vision och attrahera fler. Med små insatser och en stark profil kan vi göra vår plats både modern och inbjudande.

Vi saknar unga: Våra invånare blir i genomsnitt äldre och färre, vilket påverkar både behovet av offentlig service såväl som tillgången till framtida arbetskraft. Vi behöver skapa förutsättningar för fler i arbetsför ålder att välja Valdemarsviks kommun som sitt hem.

Eldsjälar: Många eldsjälar brinner för sin sak men insatserna drar inte åt samma håll. För att möta framtiden behövs en stark vi-känsla som samlar oss, där barn och unga får ta plats i både samhällslivet och utformningen av vår gemensamma framtid.

Turism och skärgård: Sommaren fyller våra gator och skärgård med liv, något som Valdemarsvik är starkt förknippat med för omvärlden. Under resten av året tystnar kommunen och går in i dvala. Genom att skapa aktiviteter året runt kan vi ge nytt liv åt den lokala ekonomin och göra Valdemarsvik till en plats som sjuder av möjligheter året om.

Läge och attraktionskraft: Valdemarsvik kan upplevas avlägset, både mentalt och geografiskt, men vi är en naturlig del av en större region. Genom att tydligt kommunicera våra styrkor kan vi ta en naturlig plats på marknaden i regionen och skapa nya möjligheter.

Vad skapar platsattraktion som ger ekonomiska avtryck enligt forskningen?

En estetiskt tilltalande plats med attraktivt boende.

En plats där man konsumerar, inte enbart producerar.

Att platsen är attraktiv för unga i flyttbenägen ålder 18-35 år.

Mångfald och öppenhet.

Bra kommunikationer.

Källa: Charlotta Mellander, professor Handelshögskolan Jönköping.

Vad skulle göra Valdemarsvik mer attraktivt?

Frågar man de som bor i Valdemarsvik vad som skulle göra platsen mer attraktivt får man svaren:

- **Fler aktiviteter under hela året:** särskilt kulturella aktiviteter eller riktat mot barn och unga.
- **Grundläggande service:** Fler butiker, caféer, restauranger och riktigt bra skolor.
- **En mer estetiskt tilltalande stadsbild:** vårdade trottoarer, gator, fasader, byggnader och en större variation av boenden i fina lägen.
- **Bättre kommunikationer:** cykelvägar, tätare och utökad kollektivtrafik.
- **Bättre samarbeten:** samsyn och koordinering av aktiviteter samt utvecklings- och marknadsföringsinsatser mellan samtliga intressenter där vi blir ambassadörer som vill åt samma håll.

Särskilt viktigt att värna om enligt invånare är företagande, gemenskap, meningsfull fritid och tillgänglig natur.

Vad skulle göra Valdemarsvik mer attraktivt?

Frågar man 15-åringar i årskurs 8 vad som skulle göra platsen mer attraktivt får man svaren:

- **Sport och fritidsaktiviteter:** Anläggningar för sport och lek, såsom hopptorn, beachvolleyboll, skateparker, och badhus. De vill också ha fler vattenaktiviteter med inslag som hopptorn, rutschkanor, och bastuflottar.
- **Sociala och kulturella mötesplatser:** Fler typer av mötesplatser inklusive en galleria med butiker och VR-upplevelser, aktivitetshus med arkadspel och karaoke, samt restauranger med unika teman.
- **Natur och rekreation:** Utveckling av stränder, lekplatser, och naturupplevelser med uthyrning av båtar och stugor.
- **Transport och tillgänglighet:** Förbättra transportmöjligheterna inom kommunen, till exempel genom linbanor och bättre, eller kanske roligare parkeringslösningar.

Viktiga platser enligt ungdomarna:

Fyrudden, Grännäs, Garveriet, ishallen, Valdemarsviken, infarten vid E22, Gusums simhall, badsjöar i Gusum och Ringarum.

Vision & mål

Strategihierarki

Vision Valdemarsvik

Valdemarsviks kommun har tillsammans med invånare, näringsliv, föreningsliv och andra intressenter tagit fram underlag för en ny vision som en del av det strategiska arbetet. Den nya visionen planeras att behandlas för politiskt beslut under våren 2026.

Strategiska dokument kopplat till utveckling

Valdemarsviks översiktsplan fokuserar på att bli en attraktiv boendekommun med bättre infrastruktur, hållbara bostäder och inkluderande utemiljöer. Årligen anges resultatmål och indikatorer för kommunens arbete i verksamhetsplan och budget. Strategiska dokument styr sedan vad kommunens verksamheter ska arbeta med och hur det ska göras.

Regional utvecklingsstrategi Östergötland

Regional utvecklingsstrategin (RUS) för Östergötland fokuserar på hållbar utveckling och jämlika livsvillkor. Målet är ett inkluderande samhälle med lika möjligheter, stärkt demokrati och minskade hälsoskillnader. Regionen satsar på innovation, hållbart näringsliv och klimatledarskap genom effektiva transporter och resurser.

Mål med platsvarumärkesarbetet

Målet med nytt platsvarumärke är att skapa bättre förutsättningar, arbeta aktivt och mäta följande punkter:

Stärka ambassadörskapet

Vi vill öka stoltheten och gemenskapen i Valdemarsvik, där invånare trivs, uppskattar sin omgivning och kan rekommendera vår plats till andra.

Attrahera fler invånare

Valdemarsviks kommun är ett självklart hem vid havet dit nya invånare söker sig där vi initialt vänder den negativa trenden i befolkningsminskningen, med målet att öka antalet invånare.

Attrahera talanger

Arbetsgivare i Valdemarsvik har lätt att rekrytera tack vare möjligheten att kombinera karriär med aktiv fritid och naturnära livsstil.

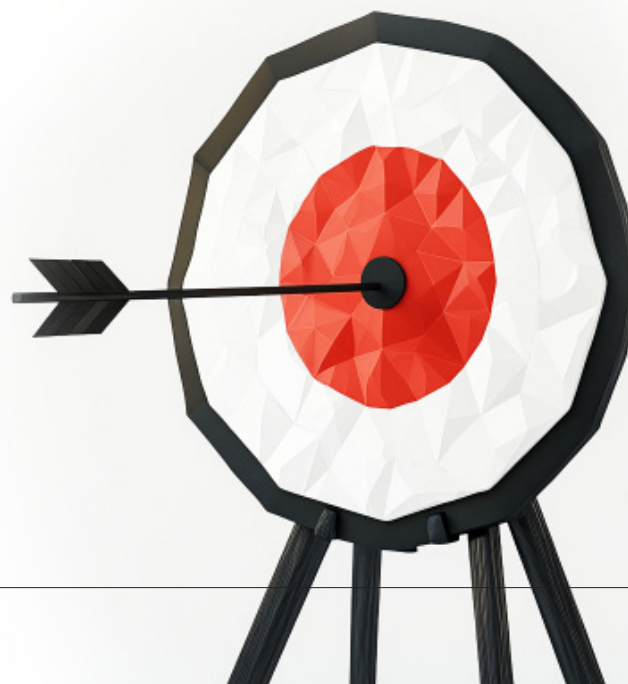
(Mätverktyg, prioriterade målgrupper och insatser i strategin)

Attrahera fler företag

Valdemarsvik erbjuder ett enkelt och positivt klimat för att starta och etablera företag, med smidiga processer, tillgång till mark och aktiva företagsnätverk.

Attrahera fler besökare året runt

Valdemarsvik är en året-runt-destination som erbjuder upplevelser under alla årstider.

Delmål och medel för att nå huvudmålet

Stärka ambassadörskapet: Öka stolthet och gemenskap så att invånare gärna rekommenderar sin plats i kommunen.

- **Lyfta fram berättelser och porträtt** från olika delar av kommunen i egna och gemensamma kanaler.
- **Skapa mötesplatser och nätverk** för invånare, föreningar och företag som vill bidra som ambassadörer.
- **Stärka dialogen** med invånare och skapa fler möjligheter att påverka och engagera sig i utvecklingen av platsen.

Främja företagande: Skapa ett företagsvänligt klimat som möjliggör etablering, utveckling och fler arbetstillfällen.

- **Utveckla service, bemötande och tillgänglighet** i kontakten mellan kommunen och näringslivet.
- **Stödja nyföretagande** och underlätta för befintliga företag att växa.
- **Främja samverkan** mellan kommunen och näringslivet i gemensamma utvecklingsinsatser.
- **Säkerställa tillgång till attraktiv mark och lokaler** för företagsetableringar i strategiska lägen.

Attrahera fler besökare året runt: Utveckla Valdemarsvik till en destination med attraktiva upplevelser under hela året.

- **Stimulera ett brett utbud** av evenemang och aktiviteter som speglar olika årstider och platser i kommunen.
- **Stärka besöksnäringen** genom att utveckla och paketera upplevelser inom natur, kultur och lokala erbjudanden.
- **Arbeta för att öka besöksflöden** även under lågsäsong genom riktade satsningar och samarbeten.

(Mätverktyg, prioriterade målgrupper och insatser i strategin)

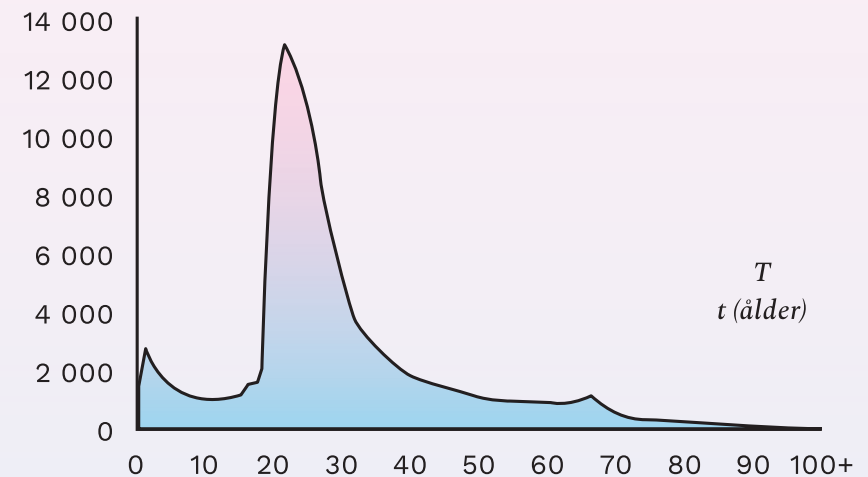
Målgrupper

Drivkrafter och demografi

Den som försöker nå alla når sällan någon. Att peka ut sina prioriterade målgrupper är avgörande för framgång. Allt blir enklare när du vet vem du ska prata med: budskap, argument och val av kanaler. Det blir också enklare att följa upp effekten.

Det blir allt vanligare att organisationer, företag och platser definierar sina målgrupper utifrån drivkraft och intressen, snarare än utifrån demografi. Drivkrafter är faktorer som löper tvärs över demografiska faktorer som ålder, utbildningsbakgrund och geografi.

När det handlar om platsmarknadsföring behöver vi titta på en kombination av drivkrafter och demografi. Bland annat på grund av flyttbenägenhet är störst mellan 18-35 år, därefter blir vi mer fast på den plats vi valt. Vi behöver också ha koll på vad den unga generationen drivs av. Alltså den generation som befinner sig inom "flyttfönstret". Därtill spelar de som redan befinner sig på platsen en nyckelroll för platsmarknadsföringen.

Flytt över kommungräns, graf framtagen av professor Charlotta Mellander och Lina Bjerke vid Jönköpings Universitet.

Inflyttare par och personer 50+

Vilka är de? Inflyttare till Valdemarsvik är personer 50+ som söker högre livskvalitet, trygghet och närhet till naturen, bort från storstadsstress. De är ofta par eller individer från kringliggande region, Mälardalen eller länder som Tyskland och Holland, som vill leva i en lugn miljö med möjlighet till nya gemenskaper.

Vi tror att målgruppen attraheras till Valdemarsvik och Gryt, samt söderut till landsbygdsområden kring Tryserum och Östra Ed.

Vad har vi idag?

- En trygg miljö och gott om utrymme.
- Närhet till skärgård och orörd natur.
- Starka sociala band.
- Aktiva föreningar inom friluftsliv och kultur.
- Bra hemtjänst och äldrevård.
- Gott om hyreslägenheter.
- Låg boendekostnad jämfört med storstadsregionerna.

Vad behöver vi göra för att öka antalet inflyttare?

- **Variation av tomter och bostäder:** Öka utbudet så att inflyttare kan hitta sitt drömhjem i attraktiva lägen.
  - **Förbättrad infrastruktur:** Utveckla och synliggör gång och cykelvägar inom tätorterna i Valdemarsvik - Gryt och Tryserum - Skeppsgården - Kaggebo.
  - **Samhällsservice och livskvalitet:** Skapa mötesplatser där äldre känner sig välkomna att delta i aktiviteter och forma sitt sociala liv.
  - **Tänk på familjen:** Utveckla och synliggör platser dit barn och barnbarn kan aktiveras tillsammans med den äldre generationen.
  - **Bättre fritidsmöjligheter:** Utveckla kultur- och fritidsaktiviteter för alla åldrar, med fokus på 50+.
  - **Putsa fasaderna:** Se till att offentliga stråk där människor rör sig är välvårdade, hela och lever upp till vad vi lovar.
  - **Marknadsföring av livsstil:** Profilerar platsen som en trygg och naturnära plats för 50+ att leva bekvämt och socialt.
-

Inflyttare barnfamiljen

Vilka är de? Pendlarfamiljer är yngre familjer och yrkesverksamma som vill kombinera en trygg och naturnära livsstil med goda pendlingsmöjligheter till Linköping och Norrköping. De söker en plats där barn kan växa upp i en trygg, lantlig miljö med stark gemenskap till grannar och familj, samtidigt som de har nära till arbete och storstadens utbud.

Vi tror att denna målgrupp attraheras till Ringarum - Gusum och Valdemarsvik med kringliggande områden, med närhet till pendling.

Vad har vi idag?

- Trygg och familjevänlig miljö.
- Närhet till skärgård och natur.
- Starkt lokalsamhälle med socialt stöd.
- Tillgängliga skolor.
- Fritidsaktiviteter genom föreningar och kulturskola.
- Prissvärda bostäder med låg boendekostnad.
Pendlingsavstånd till Linköping och Norrköping.

Vad behöver vi göra för att öka antalet inflyttare?

- **Utbud av bostäder:** Skapa fler alternativ för både hyres- och ägandebostäder som passar familjer till ett fördelaktigt pris.
  - **Förbättrad pendlingsinfrastruktur:** Utveckla kollektivtrafik och vägförbindelser för smidigare pendling norröver.
  - **Familjevänliga aktiviteter:** Satsa på lekplatser, fritidsanläggningar och kultur för barn och unga.
  - **Putsa fasaderna:** Se till att offentliga stråk där människor rör sig är välvårdade, hela och lever upp till vad vi lovar.
  - **Marknadsföring av livsstil:** Profiler platsen som en plats där familjer kan njuta av lugn och trygghet utan att ge upp närheten till arbetsmarknaden i större städer.
-

Ambassadören

Vilka är de? Ambassadörerna är nuvarande invånare i Valdemarsvik som är engagerade och har en stark positiv koppling till platsen. De kan vara både unga vuxna, äldre och familjer som är djupt involverade i samhällslivet, engagerar sig i föreningar, utvecklingsinitiativ och är villiga att sprida stolthet över sin bygd, bevara och utveckla traditioner och vill att fler ska upptäcka just deras plats.

Vad har vi idag?

- Starka sociala band inom kommunen.
- Aktiva föreningsmännskor.
- Goda möjligheter till att påverka den lokala utvecklingen tack vara småskaligheten.
- Öppenhet för idéer och initiativ från invånarna.
- Föreningsstöd, bygdepeng och Kustlandet.

Vad behöver vi göra för att öka antalet ambassadörer:

- **Skapa fler delaktighetsmöjligheter:** Involvera dem i projekt och insatser på deras plats.
  - **Lokala ambassadörsnätverk:** Skapa och främja platser där ambassadörer från olika platser och föreningar runt om i kommunen kan mötas, dela erfarenheter och få stöttning med initiativ.
  - **Erkännande och uppskattning:** Uppmärksamma personer offentligt som gör insatser för sin plats.
  - **Välkomnande för nya invånare:** Inkludera ambassadörerna i välkommandet av nyinflyttade. Få känner till platsen så som ambassadörerna gör.
-

Företaget

Besöksnäringföretaget: Vill etablera sig i en attraktiv miljö med låg konkurrens och dra nytta av invånare, fritidshusägare och besökare. Utnyttjar skärgård, skog, kultur och sjöar som kuliss för hotell, restauranger och upplevelser.

Hantverkarföretaget: Ser affärsmöjligheter i den stora fritidshusmarknaden och efterfrågar byggvaror, nätverk, verkstadslokaler och god infrastruktur.

Handel & logistikföretaget: Söker snabbetablerad mark, bra kundunderlag och goda transportförbindelser, gärna nära E22.

Innovativa gröna/blå företaget: Vill utveckla innovationer inom bioekonomi, miljö och hållbarhet med tillgång till naturresurser, energi och mark.

Fastighetsutvecklaren: Letar nya marknader och utvecklingsområden med lönsamhetspotential. Prioriterar kommuner med framåtanda och satsningar på infrastruktur.

Vad har vi idag?

- Attraktiv, planlagd och prisvärd mark invid E22.
- Stabil kundbas inom turism och fritidshusmarknaden.
- Strategiskt läge för transport och logistik.
- Aktivt stöd för företag från kommunen och regionen.
- Företagsnätverk.

Vad behöver vi göra framöver för att öka antalet nyetableringar?

- Färgig verksamhetsmark.
  - Planläggning av ny verksamhetsmark.
  - Förenklad byråkrati, förutsägbarhet och gott mottagande.
  - Riktad marknadsföring av mark och etableringsmöjligheter.
-

Besökaren

Naturälskande livsnjutare: Söker avkoppling och genuina naturupplevelser – promenader, naturfoto och fika vid sjöar. Lockas av stillhet och enkelhet utanför högsäsong.

Aktiva naturälskare: Vill uppleva naturen genom rörelse – vandring, cykling, paddling och skidåkning, för både utmaning och familjevänliga äventyr. Viktigt med god tillgänglighet och service.

Fritidshusägaren: Har stark lokal förankring och söker aktiviteter som kombinerar lugn och socialt umgänge – utflykter, evenemang och marknader.

Besökarna kommer från närliggande regioner och städer, Mälardalen samt från länder som Tyskland och Nederländerna. Många besökare är också släkt och vänner till fritidshusboende.

Vad erbjuder Valdemarsvik?

- Tillgänglig natur och välskötta leder året runt.
- Stugor, campingplatser och ställplatser.
- Året-runt-öppna butiker och restauranger.

Vad behöver vi göra framöver för att öka antalet?

- Utveckla koncept och paket med säsong-anpassade aktiviteter med lokala teman.
  - Lokalt präglade säsongsevenemang.
  - Stärkt och målgruppsinriktad marknadsföring.
  - Stärkt samverkan mellan privata och offentliga platsutvecklare.
  - Ökat utbud av aktiviteter, restauranger och kringsservice-företag.
-

Sammanställning av målgrupperna

Inflyttare 50+

Inflyttare barfamilj

Ambassadör

Företag

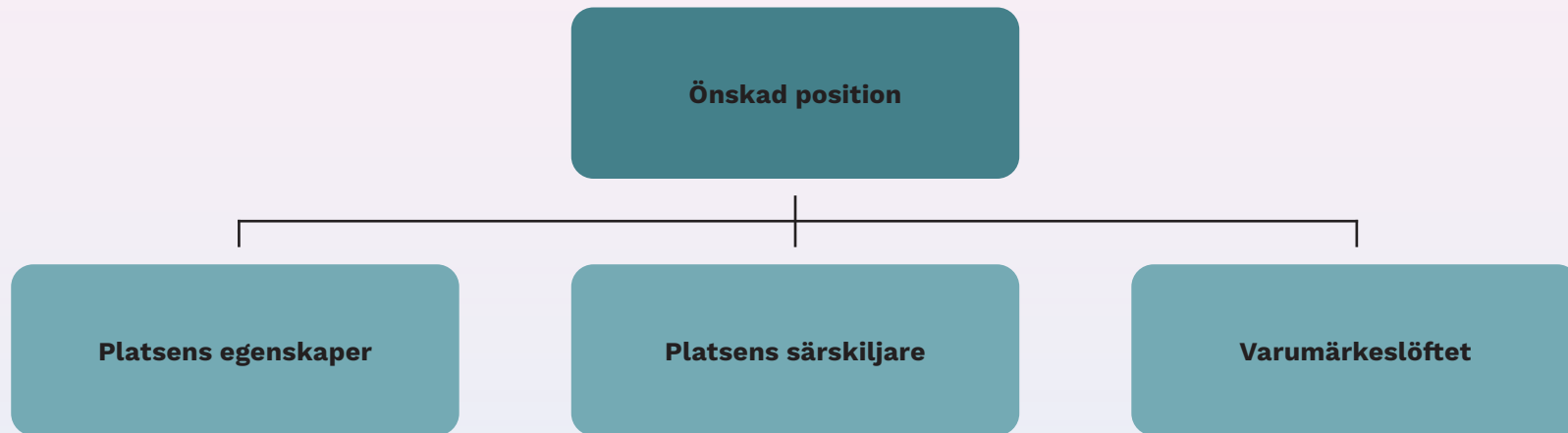
Besökare

Platsvarumärket

Hur platsvarumärket är uppbyggt

Positionsförflyttning

Nuläge

Stark lokalpatriotism men splittrat engagemang, bilden av "sommarort" dominerar.

Äldre befolkning, lågt inflöde av unga och barnfamiljer.

Säsongsbetonad ort, låg aktivitet höst-vinter.

Begränsad kollektivtrafik, vägnät och digital uppkoppling.

Outnyttjad potential i naturen och brukshistorien.

Stort lokalt engagemang, men låg grad av samordning.

Låg nationell synlighet utanför sommarsäsong.

Önskat läge

Tydlig platsidentitet med en inkluderande berättelse om ett året-runt-samhälle.

Attraktivt för unga vuxna, familjer & 50+ – livsstil, bostäder och miljöer som möter deras behov.

Året-runt-aktiviteter med utbud för både invånare och besökare.

God tillgänglighet med bättre vägar, kollektivtrafik & bredband.

Natur & kultur i vardagen som bas för upplevelser och gemenskap.

Stark samverkan där civilsamhälle, näringsliv & offentliga aktörer har gemensam riktning.

Tydligt platsvarumärke som är känt för ett hållbart, meningsfullt liv året om.

Egenskaper

Arbetsamma och företagsamma

Valdemarsvik har stark företagsanda och tradition av entreprenörskap. Här tar människor initiativ och skapar möjligheter för sig själva och samhället.

Äkta & engagerad

Invånarnas stolthet och engagemang är genuina, med en stark vilja att bidra till sin hembygd.

Trygga och stabila

Gemenskapen ger trygghet och stabilitet. Här bryr vi oss om varandra och förändring sker i lagom takt.

Människonära & småskalig

Livet är på en mänsklig nivå med korta avstånd och stark tillhörighet. Det är lätt att engagera sig och känna sig delaktig.

Särskiljare

Fjorden Valdemarsviken

Valdemarsviken är Ostkustens enda riktiga fjord och en unik tillgång för kommunen. Fjorden skapar en koppling mellan stad och skärgård samt fungerar som naturlig samlingspunkt för rekreation och bostäder. Den är central för platsens identitet och varumärke där havet är en naturlig del av vardagen.

Gryts skärgård och orörd natur

Gryts skärgård och de stora vildmarksområdena är en av Valdemarsviks främsta tillgångar. Kommunen har en av Sveriges mest orörda och intakta skärgårdar, som är en naturlig del av vardagen. Den nära relationen till naturen lockar dem som söker ett liv i harmoni med hållbarhet och naturvärden. Skärgården erbjuder friluftsliv året runt och bidrar till kommunens livskvalitet och attraktionskraft för både nya invånare och besökare.

Industrihistoriskt arv

Valdemarsvik har ett rikt industriarv, särskilt inom läder och mässing, som ger platsen en unik berättelse. Historien kan bidra till innovation och nya näringar som kreativa industrier och besöksmål. Genom att koppla nutida initiativ till historien skapas stolthet och en stark varumärkesidentitet.

Småskalig och genuin gemenskap

I en tid där många människor söker efter äkthet och mening i sina liv, erbjuder Valdemarsvik en småskalig gemenskap som är sällsynt i dagens samhälle. Här är det småskalighetens kvalitet som gör att varje individ räknas och kan känna sig som en del av ett sammanhang. Den genuina gemenskapen och den nära relationen mellan människor skapar en känsla av tillhörighet och trygghet som är ovanlig i mer urbaniserade miljöer.

Strategi

Stämman av mot varumärkesplattformen

Vid varje aktivitet och utvecklingsinsats frågar vi oss om detta stärker Valdemarsvik som en plats där människor kan känna sig "hemma vid kusten".

Engagera ambassadörer

Vi bygger vidare på stoltheten och engagemanget hos Valdemarsviks invånare, företag och föreningar. Ambassadörer och eldsjälar stärker varumärket genom att dela sina personliga berättelser och visa hur platsen förkroppsligar dessa värden.

Nyttja samverkansarenor

För att hålla varumärket levande integrerar vi det i befintliga samverkansarenor, såsom befintliga nätverk, föreningar, events och projekt.

Involvera barn och unga

För att skapa en plats för framtida generationer är det avgörande att inkludera barn och ungas perspektiv i platsutvecklingen. Vi ska alltid arbeta för en plats där barn och barnbarn trivs.

Arbeta långsiktigt

Att etablera varumärket kräver tid och uthållighet. Kommunen ansvarar för att driva det långsiktiga arbetet med planering och struktur i samverkan med våra eldsjälar.

Vårt löfte

Hemma vid kusten

Valdemarsviks varumärkeslöfte bygger på en idé om att skapa en plats där människor verkligen känner sig hemma – både fysiskt och emotionellt. Här möts tryggheten i hemmet med den rogivande och inspirerande atmosfären från skärgårdens lugn.

Det är ett löfte som sammanfattar Valdemarsviks ambition att vara en plats där starka familjeband och gemenskap blomstrar. Vår plats erbjuder ett meningsfullt liv där du njuta av dina bästa år i trygghet och skapa nya minnen tillsammans med de du älskar.

Ditt hem vid kusten.

Vad händer nu?

En plattform att börja med

En ny plattform i form av en egen webbsida blir skyltfönstret utåt för att sprida vårt budskap. Det finaste vi har sätter vi i skyltfönstret och det ska spegla vårt löfte till målgrupperna.

Digital verktygslåda för varumärket

Bygg en publikt tillgänglig digital verktygslåda som innehåller:

- Logotyper, bilder, grafiska element och färgkoder.
- Textexempel och inspirationsmaterial för att göra det enkelt för företag, föreningar och andra aktörer att stärka Valdemarsviks varumärke i sin egen kommunikation.

Låt alla hitta sin koppling till varumärket

Alla invånare kanske inte älskar varje aspekt av platsvarumärket, men genom att lyfta fram dess bredd kan alla hitta sin egen koppling och bidra på sitt sätt.

Kommunicera utan slogan

Kommunicera platsens löfte genom berättelser, bilder och initiativ snarare än genom en enkel slogan, för att säkerställa autenticitet och långsiktighet i varumärkesarbetet.

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Kommunledningskontoret
Gustav Eriksson
Kommunikationsansvarig
Tel: 0123-191 71
E-post:gustav.eriksson@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsen arbetsutskott

Vision Valdemarsviks kommun

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta Valdemarsviks kommuns nya vision.
2. Kommunfullmäktige beslutar att upphäva tidigare gällande vision, Vision 2025, i samband med att den nya visionen träder i kraft.

Sammanfattning

En ny vision för Valdemarsviks kommun har tagits fram genom ett brett och inkluderande arbete under 2024 och 2025. Arbetet har bedrivits av politiken med stöd av förvaltning och har präglats av öppenhet och medborgardialog. Visionen ersätter tidigare Vision 2025 och ska utgöra kommunens övergripande inriktning och vägledande kompass för fortsatt utvecklingsarbete.

Ärendebeskrivning

En vision utgör kommunens långsiktiga inriktning och beskriver ett önskat framtida tillstånd. Den fungerar som en gemensam kompass för såväl politiska prioriteringar som förvaltningens arbete och kommunikation med invånare, näringsliv och övriga intressenter. Att regelbundet se över kommunens vision är en förutsättning för att säkerställa att den speglar samtida utmaningar, möjligheter och invånarnas förväntningar.

Arbetet med den nya visionen inleddes under 2024 och har genomförts i samverkan mellan politiker och förvaltning. Det politiska arbetet har drivits av partiernas gruppledare i kommunfullmäktige, samordnat av kommunstyrelsens ordförande, vilket säkerställt en bred politisk förankring genom hela processen. I ett inledande skede etablerades en rådgivande arbetsgrupp med representanter från näringsliv och föreningsliv, med uppgift att bidra med idéer och inspel kring hur arbetet med visionens utformning borde bedrivas. Under 2025 genomfördes därefter sju öppna dialogmöten i två omgångar som gav invånare, näringsliv och föreningsliv möjlighet att bidra med synpunkter och förväntningar inför utformningen av visionen. Utöver

detta gavs invånare möjlighet att lämna synpunkter och idéer digitalt, för att säkerställa att fler invånare kunde delta i processen. Det breda deltagandet i processen har bidragit till en vision som är förankrad i kommunens egna förutsättningar och som speglar en gemensam bild av Valdemarsviks kommuns riktning.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför en ekonomisk konsekvens om 50 000 kronor avseende visualisering och marknadsföring av den nya visionen, i syfte att göra den känd för kommunens invånare och övriga intressenter. Kostnaden finansieras inom ramen för kommunikationsbudgeten.

Beslutet skickas till

Kommunikationsansvarig
Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Valdemarsvik, där idéer växer, företag blomstrar och människor rotar sig

I Valdemarsvik breder landskapet ut sig mellan kust och inland, mellan skog, åkrar och hav. Avstånden kan vara långa men gemenskapen är nära. I den närheten växer livskvalitet och trygghet som märks i vardagen. Här finns tilliten att bli sedd, känslan av delaktighet samt vissheten om att människor bryr sig om varandra genom möten mellan människor, ett rikt föreningsliv och ett gemensamt engagemang för vår plats. Vi tar vara på det som är vår styrka och formar en vardag där stillhet, framtidstro och möjligheter rymms för alla generationer.

Vi låter lärandet följa människan genom livet och vi bygger en kommun där kunskap driver utveckling. I våra skolor väcks nyfikenhet och framtidstro, samtidigt som utbildning, arbete och nya erfarenheter skapar möjligheter att fortsätta utvecklas. Varje individ ges förutsättningar att stärka sin egen väg och bidra med kunskap, idéer samt engagemang i vår gemensamma framtid.

Hållbarhet är grunden i vår utveckling. Vi förvaltar våra naturmiljöer med respekt och bygger ett samhälle som är socialt, ekonomiskt samt miljömässigt långsiktigt. Ansvar för kommande generationer vägleder våra beslut och vi driver utvecklingen framåt med insikten att människa och miljö ska växa tillsammans.

Företagsamhet och drivkraft har en självklar plats i Valdemarsvik. Här finns modet att starta nytt och viljan att vidareutveckla det som byggts upp av tidigare generationer. Vi skapar goda villkor för ett växande näringsliv samt för fler invånare som vill leva, arbeta och forma sin framtid här. Genom samverkan och tillit stärker vi vår konkurrenskraft och lägger grunden för hållbar tillväxt.

Vår historia och vårt kulturarv ger oss rötter och riktning, en kraft när vi tillsammans formar framtiden. I vår kommun bär varje plats sin egen identitet och vi utvecklar Valdemarsvik genom att ta tillvara det unika i skärgården, på landsbygden samt i våra tätorter så att dessa miljöer tillsammans formar en stark helhet.

Tillsammans tar vi ansvar för utvecklingen och tillsammans bygger vi ett Valdemarsvik där idéer får växa, företag blomstrar samt människor finner en plats att rota sig och känna stolthet över att höra hemma.

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....

Tjänsteställe/Handläggare

Kommunledningskontoret

Jonas Persson

Ekonom

Tel: 0123-192 37

E-post: jonas.persson@valdemarsvik.se

Mottagare

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Internkontrollplan 2026

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar internkontrollplan 2026.

Sammanfattning

Kommunens ledningsgrupp samt verksamheterna har tagit fram förslag till internkontrollplan 2026. Förslaget bygger på de nya riktlinjer som fastställdes i kommunstyrelsen 2026-02-23, KS § 10 Riktlinje för internkontroll. En förenklad uppföljning ska ske vid delårsbokslutet och en fördjupad, total uppföljning vid bokslutet.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutet skickas till

Verksamhetschefer

Ekonomichef

Akten

VALDEMARSVIKS KOMMUN

Kristina Lohman
Kommundirektör

Sven Stengard
Ekonomichef

Internkontrollplan 2026

Dokumentnamn Internkontrollplan 2026		Diarienummer KLK.2026.60
Dokumentansvarig Ekonomichef	Fastställt av Kommunstyrelsen	Giltig till och med Tillsvidare

Inledning

Internkontrollplan för 2026 har tagits fram utifrån nya riktlinjer fastställda i kommunstyrelsen 2026-02-23, KS § 10 Riktlinje för internkontroll.

Riktlinjerna beskriver hur arbetet med internkontroll ska bedrivas och hur modellen för risk och väsentlighet hanteras. De beskriver också ansvars- och rapporteringsfrågorna. Internkontrollplanerna ses över varje år. Internkontrollplaner ska finnas på kommungemensam och verksamhetsnivå.

En förenklad uppföljning och rapportering ska ske vid delårsbokslut och en fullständig avseende hela året vid bokslut till kommunstyrelsen. Om avvikelser upptäcks ska dessa hanteras omedelbart. Kommundirektören skriver en årlig internkontrollrapport.

Kontrollmoment

Sannolikhet och konsekvens bedöms efter fyrgradiga skalor där 1 är låg och 4 mycket hög.

KOMMUNGEMENSAM

1. Dålig följsamhet av styrdokument (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Kanslichef i samverkan med verksamhetschefer
Metod/frekvens:	Minst två styrdokument undersöks

Sannolikheten bedöms som ganska hög då vissa styrdokument inte är så kända. Konsekvensen kan vara betydande om vi frångår rutiner och riktlinjer.

2. Infiltrering av kriminell verksamhet (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	HR och upphandlare
Metod/frekvens:	Att vi följer kommunens rutin för registerutdrag vid anställning, att vi inte upphandlar/köper från oseriösa företag, slumpmässigt urval

Sannolikheten bedöms som relativt hög, eftersom rutinen är ny och behöver bli känd samt tillämpas i hela förvaltningen. Vidare finns det många oseriösa företag verksamma på marknaden, vilket ökar risken.

Konsekvensen bedöms som betydande, då bristande kontroll kan medföra att olämplig personal ges tillträde till verksamheten. Vidare finns en risk att kommunen samarbetar med eller stödjer företag som inte bedriver sin verksamhet på ett lagligt eller etiskt godtagbart sätt.

3. Dålig följsamhet av upphandling/inköp (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Upphandlare/ekonomi
Metod/frekvens:	Genomföra en spendanalys på större produktområden

Sannolikheten bedöms som relativt hög, då ett stort antal medarbetare inom kommunen har inköpsbefogenheter.

Konsekvensen bedöms som betydande, då bristande efterlevnad kan leda till skadeståndskrav och samtidigt resultera i mindre kostnadseffektiva inköp för kommunen

4. Sociala medier/yttre påverkan påverkar våra beslut (16)

Sannolikhet/Konsekvens:	4/4
Kontrollansvar:	HR/internkontrollsamordnare
Metod/frekvens:	Enkel enkät till vissa nyckelpersoner

Säkerställa i det systematiska arbetsmiljöarbetet att det finns rutiner och planer mot hot och våld

Sannolikheten bedöms som mycket hög då sociala medier och yttre påverkan alltmer tar plats i vårt liv.

Konsekvensen bedöms som betydlig då vi riskerar att fatta beslut som strider mot lag och rätt eller inte är de rätta ur andra aspekter.

5. Brister i informationssäkerheten (16)

Sannolikhet/Konsekvens:	4/4
Kontrollansvar:	Digitaliseringsansvarig
Metod/frekvens:	Genomförande och uppföljning av informationssäkerhetsklassningar

En årlig obligatorisk utbildning i informationssäkerhet ska genomföras av alla medarbetare. Rapportering av eventuella incidenter och avvikelser enligt fastställd rutin.

Sannolikheten bedöms som mycket hög eftersom kommunen hanterar stora mängder känslig information och är starkt beroende av digitala system, vilket gör att brister lätt kan uppstå om kontroller inte genomförs.

Konsekvensen bedöms som betydlig eftersom brister kan leda till störningar i samhällsviktig verksamhet, integritetsrisker för medborgare och skada kommunens förtroende.

EKONOMI

1. Att otillåten direktupphandling sker (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Ekonomienheten
Metod/frekvens:	Årlig genomgång av reskontra

Sannolikheten bedöms som ganska hög. Beloppsgränsen för direktupphandling är dock så pass hög att det är relativt få situationer som uppstår.

Konsekvensen bedöms som betydande då en otillåten direktupphandling kan leda till skadestånd.

2. Att kundfakturor inte betalas i tid (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Ekonomienheten
Metod/frekvens:	Rutiner och redovisning av förfallna fakturor

Sannolikheten bedöms som relativt hög, eftersom det bedöms vara ett återkommande förhållande att vissa kunder inom kommunen har betalningsproblem. Trots att betalningsmoralen i Valdemarsvik i stort är hög, uppstår det löpande förfallna och obetalda fakturor.

Konsekvensen bedöms som betydande, eftersom obetalda fakturor genererar ett ökat administrativt arbete för organisationen. Samtidigt kan detta leda till problem för kunderna när obetalda skulder ackumuleras över tid.

3. Att leverantörsfakturor inte betalas i tid (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Ekonomienheten
Metod/frekvens:	Årliga stickprov av fakturor och kontroll av rutiner.

Sannolikheten bedöms som relativt hög då fakturor, av organisatoriska skäl, kan komma att fördröjas i systemet. Fördröjningen kan bland annat bero på semesterperioder, sjukfrånvaro eller liknande.

Konsekvensen bedöms som betydande, eftersom detta kan medföra merkostnader för kommunen i form av dröjsmålsränta. Därutöver finns en risk att organisationen uppfattas som en mindre tillförlitlig betalningsmotpart.

KANSLI

1. Att rutiner gällande delegation inte efterlevs (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Kansli
Metod/frekvens:	Årliga genomgång av rutiner stickprovvis
Rapport till:	Kommundirektör

Sannolikheten bedöms som ganska hög då framför allt rutinerna för återrapportering av delegationsbeslut tidigare har påvisat vissa brister.

Konsekvensen bedöms som betydande, då ett delegationsbeslut inte vinner laga kraft förrän det har anmälts till nämnden och redovisats i protokoll.

STÖD OCH OMSORG

1. Brister i rutiner för klagomålshanteringen (16)

Sannolikhet/Konsekvens:	4/4
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Ta fram rutin och kontrollera att klagomålshanteringen fungerar enligt rutinen

Sannolikheten bedöms som mycket hög, mot bakgrund av att klagomål kan inkomma via flera kanaler, vilket leder till bristande enhetlighet i hanteringen och försvårar uppföljning och åtgärdsarbete.

Konsekvensen bedöms som allvarlig, eftersom en bristfällig klagomålshantering begränsar kommunens förmåga att tidigt upptäcka och åtgärda avvikelser. Detta medför en risk för försämrad säkerhet samt minskad kvalitet i verksamheternas utförande.

2. Att kommunen inte ska kunna erbjuda tillräckligt antal praktikplatser gällande aktivitetskravet (9)

Sannolikhet/konsekvens: 3/3
Kontrollansvar: Verksamhetschef
Metod/frekvens: Följa de individer som ska erbjudas praktikplats

Sannolikhet bedöms som ganska hög då aktivitetskravet är en ny lagstiftning och rutiner för arbetet saknas.

Konsekvens bedöms som betydande då kommunen inte följer lagen.

3. AME, deltagare kommer inte vidare till arbetsmarknaden.
Genomströmning, fyllnadsgrad, praktikplatser, resultat och genomförda insatser är inte tillfredställande. (6)

Sannolikhet/Konsekvens: 2/3
Kontrollansvar: Verksamhetschef
Metod/frekvens: Sammanställning av beslut
Rapport till: Verksamhetschefchef

Sannolikheten bedöms som möjlig, med hänsyn till arbetsmarknadens aktuella behov och förutsättningarna att matcha individer till arbete. Därtill finns en risk att alla personer med behov av arbetsmarknadsinsatser inte nås.

Konsekvensen bedöms som kännbar för individen och kommunen, med hänsyn till påverkan på individens möjligheter till egen försörjning.

UTBILDNING, KULTUR OCH FRITID

1. Bristande kunskapsresultat påverkar möjligheten till att gå vidare till gymnasiala studier (12)

Sannolikhet/Konsekvens: 3/4
Kontrollansvar: Verksamhetschef
Metod/frekvens: Meritvärde åk 9
Mätetal: Kolada N15505
Målvärde: Öka årligen
Uppföljning: Terminsbetyg och slutbetyg

Metod/frekvens: Betygspoäng i ämnet svenska åk 6
Mätetal: Kolada N15514
Målvärde: Öka årligen
Uppföljning: Betyg vårterminen

Metod/frekvens: Betygsäng i ämnet svenska som andraspråk åk 6
Mätetal: Kolada N15515
Målvärde: Öka årligen.
Uppföljning: Betyg vårterminen

Metod/frekvens:	Betygspoäng i ämnet matematik i åk 6
Mätetal:	Kolada N15513
Målvärde:	öka årligen.
Uppföljning:	Betyg vårterminen

Sannolikheten bedöms som ganska hög.

Konsekvensen bedöms som allvarlig.

2. Ej uppfylld skolplikt påverkar möjligheten till framtida studier (8)

Sannolikhet/Konsekvens:	2/4
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Att alla folkbokförda elever är skolplacerade.
Mätetal:	Skatteverket/kommunregister.
Målvärde:	100 procent.
Uppföljning:	Halvår

Sannolikheten bedöms som möjlig.

Konsekvensen bedöms som allvarlig.

3. Hög frånvaro i förskola och grundskola påverkar möjligheten till framtida studier (12)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/4
Kontrollansvar:	Rektor
Metod/frekvens:	Andel barn/elever med mer än 15 procents frånvaro.
Mätetal:	Infomentor.
Målvärde:	Max 10 procent
Uppföljning:	Tertial

Sannolikheten bedöms som ganska hög.

Konsekvensen bedöms som allvarlig.

SAMHÄLLSBYGGNAD

1. Avtalsbevakning: Brister eller indexuppräkningsmissas, vilket kan ge felaktiga kostnader eller förlängda avtal utan kontroll. (6)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/2
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Fyra avtalsgenomgångar per år genomförs
Stickprov:	Minst 10 avtal/år kontrolleras för indexuppräknings- och giltighetstid

Sannolikheten bedöms som sannolik att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som begränsad/måttlig skada.

2. Klagomål hanteras olika, försvinner eller dokumenteras inte. (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Allmänna klagomål registreras centralt via kommunkansliet innan de skickas till verksamheten

Gatu- och fastighetskontoret har infört ett nytt felanmälningssystem som automatiskt registrerar inkomna ärenden och tillhandahåller återkoppling. En årlig sammanställning ska upprättas över samtliga inkomna klagomål inom samhällsbyggnad.

Sannolikheten bedöms som sannolik att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som betydande skada.

3. Rutiner följs inte eller styrdokument är inaktuella. (6)

Sannolikhet/Konsekvens:	2/3
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Genomgång av alla styrdokument kopplade till samhällsbyggnad

Revidering där rutiner är otydliga eller inte stämmer med praktiskt arbetssätt. Chefer säkerställer att medarbetare informeras vid uppdateringar.

Sannolikheten bedöms som möjlig att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som betydande skada.

4. Avtal tecknas av obehörig person eller saknas i registreringen. (9)

Sannolikhet/ Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Varje nytt avtal kontrolleras och registreras vid ingång och signering.

Stickprov två gånger per år för att säkerställa behörig signering.

Sannolikheten bedöms som sannolik att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som betydande skada.

5. Projekt överskrider budget eller saknar tydlig uppföljning (9)

Sannolikhet/Konsekvens:	3/3
Kontrollansvar:	Verksamhetschef
Metod/frekvens:	Månatlig ekonomisk uppföljning av alla större investeringsprojekt.

Ekonomiavdelningen deltar i framtagning av mallar och rutiner för projektuppföljning. Rapportering av alla större projekt till kommunledningen, enligt beslutad beloppsgräns (förslag: 5 Mkr).

Sannolikheten bedöms som sannolik att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som betydande skada.

6. Stora fakturor eller många fakturor granskas inte tillräckligt noga (9)

Sannolikhet/Konsekvens: 3/3
Kontrollansvar: Verksamhetschef
Metod/frekvens: Kvartalsvisa stickprov genomförs av respektive enhetschef.

Ansvarig chef ska kvartalsvis genomföra granskning av minst fem större fakturor per enhet.

Sannolikheten bedöms som sannolik att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som betydande skada.

7. Obehöriga får tillgång till känslig information vid utlämnande av känsliga ritningar och infrastrukturinformation. (12)

Sannolikhet/Konsekvens: 3/4
Kontrollansvar: Fastighetschef/VA-chef
Metod/frekvens: Sekretessprövning genomförs vid varje utlämningsbegäran. Stickprov två gånger per år för att säkerställa korrekt hantering.

Säkerhets- och beredskapssamordnaren ska ta fram en lista över förfrågningar som ska prövas särskilt noggrant.

Sannolikheten bedöms som sannolik att det inträffar.

Konsekvensen bedöms som allvarlig.

NrParagrafNrLittera

ÄrendeNr Kod Fastighet

ProtokollBeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendebeskrivning

Beslutet skickas till

Beslutsmottagare

Akten

Justerare

.....

.....